

СЛІДАМИ НАШИХ ВИСТУПІВ

Нинішня незалежна Україна зовсім мало знає про звитягу і біль Батурина, мало розкаже про нього світові, до моторошного легко губить, віддає на поталу свою святиню. Ні пам'ятників, ні хрестів на місцях могил, ні розголосу, ні дат поминання у національному календарі. Мовби й не наше, мовби й не задля нас і не задля нашого дня все постало... Триває обстрілювання гетьмана Івана Мазепи, зокрема церквою Московського патріархату. Табу, накладене за часів царської та комуністичної імперій на спогади про трагедію Батурина та вшанування пам'яті його мешканців (а їх полягло тоді близько 20 тисяч), похитнулось, але так до кінця, здається, і не зняте. А сам Батурин, що був столицею України в 1669—1708 та у 1750—1764 роках, резиденцією гетьманів: Івана Самойловича, Дем'яна Многогрішного, Івана Мазепи, Кирила Розумовського, — визначним центром культури, освіти та міжнародних зв'язків, колиською державницьких традицій та національної еліти, доведено — завдяки нефінансуванню та байдужості зверхників — до жалюгідного стану. Логічно виникає запитання: чи ж це українська влада в Україні, якщо вона так не по-українськи ставиться до української святині?.. І хіба тільки до однієї?

ПРОГРАМА

Загалом — на папері — вже існує урядова постанова за номером 123, якою затверджено виділення 38 мільйонів гривень на відродження Батурина — формування інфраструктури, ремонтні та будівельні роботи, розширення заповідника тощо. Прийнята вона кілька років тому, ще як головою уряду був В. А. Ющенко. На сьогодні окремим рядком у бюджеті записано 1,8 млн. грн. Чи реальні вони? Хочеться бути оптимістом. Хоч, як зауважив І. С. Плющ, депутат від цього округу до Верховної Ради, — можуть бути гроші, та не буде самовідданих людей, яким Батурин стане змістом життя.

На сьогодні в селищі, крім усіх інших великих проблем, найпекучіша — з водою: на все селище — одна функціонуюча скважина глибиною 567 м, а довжина водогону — 52 м. Тому батуринці так активно і прийшли на зустріч із гостями — депутатами, журналістами, владцями, — які 30 травня приїхали до Батурина. Коли держава не дбає про народ, він мусить сам організуватися. І фракція «Наша Україна» не тільки звернулася до Уряду з пропозицією щорічно відзначати 13 листопада (за н. с.) як день пам'яті загиблих батуринців, а й ініціювала акцію — громадську ініціативу «Відродження Батурина», що покликана об'єднати зусилля політиків, господарників, науковців, археологів, представників державної влади та місцевого самоврядування, письменників і журналістів — для належного вшанування пам'яті загиблих, а також — і це дуже актуально — для перетворення Батурина в історичний, культурний і туристичний центр, місце паломництва всіх, кому дорога

фото Г. Оборської

ВІДРОДИТЬСЯ БАТУРИН — ВІДРОДИТЬСЯ УКРАЇНА

фото Г. Оборської

Україна, хто хоче знати її культуру, історію, її душу. Бо прийшла пора — і вибору, і сповіді.

Першим кроком акції і став «круглий стіл», що оприлюднив початок діяльності громадської ініціативи «Відродження Батурина» — під патронатом Віктора Ющенка. Активне обговорення першочергових та перспективних заходів засвідчило нагальність розпочатої справи.

На першому етапі — до кінця 2003 року — головним завданням ініціативи є встановлення пам'ятного знаку на місці масових трагедій 1708 року, закладення меморіалу (конкурс відбере найкращий із проектів), продовження археологічних робіт, а також визначення пріоритетів у відновленні колишньої гетьманської столиці.

У 2008 році відзначатимемо 300-ліття Батуринської трагедії. До цього часу планується завершити спорудження меморіалу

жертвам трагедії, розширити та оновити експозицію музею, створити в Батурині туристичну інфраструктуру.

А в перспективі — поступова відбудова історичної частини міста.

Звісно, громадська ініціатива набере різних форм — і як клуб шанувальників Батурина, і як пресова підтримка починання, і як контроль громади за розподілом коштів. Головне ж поки що — консолідація зусиль всіх, хто розуміє: краще на рідній землі будувати храми й готелі, аніж тюрми.

ПОКРОВСЬКА

1994 року на базі краєзнавчого музею було створено заповідник «Гетьманська столиця». Світлої пам'яті Микола Шкляр організував музей і один із перших казав про Івана Мазепу як про героя, а не зрадника.

Нинішній директор заповід-

ника пані Наталя Реброва, говорячи про 39 об'єктів, які входять до комплексу, першим назвала Воскресенську церкву, де похований останній гетьман Кирило Розумовський. У травні цього року відбулася міжнародна конференція — у зв'язку з 275-річчям гетьмана і 200-літтям побудови палацу, єдиної споруди в нас Ч. Камерона, палац, починаючи з 1915 р., вже вкотре відбудовувався, але й досі — стоїть руїною.

Говорила пані Реброва про Крупицький монастир (Московський патріархат), ігумена якого Доротея хоче перевести «об'єкт» на баланс церковної громади; про штат заповідника й Гончарівку, де чомусь почалась уже приватизація землі, — і знов «загубила» Святопокровську церкву.

Отець Роман Кривко, про якого я писала в «Слові Просвіти» (ч. 15, 2003 р.) перебирається на четверту квартиру — епопея з купівлею родини священика будинку триває. Благо — літо, дружина Валентина з маленькою Іваночкою їдуть до рідні в Полтаву.

Є й світлі новини: привезли черепицю для даху для колишньої школи, в підвалі якої міститься тепер Покровська церква, а на другому поверсі буде музей. На місці палацу гетьмана Мазепи отець Роман поставив березовий хрест — саме там полягло найбільше захисників. Під хрестом — невеличка плита (саморобна): «Героям-мученикам 1708 р., що спочивають у цій землі, вічна пам'ять». Отець вірить, що невдовзі тут буде краща відзнака подвигу.

Наталка ПОКЛАД,
Київ—Батурин

Сьогодні в номері:

Дорога до храму... через шурф

стор. 3—4

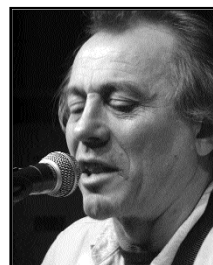
ХОЛОДНО, закрийте «Окна»!

стор. 7

Заміж — усе ж таки за кордон

стор. 10—11

Віктор Морозов, який не журиться

стор. 13

ЛИСТ-ЗВЕРНЕННЯ

«ДЗВОНІ ДУШІ»

З боєм у серці читали рядки про Покровську церкву, яка розміщена в підвалі, де отець Роман проводить богослужіння.

Боже, за що ти караєш націю, щоб у колишній гетьманській резиденції, українській Голгофі, яка є незгасним символом непокорі українського духу, не мали права козацькі нащадки молитися рідною мовою?!

Зав'язавши листування з настоятелем Покровської церкви Романом, союзники м. Нововолинська вишили хоругви, а церкви наші Свято-Духівська та Святої Покрови (Київський патріархат) пожертвували рушники та інші вишиті речі. Наші посестри все це відвезли в м. Батурин отцю Роману.

Але ще звертаємось до Вас: не лишайте на поталу Батурин і настоятеля Покровської церкви — Романа.

Там треба звести храм на честь гетьмана Мазепи, який перший подумав про незалежність України від Московії. Хай українці всього світу проймаються цією ідеєю.

Нехай Бог допоможе нам всім у цій великій благородній справі.

Сподіваємось на посильну допомогу і наше взаєморозуміння.

Р/р 260040 51460156
МФО 353586 код 25786639
філія КБ «Приватбанк» м. Бахмач.

Підтримують громадські організації м. Нововолинська Волинської обл.: Філія Союзу українців, Осередок Суспільної служби України, Товариство «Просвіта», Всеукраїнська ветеранська організація «Злагода», Громадсько-культурна організація «Холмщина»

ТОЙ, ЩО ПЕРЕКИДАЄТЬСЯ ВІТРОМ або ПРОВІСНИК БІДИ

ЖИТЕЙСЬКІ ІСТОРІЇ

У дев'яності роки я відпочивала з чоловіком у санаторії імені Лермонтова в П'ятигорську. Весна видалася рання, поміж дерев зеленіла трава, цвіли величезні проліски та ряст. Чоловік швидко стомився від екскурсій та процедур, знайшов собі одноступінь, цілими днями різався з ними в карти та цмулив погане пиво. Коли я вранці будила його, щоб іти по мінеральну воду, він відкривав запуклі очі й бубонів:

— Там коробка передач барахлить.

Повертався на другий бік і слав далі. Варто було їхати за тридев'ять земель, щоб займатися тим самим, що й на роботі в тракторній бригаді — день кризь день пити, грати в карти або в доміно. Я виконувала всі приписи лікарів, увечері з бабусею-сусідкою ходила на танці, щоб подивитися та погомоніти. Часом ми просто ходили поміж корпусами, де дзвеніли птахи, грала музика, в повітрі — гірська свіжість, дух цілющих мінеральних озер, запах липкого, ще не розкрученого листу, — і це додавало доброго настрою.

Якось після такої прогулянки я повернулася й одного разу лягла спати. У відчинену квартиру долинала музика, і я навіть не чула, коли повернувся мій чоловік та завалився “при всьому параді” в ліжко, не спромігшись розв'язати шнурки після чергового раунду в “козла” та відповідної дози алкоголю.

Крізь сон я чула спів якоїсь дивовижної пташки, прокинулася, вирішила, що вже день, бо в кімнаті було зовсім видно. Встала, щоб глянути на годинник — і одсахнулася. За балкономним вікном стояла якась темна чоловіча постать. Сьомий поверх, де вона могла взятись? Мов у лихоманці кинулася в ліжко, накрилася ковдрою з головою і в гарячці подумала, чи двері балкона замкнені зсередини.

Прокинувшись знову, побачила, що світить ласкаве безезневе сонечко, в коридорі чути звичайний ранковий шум, усі йдуть на сніданок. Весь санаторій говорив про аварію на канатній дорозі, де загинуло двоє молодих людей, та про те, що вночі над лісом пролітала комета, яка яскраво освітила околиці.

Про нічне видіння я не розповідала нікому, крім бабусі-сусідки, яка повезла мою таємницю в далекий Омськ. Кілька слів скажу про неї — маленька, сухенька, мов торішня бадиллина на вітрі, вона носила окуляри, які, здається, затуляли все її обличчя. Ольга Степанівна привезла в санаторій п'ять потріпаних зошитів, скріплених суровою ниткою. Доля її не жалувала. Рано залишившись сиротою, вийшла заміж за приїжджого вдівця, який повів її з України в Омськ. Більше

вона не бачила України й тому щодня розпитувала мене, в яких хатах живуть люди, яку худобу тримають, що їдять, що садять на горах.

Вона все життя записувала мудрість бідного й голодного народу, аби передати її майбутнім поколінням. У зошитах — молитви проти всякої біди, зілля від хвороб і напастей, що коли пити і де збирати. “Коли ти у важливій справі виходиш із дому і починається дощ — на вдачу, — пише Ольга Степанівна, — коли жінці хтось переїде дорогу або кіт перебіжить на праве плече — проти хвороби. Коли навесні спершу побачиш убиту гадюку, а тоді живу — рік буде щасливий”.

Ольга Степанівна закінчила тільки один клас і ледве писала літери. Записавши, хрестилась і клала зошит у валізку. “Коли яка людина зірве на кладовищі квітку або ягоду, сама собі чинить біду. Не збирай на кладовищі дров, не коси трави для худоби”.

Особливо вона любила відгадувати сни. “Коли комусь сниться місяць-молотик, то може син або внук народитися. Коли повний місяць — до одруження або до багатства”.

Про мого нічного гостя вона сказала так: “То, мабуть, провісник біди прихоронив. Вони рідко показуються на очі, а частіше, буває, постукає в двері й перекинується вітром. Ти одчиняєш, мов нікого немає, а він шустр поплід ногами, вже в тебе в хаті”. А ще радила: коли вночі кризь сон чуєш стукіт у двері — то не поспішай відчиняти, спитай, хто там. Провісник біди ніколи не відповість.

Якраз напередодні поїздки ми з чоловіком купили хату в селі на Полтавщині. Город рівенький, мов карта, сад чималий і двір — хоч конем грай. Та все в нас негаразд було з першого дня — то діти хворіли, то мотоцикл з сараю вкрали, то хтось у колодязь кота вкинув. Я подумала: “Чого тобі ще треба, провіснику біди? Мало ти нас мучив?” І тут-таки згадала, що батько мій лежить хворий, що от-от має отелитися корова, що хлопці наші часто граються сірниками, а чоловік так ударився в горілку, що нічим не можна його зупинити.

Словом, термін відпочинку ми не добули, поїхали на три дні раніше. Повела мене додому якась тривога, що ходила поруч невідступно. Коли прощалися, Ольга Степанівна сказала:

— Коли приїдеш додому, збери землю по жменях з чотирьох кутків хати й ранкової золи в печі. Усе це зв'яжи в чотири вузлики та надішли мені поштою. Я напишу тобі, що в тебе вдома робиться.

Хвалити Бога, все було в порядку. Весна додала роботи, ми вставали вдосвіта, а заходили в хату смерком.

фото К. Денесюка

Там заметеш, там підгребеш, там скопаєш. Якось увечері обрізували з чоловіком виноград.

— Мабуть, я поїду на заробітки. Хіба це діло — жити на отаких копійках? — каже він.

І, подумавши, додає: “А чого ти мовчиш? Тобі — якби я з двору, зразу другого знайдеш.”

Наступного дня кололи в кума поросля. Чоловік мій був за колія, залишився ввечері на свіжину й чимало вплив. Ішов додому, впав на дорозі й помер. Я подумала, що він залишився там ночувати і шукати не пішла. Вранці хлопці з бригади принесли його додому, коли тіло вже заглохло. Я не могла прийти до тями, і навіть, коли його повезли на експертизу, сподівалася, що повернеться живим.

Потім довго не могла звикнути, що він не розкидає по коридору сорочки й шарпетки, що вранці не відриває листок із календаря і не читає його вголос. Що в нас більше не пахне мазутом і соляркою, що вся важка робота лягла на мої плечі.

Одного вечора сидимо ми й дивимось телевізор, раптом на шторі проти двана майнула тінь, хоча кроків не було чути. Я вийшла в коридор і вжахнулася. Якраз навпроти мене стояла чорна чоловіча постать без обличчя. Нас розділяла тільки шибка. Я закричала. До мене вискочили мати й діти, але нічого незвичайного не побачили.

Другого дня я надіслала пошту та листа Ользі Степанівні в Омськ, розповівши про все, що трапилось. Тепер вже смерком боялась виходити з хати, боялась і сама залишатися, коли поруч нікого немає.

Тільки відбули сороковини по чоловікові, як помер батько, хоча йому вже

настало полегшення, він сам ходив по хаті. Я так виснажилася нервово, що боялася, аби не втратити здоровий глузд. Снились всякі жахіття, і я молилася Богу, аби дав сили вистояти. Напевне, це врятувало.

Сталося ще кілька подій, які змінили все життя. До нас перейшла жита моя сестра, яка після розлучення повернулася в село — прихилилася їй було ніде. Ми продали легковий автомобіль, бо хтось намагався вночі відімкнути замок, прибив нашого собаку. Все одно їздити тепер нікому, а гроші потрібні.

Лист від Ольги Степанівни прийшов через три місяці, коли вже й не сподівалася його отримати. “Милая моя соседка, — писала вона, — рада твоєї весточки, хоча она и горькая. Спасибо, что вспомнила обо мне. Слово мое такое, что надо тебе съезжать из этого дома. Он стоит на могиле убитого и тайно зарытого человека. Писать мне плохо, я стала стара и слепа. До свиданья. Твоя бабушка Ольга”.

Я продавала наш будинок не один рік, не могла продати навіть майже за дарма. Ми перебралися до старенької матеріної халупи всі п'ятеро. Сестра часто дорікає мені в тому, що я забобонна, що маю бути реалісткою, адже великий будинок стоїть порожній. Хіба можна допустити, щоб якась звихнена стара перекроїла все життя?

Проте вчинити якось інакше не змогла. Запропонувала сестрі, якщо вона така смілива, оселитися в тому палаці.

— А що, — сказала вона, — треба подумати.

Проте минає рік за роком, дім стоїть порожній і вже починає осуватися.

• Любов ПОНОМАРЕНКО

ПОЄДНАННЯ

Жінка й політика, а, вірніше, українська жінка та українська політика, — тема, не надто популярна в українській аналітиці. На сьогодні важливість цієї проблематики визнається, в основному, тому, що вона є даниною вимогам міжнародних документів, які підписала Україна на шляху до Європейського Союзу.

ЖІНКА І ПОЛІТИКА

Очевидно, не буде дуже вже далеким від правди твердження, що так званий пересічний українець уявляє собі наше жіноцтво в політиці приблизно за формулою “кращого українського письменника сучасності”, П. Загребельного, яка звучить так: “Оргазм. Сарказм. Маразм”. Коротко і ясно. І, очевидно, переконливо. Особливо, що стосується нашого світлого минулого. Зрештою, і майбутнє є лише проекцією минулого. Чи не тому українські класики літератури одягають радянську номенклатурну гетеру у широко відомому українському загальнобілу, страшенно імпоротно-дорогу спідницю та примушують знов і знову з її подолу кидати каміння у владні вікна, як то робить Павло Загребельний із героїнею своєї повісті “Гола душа”. Прозорий натяк на незмінність традиції? Проте, залишимо цю “правду” про українське жіноцтво у політиці на совісті письменника.

Зрештою, про жінку і політику можна роздумувати ще “крутіше”, як то робив свого часу Гітлер. Він взагалі не припускав можливості перебування жіноцтва у великій політиці, адже воно заважає генію навіть своїм існуванням поряд із ним. Чого варте тільки таке твердження:

“Щастя деяких державних діячів, що вони не були одружені: інакше була б катастрофа, — розводився фюрер у своїх застольних бесідах перед обраними. — До того ж дуже важко підкорятися волі дружини. У мене було б сердите, помі'яте обличчя, або ж я перестав би виконувати подружні обов'язки. Тому краще не одружуватися”.

А втім, залишимо ці одкровення для “великих” світу цього і спробуємо проаналізувати таки справді серйозну проблему, попри вищенаведені думки, проблему існування української жінки в українській владі.

В українській традиції, не лише політичній, на жаль, немає такого явища, як жінка на найвищому щаблі суспільства, особливо ж на владному Олімпі. Простіше кажучи, ми не маємо в нашій історії своєї Єкатерини II чи Марії Стюарт. Тому й говорити про специфіку жіночого правління з власного досвіду українцям не доводиться. Проте, таке минуле не обов'язково програмує відсутність жіноцтва навіть на посту президента в майбутньому. Сьогодні чутки про майбутнє висування і можливу перемогу на президентських виборах Юлії Тимошенко звучать майже утопічно. Але ж, крім найвищої посади в державі, жіноцтву України є до чого докласти розум, серце і руки.

У виступі голови “Жіночої громади” Марії Драч “Роль жінки в сучасну перехідну добу”, на недавній міжнародній науково-практичній конференції, йшла мова про роль жінки у формуванні громадянського суспільства і зазначалося, що чи не найважливішою запорукою незворотності демократичних перетворень в сучасній Україні є формування інститутів громадянського суспільства. Водночас — це і передумова забезпечення реальних прав жіноцтва на теренах колишнього СРСР. Кількість громадських організацій, через які люди можуть сьогодні захистити свої права, в Україні, за свідченнями експертів, дуже мала і охоплює не більше 3 % населення. Серед цих організацій спостерігається постійне зростання кількості жіночих організацій. Проте, їхній реальний вплив на життя в країні не йде в жодне порівняння не лише з США, але і з країнами Балтії. У США жіночі організації сьогодні настільки впливові, що з їх рішеннями й думкою не може не рахуватися влада країни. Завдання ж українських жіночих організацій, на думку М. Драч, полягає в тому, щоб всіляко зміцнювати молоду державу, не лише контролювати процес прийняття рішень, але й активно делегувати своїх представників на всі рівні державного управління. Українські жінки здібні й освічені. Вони повинні позбутися комплексу меншовартості, адже поважають лише тих, хто сам себе поважає. Сьогодні немає і не повинно бути таких структур державної влади, які були б табуованими для жіночої участі. Наприклад, як зазначила М. Драч, “жінка повинна займати пост цивільного міністра оборони України і по секрету вам скажу, що “Жіноча громада” вже підготувала відповідну кандидатуру”. Жінка повинна очолювати міністерство охорони здоров'я, в рамках якого концентрується багато соціальних проблем. Врешті-решт, для того, щоб вирішувати ґендерні проблеми через структури державної влади, жінки повинні брати участь у самому процесі управління, не цуратися відповідальності, не боятися узяти на свої плечі тягар влади.

У сучасній Україні існує понад 1200 жіночих організацій. Але вони не відзначаються особливою впливовістю. А втім досвід багатьох розвинених країн показав,

власних очах. А західні жінки з їхньою уже дещо викривленою в інший бік від постійного педалювання ідеєю емансипації і гендерної рівності, не завжди сприймають такі прояви, не дуже адекватно на них реагують. Тому українки, маючи патріархальнішу свідомість та зовнішню красу, досить легко завойовують серця європейців і американців.

ДИТИНА ЯК ПРЕДМЕТ ВІДКУПУ?

Наша ж сім'я нині переживає кризу, можливо, ще глибшу та страшнішу, ніж економічна. Причому, на всіх рівнях, незалежно від майнового стану. Очевидно, це наслідок того ж посттоталітаризму, інерції мислення, яке сковає наше суспільство, заважає йому рухатися вперед, розвиватися. Викорінення релігійних устоїв, девальвація моралі та гуманістичних цінностей, — укупі призвели до того, що і крутий бізнесмен, і бомж зайвим для себе вважають відповідальність за сім'ю; вірність дружині в нас мало не пережитком, а сімейне спілкування — прерогатива диваків. У нас хороша сім'я далеко не завжди вважається перевагою, цінністю, ми не усвідомлюємо її як суспільствотворчий фактор, рідше — як просто особистий. Вона не є аргументом при вступі на роботу, кандидатуванні на посаду, набутті людиною якогось громадського статусу. А наша матеріальна необлаштованість провокує ставлення до дітей не як до об'єкта любові, радості, уваги, а як до обтяжливого обов'язку. Материнська любов, звичайно, згладжує ці кути, а от щодо батьківського ставлення, можна зустріти просто не звичайні випадки.

Часто чоловіки, розлучившись із дружиною, зовсім не турбуються про дітей, залишивши їх на здебільшого слабкі руки матері. Якщо жінка виходить заміж за кордон, для того, щоб забрати дитину з собою, необхідна згода рідного батька. Один горе-татко, який за кілька попередніх років пальцем од пальця не вдирив, щоб забезпечити дитині нормальне існування, вимагав од дружини десять тисяч доларів за таку згоду...

Подібні випадки, яких, на жаль, у нашому житті немало, стають причиною того, що до Віри (і до таких, як вона) звертаються зовсім молоді дівчата, які думають про своє майбутнє і хочуть мати хорошу сім'ю, але, м'яко кажучи, на вітчизняних чоловіків надій не покладають. А в Інтернеті в них, як правило, все виходить. Як і в успішних бізнесменів, які теж, на жаль, не можуть, чи вважають, що не можуть, знайти собі достойного чоловіка на рідних просторах. Вони їдуть за кордон, збагачуючи своїм інтелектом, красою, добротою, ніжністю, милосердям інші країни. І більшість із них вважають, що в нас немає кризи країни (вони в ній уже знайшли себе та готові були б працювати й далі), а є криза сім'ї та моральних цінностей.

● Світлана ОРЕЛ

Фото К. Денесюка

ЧОЛОВІК ІЗ ІНТЕРНЕТУ

У Віри багато роботи. Кожен день розписаний по хвилині. У тому числі й вихідні. Співкування з клієнтами, Інтернет, переклади, супровід іноземних гостей. Одночасно доводиться обслуговувати не менше 10-11 жінок, які бажають вийти заміж за кордон.

Ніколи раніше Віра не планувала подібного бізнесу. Учителька англійської мови, вона давно пішла зі школи, розчарована її заскорузлістю та відсутністю творчого підходу до дитячої індивідуальності. Займалася з чоловіком підприємництвом, перекладала, організовувала приватні курси англійської мови. А потім хтось із подруг попросив перекласти листа, отриманого через Інтернет від потенційного жениха. І пішло... Скільки разів Віра казала собі: "Все. Ставлю крапку. Більше не можу". Адже кожна жінка має свою, як правило, драматичну історію, свій гіркий досвід, про який обов'язково розповідала Віра, а та мусить чужий біль сприйняти, відчутти, осмислити, певною мірою перевтілитися в ту жінку, від імені якої вестиметься листування. Бо формулює послання здебільшого сама Віра, клієнтки лише окреслюють загальну думку, а бувають випадки, що жінка на якусь несподівану фразу потенційного партнера просто не знає, що відповісти, губиться, часом плаче. І покладається тільки на Віру. Усе це неймовірно важко. І хочеться покинути — пропадати воно все пропадом. Але обов'язково приходить хтось ще, хто хоче сподіватися і вірити, для кого це — останній шанс у житті. І Віра знову терпляче вислуховує чергову історію. Та й бізнес то, як виявилось, прибутковий...

“Я — УКРАЇНКА, А НЕ РАШЕН”

Олена була однією з тих, хто вдалого заміжжя за кордон очікує як довгожданого виходу зі складної життєвої ситуації — з чоловіком, який виявився негідником, розійшлася, на руках дитина, професії ніякої, засобів до існування — теж, гроші для

знайомства через Інтернет позичила. Місяць-другий вона листувалася з одним швейцарцем, стосунки з ним у молодій жінки склалися приязні, іноземець уже збирався в Україну для ближчого знайомства. І раптом від нього прийшов лист, дуже холодний і стриманий, у якому швейцарець натякав, що його товариш радить припинити подібне листування, адже всі рашен-жінки — корисливі істоти, які мріють про одне: як викачати найбільше грошей із іноземців. Олена ридала, адже вона подумки вже бачила себе на вулицях Цюриха.

Тон швейцарця, чесно кажучи, зачепив і Віру. І вона написала йому гордого та гнівного листа. Мовляв, не знаю, як там рашен-жінки а я — українка. У мене є своя Вітчизна, з неповторною національною культурою, героїчною історією, і давніми, традиційними уявленнями про честь і гідність. Швейцарець не те що приїхав — примчав в Україну, з подарунками й вибаченнями, він проявляв до Олени виняткові знаки уваги, аби лише загладити свою провинку. Через якийсь час вони одружилися. Олена, здається, шаслива. Та чи зробила вона висновок із того випадку? Чи не розчарує вона чоловіка, який побачив у ній (чи, принаймні, в тому листі) особистість і оцінив це?

За спостереженнями Віри, більшість іноземців хочуть бачити в жінці, крім краси (тут нашим жінкам немає суперниць, порівняно з західними емансипантками, заклопотаними проблемами гендерної рівності, які здебільшого не сліdkують за своєю зовнішністю), ніжності, здатності створити сімейний затишок, водночас ще й – співрозмовника, близьку душу. Українки, на жаль, не завжди це розуміють. Віра майже завжди присутня при перших зустрічах потенційних пар, і часом буває образливо за клієнтку, яка замість природної широкі розмови з чоловіком безперервно нервово осмикує співничку та раз по раз перепитує: “Як я вигляду? Як я вигляду?”

І все-таки, за кордон виходять заміж не найгірші наші жінки, а такі, що здатні створити сім'ю, бути добрими дружинами та матерями. То чого ж вони ідуть? Прийнято вважати, що втікають від злиднів. Є й такі, але їх небагато. Далеко не переважна більшість. (Майнові перекоси часом призводять до курйозів: наприклад, жінка, яка вперше в житті спробувала мартіні, що ним, приїхавши в гості, пригощав її партнер по листуванню, готова пропонувати його подрузі навіть замість вранішньої кави...). Матеріальні проблеми в західних країнах, найчастіше, вирішуються просто: чоловіки, які звертаються до Інтернету в пошуках дружини, як правило, легко можуть забезпечити сім'ю. І ось – холодилик у тебе повний, і костюми – на вибір, і гаряча вода з крана тече, і тротуари рівнісенькі – на шпильках їти неважко, а душа плаче, скімлить, їй незатишно й тяжко. Таке почуття переживає абсолютна більшість емігранток, але якщо стосунки в сім'ї складаються нормально, вони не повертаються в Україну.

Очевидно, їх приваблює незвична увага іноземців. Уявіть собі: після обіду чи вечери ви, звично, взялися мити посуд, ваш можливий чоловік із іншої країни здивовано піднімає брови: “Або ми це будемо робити разом, або наймемо людину, яка для нас це робитиме”.

Але не слід створювати собі ілюзії, що за кордоном не чоловіки, а янгіли з крильцями. Вони різні, як і в нас, і в різних життєвих ситуаціях поводяться по-різному. Та річ у тому, що на Заході, особливо в Європі, в людській свідомості глибоко закорінені релігійні традиції та уявлення про сім'ю як про місце вияву найкращих почуттів, спілкування, взаємопідтримки, поваги до жінки. Отож, кава в постіль коханий дружини для європейця не приниження і не перебування "під каблучком", а природне чоловіче самовираження, прояв благородства, турботи, уваги, що допомагає чоловікові почуватися впевнено, вищує його найперше у

що прихід жінок у політику — це спосіб реального повороту суспільства на шлях до створення людиноцентованої, розвинутої, стабільної сучасної держави. Не можна стверджувати, що ці ідеї популярні в нашому суспільстві. Очевидно, найкрасномовніше свідчить про це той факт, що в українському парламенті із 450 депутатів лише 20 — жінки. Серед уповноважених представників фракцій Верховної Ради є п'ять жінок, з них — лише одна очолює фракцію — Юлія Тимошенко. Лише два Комітети Верховної Ради очолюють жінки. У попередньому парламенті було 37 жінок, на відміну, скажімо, від Швеції, де в парламенті понад 50 % жінок. Як відомо, на сьогоднішній Швеція вважається країною № 1 за сприятливістю умов для життя людини. Звичайно, має значення не сама фізична наявність жінки в найвищих ешелонах влади, а те, які ідеї реалізуються в життя через її представництво. Для Швеції стала плідною реалізація проекту "Рівноправне партнерство чоловіків та жінок у політиці країни".

Здавалося б, можна стверджувати, що український парламент — це той випадок, коли має значення не кількість, а якість. Адже жінки представлені у 5 фракцій: 1 — у фракції БЮТ; 1 — у фракції “Регіони України”; 1 — у фракції Соціалістичної партії України; 1 — у фракції Аграрної партії України; 1 — у фракції Народно-демократичної партії. Для порівняння, у попередньому парламенті жінки були представлені в 11 фракціях парламенту: 3 — у фракції “Відродження регіонів”, 11 — комуністи, 3 — Лівий центр (соціалісти), 1 — ПЗУ, 1 — НДП, 1 — “Реформи-конгрес”, 2 — Народний Рух України, 1 — “Батьківщина”, 8 — “Трудова Україна”, 2 — “Яблуко”. 4 жінки-депутатки — незалежні. Були фракції, до складу яких не входили жінки, але таких було значно менше, ніж у нині діючому парламенті. Проте, чи знає Україна своїх “героїнь”? Соціологічні опитування доводять, що майже не знає, за поодинокими винятками. До цих винятків, як правило, належить все той же “єдиний чоловік в українському парламенті” — Юлія Тимошенко. а ще экс-депутат Наталія Вітренко.

Відповідно маємо дані і по державних службовцях. Загальна кількість жінок України, задіяних на державній службі, складає на сьогодні 53 % від загальної кількості службовців. Проте, першу посадову категорію серед них сьогодні мають 5,8 %, другу — 10,8 %, третю — 15,7 %, четверту — 30,0 %, п'яту — 41,0 %, шосту — 65,7 %. Тобто, найбільш задіяно жінок там, де треба вирішувати повсякденні побутові проблеми громадян, і зрештою, займатися малотворчою рутинною роботою. Можливо, в Україні спрацьовує рекомендація Маргарет Тетчер: "Хочеш представництва — візьми чоловіка, хочеш реальної роботи — візьми жінку". Проте, вся вищеприсана ситуація скоріше оприявнює той факт, що жінки сьогодні мають занадто малий вплив на формування реальної політики України.

Сьогодні маємо серед високоосвічених людей в Україні 80 % жінок. Куди вони “зникають” на шляху до політично значимих у суспільстві структур? Натомість маємо серед зареєстрованих безробітних понад 60 % жінок, зростання жіночої проституції, приблизно настільки ж зростання жіночої злочинності, значне її помолодження за останні роки, різке зростання кількості малозабезпечених сімей, основну кількість яких становлять так звані неповноцінні сім’ї.

Колись Василь Стус назвав українців “нацією сержантів”. Сьогодні можна теж саме сказати про жінку в політиці. Це сержант, який використовується в державі на певних умовах (поза найвищими постами в державі), певних посадах (для виконання робіт, а не на творчій роботі), з певними повноваженнями (не вище управління середньої руки), з певним колом проблем (здебільшого це якраз і є проблеми жінки, дитини та сім’ї, які традиційно в Україні як і в попередні радянські часи не є першочерговими), з певною оплатою (нижчою від чоловічої, бо якраз вони і є керівниками подібних структур).

Як зазначила у своєму виступі на міжнародній конференції “Жінка в науці та освіті: минуле, сучасність, майбутнє” голова Державного комітету України у справах сім’ї та молоді В. Довженко, на Саміті тисячоліття (вересень 2000 року) главами держав-учасниць було визначено шість основних загальнолюдських цінностей, які повинні бути в центрі уваги всіх країн світу. Серед них найважливішою є рівність жінок і чоловіків. Досягнення гендерної рівності, втілення її в систему суспільних відносин, в усі сфери соціального життя, здійснення на її основі миротворчості й миробудівництва, належного громадського й державного управління — це потужний резерв прогресу, здобутків, відтворення ресурсного потенціалу держави. І лише від українців залежить, чи зможуть вони належним чином використати цей потенціал.

● **Ірина ГРАБОВСЬКА**

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ

Голові Держкомінформу України
п. Іванові ЧИЖУ

Вельмишановний Іване Сергійовичу!

Центральне Правління Всеукраїнського Товариства “Просвіта” ім. Т. Шевченка, Національна Спілка письменників України та Всеукраїнське педагогічне Товариство ім. Г. Ващенко глибоко стурбовані безпрецедентними за мірою цинізму домаганнями дискредитації видатних явищ української культури, що все частіше заявляють про себе в засобах масової інформації. Яскравий приклад цього — опублікована 19 травня цього року газетою “Киевский телеграф” стаття “Копытца ангела”, що має на меті довести, нібито “реальний Кобзарь” — то особа насправді малоосвічена, позбавлена інтелекту та великого поетичного обдарування, аморальна, далека від перейнятості долею свого народу.

Потрактуюючи цю публікацію як грубий україноненависницький пасквіль, що глибоко ображає не тільки кожного українського громадянина, але й Українську державу загалом, закликаємо Держкомінформ як орган, що несе велику частку відповідальності за стан духовності й моральності в країні, дати в ЗМІ офіційну оцінку фактові появи згаданої озлоблено-шовіністичної публікації, що в ній зібрано, либонь, увесь антишевченківський “фактаж” із чорносотених видань уже сторічної давнини. Переконані, що говорити в даному випадку про права автора (газети) на висловлення власного погляду не випадає: це той випадок, коли під удар поставлено честь самої нашої держави, одну з її першооснов.

З огляду на те, що антиукраїнська тенденційність — то вже здавна простежувана “спеціалізація” “Киевського телеграфа”, напрошується також висновок (для нього достатньо й однієї згаданої тут статті) про доцільність зняття з державної реєстрації даного видання як такого, що сіє зневагу і презирство до української культури, розпалює міжнаціональну ворожнечу. Закликаємо Держкомінформ виявити найбільшу принциповість, аби вакханалія українофобства, що має місце в засобах масової інформації на теренах України, була унеможливлена.

Павло МОВЧАН,

голова Всеукраїнського Товариства “Просвіта” ім. Т. Шевченка, народний депутат України

Володимир ЯВОРІВСЬКИЙ,

голова Національної Спілки письменників, народний депутат України

Михайло ГОРИНЬ,

голова Української Всесвітньої Координаційної Ради

Анатолій ПОГРІБНИЙ,

голова Всеукраїнського педагогічного Товариства ім. Г. Ващенко
м. Київ, 21 травня 2003 р.

ЗАЯВА

**Президентіві України
Л. Д. Кучмі**

Ми, учасники Міжнародного Шевченківського літературно-мистецького свята “В сім’ї вольній, новій”, представники усіх областей України та української діаспори, відомі українські письменники, артисти, художники, звертаємося до Вас із вимогою накладати вето на ратифіковані 15 травня 2003 року з грубим порушенням процедурних норм зобов’язання України за Європейською хартією регіональних мов або мов меншин. Вважаємо, що цей документ, проголосований 249-ма голосами народних депутатів, переважно комуністів та інших шовіністично або байдуже налаштованих до України й до української культури політичних сил, має відверто дискримінаційний характер стосовно державної мови України, як і загалом засвідчує безпрецедентний у світовій практиці факт, коли ратифікацію Хартії здійснено за обставин небувалих тисків та приниження, в яких у більшості регіонів України опиниться мова титульної нації.

Усвідомлюючи те, що сталося у парламенті, як прояв відвертих антиукраїнських домагань тих політичних сил, що з допомогою російської мови прагнуть змінити саму етноструктуру української землі, ми закликаємо Вас, пане Президенте, проявити державну відповідальність та повернути законопроект про Хартію до Верховної Ради на доопрацювання.

Прийнято односторонньо на урочистому закритті Шевченківського свята у Львівському державному академічному театрі опери та балету ім. С. Крушельницької 24 травня ц. р.

Український інформаційний споживач. Чи має він достатньо потрібної, об’єктивної інформації? Чи, може, сам того не усвідомлюючи, дурнішає за посередництва ЗМІ? Про те, що відбувається у вітчизняному інформаційному просторі та про інше розповідає редактор газети “Український форум” Віталій АБЛІЦОВ.

ПРО ЩО З НАМИ ГОВОРЯТЬ

— *Віталію Григоровичу, якщо інформація — це найдорожчий капітал, то кому він належить сьогодні в Україні?*

— На жаль, я не думаю, що сьогодні цей капітал в Україні когось цікавить. Давайте подивимось, хто сьогодні володіє мас-медіа, тобто інформаційною системою, чи інформаційним простором у тій частині, яка потрібна владі. Безумовно, володіють олігархи і, безумовно, російські та проросійські. До цього капіталу в Україні руки ще ні в кого не дійшли. Простий аргумент стосовно цього висновку — назвіть хоча б одного українського олігарха, — а вони ж у нас є, — той самий Порошенко та ще з десяток знайдеться — чи хтось із них заснував газету чи канал, радіо-FM хоча б, я вже не кажу про телебачення? Ніхто. Сьогоднішніх наших політиків, як демократичного, так і олігархічного крила, мас-медіа не цікавлять. Можливо тому, що ще не все розподілено — маю на увазі багатства України, а можливо, просто вони відчують свою слабкість у цій справі. У старому тоталітарному режимі газета, за Леніним, була не тільки інформатором, але й пропагандистом і агітатором. Сьогоднішня ж преса не має цих трьох функцій. Умер той режим, умерли й функції преси. Але ж преса повинна в демократичному суспільстві відігравати свою роль і бути хоча б джерелом правдивої інформації, засобом впливу на громадську думку. Держава має проводити свою політику — утверджувати ідею незалежності. Влада має “свій” інформаційний простір. Хоча б інтернет-мережу, комп’ютерну мережу. Вони одержують достатньо інформації з місць. Я знаю, що в Донецькій області цю справу поставлено на дуже високому, сучасному, технологічному рівні. Скажімо, Ви редактор газети. Вам щодня присилають пачку матеріалів. Але ж вони подають події так, як їм вигідно, отже створюють викривлений образ суспільства.

У нас ще не сформовано всі закони, котрі стосуються інформаційного простору, але перш за все треба ставити питання про виконання тих законів, які є. Візьміть телебачення: “Інтер” — незаконно існує в нашому інформаційному просторі, порушуючи 9-ту статтю закону “Про ТБ і радіомовлення України”. До речі, стосовно радіо й телебачення у нас прекрасне законодавство у плані реалізації державотворчих ідей. У 9-ій статті чітко вказано, що ефір у нас україномовний. Але, як ви знаєте, він у нас майже на 100 відсотків іншомовний, тобто російськомовний. Отже, канал “Інтер” був незаконно зареєстрований. Але, навіть працюючи в ефірі, — а він до речі, зараз щосили прагне наблизитися до юридичних норм, тому почав давати інформацію і українською мовою, все одно “Інтер” порушує і закон про рекламу, і закони щодо використання технічних засобів. Адже “Інтер” паразитує на державних технічних ресурсах — мається на увазі передача сигналу в регіони.

У цей канал, ясна річ, вкладає гроші Росія. Не часто називають імена, але за цим, безперечно стоять і В. МIRONENKO, і О. Зінченко — колишні московські цековські працівники — та інші.

Те саме з каналом “1+1”. Це канал-імітація, “fata morgana”. Якщо їх завтра закрити, вони зберуть свої валізи чи портфелі — й каналу немає. Бо вони існують на державному ресурсі. А те, що створили самі — лише невеличка знімально-монтажна база, засоби ж передачі сигналу — знову державні.

Виходить, що влада в розвитку інформаційного простору не зацікавлена. Для себе ж, повторюю, вона має розвинену інформаційну систему і для отримання інформації з місць, і для поширення на місця.

Що ж до прибутків, то “Інтер” на рекламному продукті має 100 млн. доларів щороку. “1+1” — 75 млн. доларів. А все Держтелерадіо на розвиток національного телебачення й радіо має одержувати 140 млн. гривень на рік, але й тих не дають.

Те саме з книговидаванням. Чому не приймаються сприятливі закони? Скажімо, коли потрапили в скруту з хлібом, Президент одразу видав відповідні Укази. Чому ж, коли Верховна Рада неспроможна прийняти закон про книговидавання, Президент не захистить вітчизняну книжку, пресу, ЗМІ в цілому? Зрозуміло, що все це лобіюється за кордоном. Коли В. Черномірдин зняв у Росії податки з книговидавничої галузі, вона стала на третьому чи четвертому місці серед джерел наповнення державної казни.

Отож усе згадане — цілеспрямована політика на те, щоб українське суспільство не було інформоване, перебувало в інертному стані, щоб не формувалась адекватна викликам часу громадська думка.

— *Що можна зробити, аби наші ЗМІ стали справді демократичними?*

— Давайте подивимось, як це робиться в сусідів. За українським законодавством у нас друкований орган може засновувати будь-хто. Не треба мати навіть громадянства. У Росії чітко прописано, що друкований орган може заснувати тільки громадянин Росії і тільки той, хто проживає на її території. Так само Франція різко реагує на втручання американців у свій інформаційний простір, і ніхто французам, до речі, не закинув, що в демократичній державі порушуються якісь права. Росія поширила свій інформаційний вплив на Німеччину й у цілому на Європу. Там зараз можна спокійно купити російську книжку та пресу. Ми ж у цьому напрямку нічого не зробили, хоч нас розпинають “за порушення”.

Що ж стосується суто економічних важелів, то передусім треба забезпечити пільгові умови. Зняти податки на поліграфічні матеріали, забезпечувати папером українські ЗМІ хоч би за ціною виробника. Якщо на кордоні ціна паперу 2.300, 2.500 тис. гривень за тону, то в Україні вона зростає вдвічі. Але ж у нас є державні бази й державний резерв. Хай вони виконують свою функцію. Є в нас і своя промисловість, але зараз вона не задовольняє нас ні якістю, ні кількістю. Тим часом Росія згодна постачати нам папір за ціною виробника, але між Росією і нашими споживачами стоять посередницькі структури, які зацікавлені в шалених прибутках, і вони їх роблять — за рахунок наших громадян! Тільки владі це не болить.

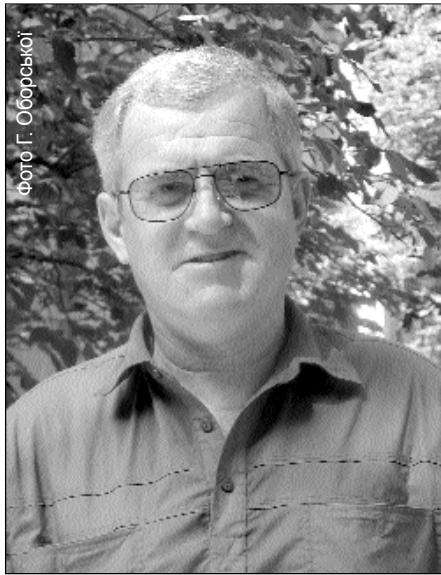
Незалежна преса буде тільки тоді, коли буде справжній ринок, буде купівельна спроможність наших людей. Тоді ми будемо незалежні політично, але найперше — незалежні внутрішньо.

До того ж правова культура в нас дуже низька. У нас безправні журналісти в комерційних ЗМІ, але читає безправний тотально — йому нав’язують усілякий друкований мотлох: їж, мовляв, що дають, бо й того не буде. У провінції — в Одесі чи деінде — відбуваються свої події, про які ми нічого не знаємо. Знають лише там, а вся Україна не знає. От що таке випуск інформації, скажімо, на каналі “1+1”? Трішки офіційної, трошки з Інтернету, трошки із зарубіжних каналів, щось київське. А що в цей час відбувається в Криму, на Донбасі, в Харкові — ми нічого не знаємо.

— *Якщо можна, конкретніше, які ідеї панують в українському інформаційному просторі?*

— Знову ж таки, тут панує безідейність — нігілізм, заперечення всього національного. Естрада — добре, що в Європі вистачило розуму не дати “татушкам” перше

СЬОГОДЕННЯ

місце. Ви ж бачите, як вона з мікрофоном “грається” — це ж уже не еротика... Мені здається, що взагалі в нас із 94-го року йде інформаційна війна, мета якої — зробити дурним народ. Говорити про ідеї влади тут недоречно. Тут мова лише про збагачення, користолюбство, прагнення знищити чи деформувати менталітет.

Словом, не боремось за свій інформаційний простір, за свого споживача. Взяти, скажімо, супутникове телебачення. Є російсько-американсько-німецька організація “Інтер-космос”. Якби ми свого часу уклали угоду, тобто стали членами цієї організації, то сьогодні могли б давати інформацію і в Сибір, і на Далекий Схід. Безперечно, є наші споживачі і в Америці, і в Австралії, але основний покупець нашої продукції — в Євразії.

— *Як Ви оцінюєте закон про книговидавання, що має вступити в дію в 2004 році?*

— З книжкою відбувається те саме, що й зі ЗМІ. Наш ринок повністю зайнятий російською книжкою. І я не сказав би, що ця книжка краща. Якби ж то була класика, але там в основному — дешеве читиво. Я вважаю, що навіть у найпримітивнішій книжці можна знайти щось розумне. Закон же про книговидавання, фактично, не робить якогось радикального кроку. Хоча, безперечно, з 1-го січня будуть якісь пільги. Але ж питання ще й у тому, що видавати. Безумовно, в нас є молоді письменники, є Андрухович і багато інших. Та хіба можна говорити про те, що є прозаїк О. Забужко. Це вже навіть не XIX ст. Леся Українка й Ольга Кобилянська вже давно це пройшли, і просто повторювати це в сучасних умовах із роздзянням і сексом — це не є література. А видавати, звичайно, є що. У нас не видана діаспорна література. Практично не виданий добре Юрій Шевельов, а він зробив дуже багато для нашої літератури. До речі, той конфлікт, що вийшов у нього з Гончаром — це здорове явище. Коли в літературі є конфлікт — вона живе, в ній відбуваються якісь животворні процеси. Тобто видавати нам є що.

— *Ваші враження від виставки “Книжковий сад — 2003”.*

— Ви знаєте, боюсь, що тут я не можу бути об’єктивним. Я дуже люблю книжки. У мене прекрасна бібліотека, і я був радий бачити, що всі ті гарні, потрібні книжки в мене є.

Але ви знаєте, у нас, в Україні, прикметно те, що є багато відданих своїй справі людей. Нещодавно я потрапив на радіо — саме такі люди. Я здивувався — їм же нічого не платять. Так само і по видавництвах — людям не платять, а вони кваліфіковано виконують свою роботу.

У видавництвах не чекають добрих законів, а роблять свою справу. Це й видавництво “Мистецтво”, і “Генеза”, і львівське видавництво “Світ”, і харківське “Фоліо”. Думаю не треба аж надто розпачливо говорити, що в нас нічого немає. Але це книжкове свято відображає той рівень, який сьогодні ми маємо — і публіки читаючої, і публіки пишучої, і публіки, яка друкує.

Розмовляв
Орест ЧЕРДАКІП

ХОЛОД! ЗАЧИНИ «ОКНА»!

АКЦІЇ ПРОТЕСТУ

Міжнародний День захисту дітей актуалізував громадські протести проти наповнення телеінформаційного простору в Україні низькопробними й аморальними російськими телепроєктами. Адже «мода» на ретрансляцію російської розважальки у великих дозах більшістю каналів — не лише порушення мовного законодавства (зокрема, статті 9 Закону України «Про телебачення й радіомовлення»), а й часто — вульгаризація, розбещування дітей та усталення серед молоді аморальності, насолоди від розпусти й сексуальних збочень. Очевидно, виділяється з-поміж подібних московських «грандів» телерозпусти Дмитрій Нагієв зі своїми «Окнами», що претендують на звання найбільших «окон» у брудній спідній білизні. У цьому ж ряду — «Большая стирка», «Моя семья».

Попри те представники «Нового» каналу, який ретранслює згадані програми, запевняють у своїй законослухняності, а також лобіюванні інтересів лише глядача (начебто програми Нагієва мають найвищий рейтинг), — у владні структури, як і в різноманітні громадсько-політичні об'єднання надходить все більше звернень і вимог від батьків та родичів неповнолітніх дітей — припинити розбещування дітей через російські «Окна». На жаль, ні Нацрада з питань телебачення й радіомовлення (очолює Борис Холод), ані Держкомінформ (голова — Іван Чиж), ані керівництво каналів (відповідальні офіційно перебувають в тіні) жодним чином не реагують на громадську думку. Проте вже з'являються в пресі відкриті звернення батьків навіть до Президента («Голос України» № 98 (3098), 29 травня 2003 року)...

З тим, аби привернути увагу громадськості та відповідальних державних структур до згаданої проблеми нашого телепростору, 30 травня представники Української республіканської партії «Собор», «Просвіти» імені Тараса Шевченка, Української Народної Партії, Кон-

гресу Українських Націоналістів, Спільки офіцерів України, Жіночого Українського Руху та Православного товариства імені Андрія Первозванного пікетували «Новий» телеканал, Національну Раду з питань телебачення й радіомовлення та Держкомінформ.

Зрештою, громадськість найменше потребує переконування, адже практично кожен телеглядач мав змогу побачити й оцінити вульгарний цинізм Нагієва, його «пріблатнюний» жаргон, провокування молодих «героїв» програми на агресію, на нецензурщину, на бійки та самоприниження. Очевидно, любов, повага та гідність — не рейтингові поняття Нагієва і йому подібних, а пропагують вони, натовість, груповий секс, секс у ліфтах, на вулиці, «щоб усі бачили, чули і насолоджувалися процесом і криками від оргазму». Уже ми знаємо, що молоді дружини-росіянки люблять викрикувати під час оргазму ім'я Володимира Жириновського, а останній, публічно збуджений Нагієвим, на всю Росію заявляє молодому чоловікові, що той набрид дружині, і тому їй тільки залишається мріяти про гіганта Жириновського... Цікаво, ім'я якого українського депутата запропонував би викрикувати в організмі Нагієв нашим друзинам чи секс-партнерам — Володимира Марченка, Олександра Волкова чи інших? І увесь цей «беспредел», зрозуміло, ковтають діти й молоді люди, адже годують ним десятки годин на тиждень саме в «рейтинговий час», до того ж — із найбільшою турботою про дітей і передбаченням дорослого «нерозуміння». Саме тому діти, яким забороняють увечері дивитися це паскудство батьки, елементарно напихаються повторами вдень (доки немає «шнурків»).

Низка національно-патріотичних об'єднань висунули такі вимоги до контролюючих телепростір державних структур (зокрема, і до Нацради): припинити ретрансляцію «Окон» та подібних телепрограм; позбавити ліцензії усі канали, котрі випускають телепродукт недержавною мовою (насамперед «Інтер», «Гравіс»), публічно оголосити власників та співвласників усіх телевізійних каналів, тексти виданих їм Нацрадою ліцензій та звіти про їх дотримання... Втім, учасники пікетування не виявили великого сподівання на позитивну реакцію Нацради, порівнявши її з увічненою поруч Пронею Прокопівною і приліпивши їй на інтимне місце плакат «Окна» — це бруд». Дісталось і пану Голохвастову, якому на заднє місце причепили гасло «Геть сморді!»... І все це — сама інтелігентність у порівнянні з телепрограмами Нагієва, котрий, як підрахував якийсь один із пікетників, у своїй передачі 27 разів ужив слово «трахаться»...

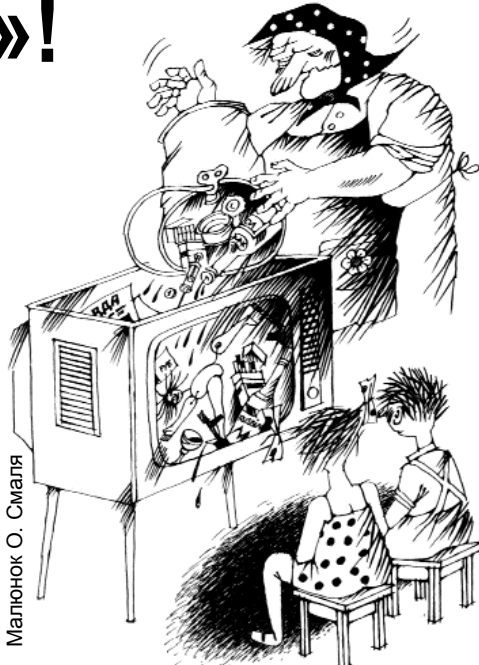
Національна Рада з питань телебачення й радіомовлення повністю солідарна з пікетувальниками, — заявив керівник прес-служби ради Микола Грищенко. — Як на мене, «Окна» — дійсно шкідлива програма... Моєму сину — 6 років, доньці — 13, і я їм теж забороняю цю програму дивитися. Але є вимоги законодавства про неутручання Нацради в програмну політику телерадіокомпаній. З іншого боку, ми розуміємо необхідність перевірки дотримання

РЕПЛІКА

Зізнатися, не часто я дивлюся канал «Гравіс», адже на антену він ловиться поганенько, а кабель у наших краях поки що не прокладений. Та й цікаві програми в них, по правді кажучи, на пальцях можна перелічити: «М-ексклюзив», «Саме той», «Стежина до безсмертя». Інше мене не цікавить: ні ворожки з відьмаками, ні сповнені еротичних сцен фільми. Втім, комусь вони, бачте, все-таки потрібні: адже кілька «проблемних» телекомпаній зовсім недавно успішно прикрили. Та тільки не пропрезидентський «Гравіс», який завдяки всім останнім пертурбаціям, навпаки, захопив навіть аж цілих два телеканали.

А змусив мене взятися за написання листа до редакції один нещодавній випадок. І пов'язаний він якраз саме з улюбленою мною програмою «Стежина до безсмертя». Вона зазвичай виходить о 19. 50 по п'ятницях, інколи «Гравіс» повторює її в інші дні. А я завжди намагаюся переглянути прем'єрний показ, спеціально викроюючи собі невеличке віконце у поточних домашніх справах...

Однак того квітневого вечора я так — на жаль — нічого-

Малюнок О. Смаля

законодавства самими телерадіокомпаніями. Ми періодично проводимо моніторинги каналів, і виявляємо низку порушень («Новий» канал тощо). Це стосується і рекламної продукції, і фільмів без прокатних посвідчень, що виходили в ефір... Частково ці канали вже виправляють ситуацію на краще, але в таких моментах як ретрансляція «Окон» — має бути передусім громадська активність. Громадяни повинні звернутися до сулу щодо захисту своїх прав телеглядачів, прав своїх дітей... Стосовно ж вимоги оголошувати власників усіх каналів — наше законодавство, на жаль, не оперує навіть таким терміном, як власник телерадіокомпанії, говорячи лише про засновників (реально вони є підставними особами). Сьогодні Верховна Рада працює, щоб ввести термін «власник» у закон... Зрештою, влада не дає достатньо повноважень Нацраді, щоб ефективно контролювати програмну політику каналів. До сьогодні не створено навіть моніторингового центру, який би, як то робиться в усіх цивілізованих країнах, проводив цілодобовий моніторинг телерадіоканалів...

— Наше завдання — мовно й культурно українізувати інформаційний простір, — висловлює позицію пікетувальників відповідальний секретар ВУТ «Просвіти» Микола Нестерчук. — Є за переписом 78% українців — таким має бути й інформаційний продукт. Оця розпуста, аморальність російських телепроєктів — руйнування народної моралі українців, нашої ментальності, культури. Усе це б'є передусім по наших дітях. Зникає зв'язок поколінь, повага молодших до старших. У нас сотні листів, сотні звернень від телеглядачів, щоб ми вимагали очищення телерадіоефіру в Україні. І ми не зупинимось, а будемо робити судові позови, проводити політичні акції, піднімати нашу громадськість.

• Підготував Олександр СОЛОНЕЦЬ

ПРОВЛАДНА СИЛА ГРАВИТАЦІЇ

Сінько й не дочекався. Більше того, коли наступного ж дня зателефонував на «Гравіс», то там безцеремонно кинули слухавку. Але, — досить несподіваним робом — розв'язалось і саме непорозуміння. 10 квітня в Культурному центрі Києво-Могилянської академії проходила презентація двох нових збірок Володимира Цибулька. І от моя старша дочка, котра захоплюється авангардною поезією, у бесіді з цим модним нині поетом довідалася, що передачу, виявляється, зарубає саме через його персональну присутність у ній. Уявити тільки: цілодобово крутять на своєму 7-му каналі таку духовну порнографію, що просто очі б не бачили, а тут — нб тобі!.. Цікавий розумний гість, який розмірковує про шляхи реального продовження життя, стає для них одіозним лише на тій підставі, що працював із Віктором Ющенком. І це при всьому тому, що жодного конкретного прізвиська або політичного лозунга у знятому сюжеті вимовлено не було. Ось, панове з холодівської Нацради, і роздеклароване вами повсюди незалежне мов-

лення. А що після цього означає нещодавно підписаний Президентом указ, який забороняє цензуру?! Гріш йому ціна серед кланів і монополій! Екран регулюється тими, хто володіє каналами. У О. Волкова — 2 канали, у Г. Суркіса — 3, у В. Пінчука — ще більше... Воюють з опозицією, яка не має жодного каналу, аби звернутися до всієї України!

Вочевидь, проти такої ефірної політики на «Гравісі» протестував не я один, бо цей багатостраждальний фільм усе ж таки показали. Щоправда, в понівеченому вигляді: купюрам було піддано (що, між іншим, помітно було навіть неозброєним оком) саме слово Цибулька. Тоді як висловлювання його колеги — відомого українського нейрофізіолога академіка О. Кришталі — залишилися, слава Богу, без особливих смислових перекручень і справили, до речі, на всіх моїх знайомих дуже сильне враження.

З повагою — ваш постійний читач

• Петро ОМЕЛЬЧЕНКО, м. Вишгород

ДУМКИ З ПРИВОДУ

ТЕЛЕБАЧЕННЯ І НАШІ ДІТИ

Проблема гуманізації демократичного суспільства, а точніше — усунення звірожорстокості й насилля, яке стало звичайним явищем сьогодення, є проблемою сім'ї, школи, держави. Опікуватися підростаючим поколінням, турбуватися про розумовий, психічний, фізичний стан дітей, про становлення і розвиток особистості, — справа, як-то кажуть, всіх і кожного. Бо ж сьогодні закладається фундамент майбутнього й доля наших дітей вирішується батьками та педагогами-наставниками. Чи маємо ми моральне право бути байдужими до власних дітей і внуків? Звичайно, ні. А оскільки важливим джерелом інформації про світ виступає телебачення, то воно формує думки, погляди, естетичні, етичні смаки, уподобання, допомагає чи шкодить вихованню людських доброчинностей, гуманних стосунків між індивідуумами.

Гортаю програму телебачення на наступний тиждень. Шокують власне самі назви «телеменю»: «Дом страха», «Умри и живи», «Битва драконов», «Смертельный поединок-2», «В царстве мертвых», «Пирания — летающие убийцы», «Искушение», — фактично ряд продовжується, як мовлять математики, до безкінечності. Час перегляду, — від 14.00 — до 4 год. ранку. Сам себе запитую: що це? Процес цілеспрямованої дегенерації і духовного занепаду чи «необхідний продукт» демократії? Фільми-близючки, «теле-радіоактивне забруднення», масове психопрограмування не можуть формувати здорову особистість із активною життєвою позицією, з чіткими громадянськими орієнтирами, з почуттям людської гордості, честі, взаємоповаги, любові. Такі, з дозволу сказати, «телепрограми», а ще всім осоружна реклама, розбещують, розпалюють тваринницькі інстинкти, або як казали старі люди, — «ниці поривання», цілком помітно проводять «дебілізацію населення», вкрай негативно впливаючи на не зовсім сформовану психіку дітей та молоді.

У режимі «телекодування» формується особистість егоїстична, жадібна, жорстока. Поняття про обов'язок і відповідальність, честь і совість, порядність і шляхетність стають вмиль архаїчними, заплетеними павутинням забутих моральних догм...

Після перегляду цілого ряду серіалів проводити виховну роботу з дітьми все одно, що чекати, коли на вербі виродять грушки, або на будякові розквітне троянда.

А український національний телеканал? Які програми допомагають виховувати національні почуття, синівську любов до рідної землі, до мови, до національних святинь і надбань, до духовних традицій і релігійних вірувань українців та інших народів, в Україні суціль? Можливо, тому й бідні, бо...

Ще у XVIII столітті, майже забутий донині, український поет-правдоборець Данило Братковський писав: «Піднеси свою душу до користі».

Роздумуючи над філософським значенням цих слів, приходжу до власної думки, що душа сучасної людини, віддана частково в тенета телевізії, ніколи не підніметься і не вивиситься до Неба духовності, яке повинно сяяти в очах людини.

Леонід РЖЕПЕЦЬКИЙ,

СЛІДАМИ НАШИХ ВИСТУПІВ

ЩО ЗРОБИТИ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ ПРИДНІСТРОВ'Я?

З приводу статті академіка Георгія Філіпчука, оприлюдненої газетою «Слово Просвіти» в ч. 13 за 2003 р.

Професор Філіпчук подає доволі докладну інформацію про українців Придністров'я. У Придністров'ї живе до 700 тисяч українців. І вони — не діаспора. Українське Придністров'я — це українська етнічна територія, яка, злого волею імператора Російської комуністичної імперії Сталіна, опинилася за сучасними державними кордонами України.

Взаємини України з українцями Придністров'я — це зразок національного нігілізму й бездумства.

12 років придністровські українці стукають у двері рідної хати: присилають більші й менші делегації до наших державних установ і навіть до патріотичних політичних партій, а їдуть звідси ні з чим.

З України час від часу відвідують придністровських українців окремі патріотичні народні депутати та патріотичні партійні діячі без офіційних повноважень і жодних можливостей практично чим-небудь допомогти.

Складається враження, що український національний організм утратив інстинкт національного самозбереження і вже не відчуває болю, коли від нього відрізають частину тіла. Невже північний ведмідь нас усіх так загніпотижував, що ми, як кролики перед удавом, геть-чисто втратили волю до самооборони?

Прочитавши добру статтю Філіпчука, я питаю Вас: невже й це волення патріотичної душі виявляється просто черговим волянням самотнього в пустелі?

З огляду на те, що в нас влада за спрямуванням своєї діяльності не українська, пропоную почати щось робити з недержавного рівня (з надією, що з часом вдасться і державу залучити до допомоги українцям Придністров'я). Мова йде про допомогу в освіті, культурі, релігії.

Ви люди розумні і, коли б захотіли допомогати, то придумали б, що корисного можна зробити для наших придністровців.

Думаю, що можна б попросити пана Г. Філіпчука взяти на себе посередництво між придністровцями й Україною та координацію діяльності в Україні їм на допомогу. Думаю, що й Ваші консультації з Філіпчуком розширили б уявлення про напрями та можливості допомоги й активізації взаємодії обох частин України задля загального добра.

• Левко ЛУК'ЯНЕНКО, академік АВШ України

Закінчення. Початок на стор. 13

приїхала “з периферії”. Чоловік їй і підказав наврогад: “Тут є недалеко від нас якась лікарня маленька, піди, може, візьмуть”. Та, може, й не взяла б, робочих місць не було, якби не щасливий випадок: головним лікарем виявилась однокурсниця Ніни Іванівни, а світ не без добрих людей — колеги щиро зраділи одна одній.

Лікарня № 7 Печерського району — хірургія ниркова та урологія — справді була всього на шістдесят ліжок. Нині тут і дитяча терапія — відділення, яким упродовж багатьох років завідує Ніна Іванівна Коркошко. Її справжній, великий друг і розрада, батько її сина помер від важкої хвороби нирок, то ж віддавна удова і, звісно ж, ветеран праці, Ніна Іванівна весь свій час, досвід, свою любов віддає маленьким пацієнтам.

Вольова жінка з золотою короною товстої коси, приязно всміхається, наповнюючи світлом доброти простір ординаторської. Їй надзвичайно пасує строга, малинового кольору блузка, що, здається, якось святково, особливо виокремлює білизну лікарського халату. Це улюблене і мною поєднання кольорів аж ніяк не може нагадувати дітям про медичні тортури, викликати страх. Воно привітне, як... (я роздумую, з чим би порівняти ці кольори і всміхаюся) як у полуденному сонці соковита малина, облита вершками. Це кольори, які кажуть “ні!” старості, хворобам, печалі. Ніна Іванівна ніколи не дозволяла собі хворіти, ніколи не брала “лікарняного”.

Подумки визнаючи свою невеличкість (адже кожне свято колись закінчується, на превеликий жаль), я запитую завідувачку, як держава винагороджує важку працю медиків. Аж п’ятдесят років, віддані медицині — це унікальний марафон, вважаю, ціле життя, подвиг милосердя.

І чую у відповідь цілковито безкорисливе визнання:

— Найвища нагорода, коли дитина, яка потрапила у відділення у край тяжкому стані, виписується здоровою, з благополучним прогнозом. Розумієш, що даремно докладав зусилля, спав на нервах, а інколи й терпів образи недоброю батьків.

Мені відомо, що на Півночі, в Мурманську, Ніна Іванівна була депутатом мурманської міськради, виїздила з консультаціями в міста й райони області. Її цінували, як вдумливого керівника, вимогливого однаково й до себе, і до пацієнтів.

І все ж, для повноти образу, я розпитую про Н. І. Коркошко в її колег. Відгуки чую щонайкращі. Так, Галина Степанівна Ко-

Й ЖИТТЯ, І СЛЬОЗИ, І ЛЮБОВ...

ломійцева — лікар-педіатр і просто гарна жінка, ще й викладач медучилища № 3, яка працює з Ніною Іванівною вже років тридцять і тому знає всі нюанси педіатричної служби “на полі бою”, відзначила таку характерну рису завідувачки відділенням:

— У неї позитивна енергетика. Це дуже важливо. Хоч яка хвора дитина, а ми незмінно чуємо від Ніни Іванівни: “Усе буде добре”. Її впевненість, сила передаються й співробітникам і, що дуже цінно, батькам дітей. Це високий професіоналізм... А ще — вона нікому ніколи не відмовляє. Такий альтруїзм. За два останні роки у відділенні померла лише одна нежиттєздатна підкинута дитина. Її привезли з пологового будинку з порушенням функції ковтання. Та й за неї боролися ми до кінця, переживали.

Головний лікар сьомої дитячої лікарні Печерського району Києва Валентина Іванівна Брудько підтвердила це особливе вміння педіатрів працювати “на позитив”:

“Стаття Конституції України про дитинство, як на мій погляд, добре виконується. У нашій лікарні взагалі три відділення на сто двадцять ліжок: педіатрія, нефрологія (до речі, ушлявлений професор-нефролог Інгретта Вартанівна Багдасарова, крім лікарні Охматдиту, опікується хворими сьомої лікарні — С. Й.), щелепно-лицьова хірургія. Є травмпункт, куди привозять дітей із Києва та Київської області. Але трапляється, що особливо важка дитина, не закріплена за нами, потребує допомоги, й тоді Анатолій Андрійович

Коваленко — голова Печерської райадміністрації — бере на себе ініціативу: “Усі діти, — каже він, — наші”.

Управління охорони материнства та дитинства допомагає нам. Цей корпус на вулиці Лабораторній, де ми розташовані, ще 1968 року відремонтував для нас завод “Арсенал”. Такий подарунок зробив дітям. А нині на вулиці Підвищоцького будується поліклініка Печерського району й лікарня разом. І там планується уперше відкрити відділення здорової дитини. З басейном, із відділенням реабілітації, з одностінними палатами.”

Невже таки й нам справді лежить “шлях у Європу”? Тут я мимоволі пригадую яскраво розмальовані персонажами казок стіни холу між двома відділеннями й розповідь Ніни Іванівни Коркошко про “зв’язки з зарубіжними медиками”:

— Уперше вони переступили наш поріг, коли Україна стала незалежною. То перші журналісти бігли навперед фотографувати сортири. Потім уже, коли роззнайомилися, захоплювалися нашими показниками, точністю діагностики й успіхами лікування.

На що згадку головний лікар усміхнулася:

“Було й таке. А Ніна Іванівна таки досвідчений фахівець. Уміє ненав’язливо переконувати й навіть захоувати в себе батьків. І що важливо — коли бачить психологічну неготовність їх до госпіталізації дитини, спокійно, дипломатично, сказати б, “погоджується” з ними. Пам’ятаю, наприклад, такий її “прийом”: “Мамочко, — співчутливо

радить матері, — йдіть додому, переспіть із цією думкою: вашій дитині потрібне лікування в лікарні. І завтра вертайтеся”.

Була в нас якось одна особливо колюча бабуня хворої дитини. Та й та все ж злагідніла, повірила нашим лікарям. А ще такий курйоз уявляю: виїхала сім’я киян до Швеції, і вже звідти бабуся телефонувала, консультувалася щодо внука, нашого колишнього пацієнта.

А на ветеранах праці, якщо по правді, в нас уся медицина тримається. Це ж яке вміння — на злидні не зважаючи, і яка самовідданість, і любов до дітей, щоб пропрацювати сорок років і маючи 141 (!) гривню пенсії (як у санітарки) лікарям день у день, буває, що й понад десять годин проводити в лікарні, жити ще й проблемами батьків хворих діточок, пектись одужанням кожного!..

Іще ж буває й так, що санітарочка, працюючи в нічні зміни, у святкові дні, на підміні, має двісті вісім гривень зарплати, а, скажімо, зав відділенням нефрології — сто дев’яносто дві. От така “арифметика”, таке в нас законодавство.

Тільки вклоняться треба ветеранам, бо, як сказав один тато хворої дитини, озброїти їх новою інформацією, то їм би й ціни не було. Мовляв, “Стара команда — це унікальні лікарі”.

Головний лікар дитячої лікарні № 7 Валентина Іванівна Прудко шанує свій колектив, тому вона по-іменно характеризує свої “золоті кадри”.

— На добре слово, крім Ніни Іванівни Коркошко, в нас заслуговують і ветеран війни класний рентгенолог

Брень Катерина Фомівна, Заварзіна Софія Єгорівна, Бедная Ніна Іванівна, зав. поліклініки Печерського району Зінченко Ніна Борисівна (це саме їй випало у Швецію по телефону консультації давати), старша операційна сестра Нестерова Лариса Григорівна, старша медсестра фізіотерапевтичного відділення Петренко Тамара Степанівна, Гордєєва Ольга Василівна, Зоценко Софія Григорівна... А Соловійова Наталя Іванівна?! Це однокурсниця Коркошко. Ніна Іванівна ще в медінституті була визнаним лідером — проформом. А в сьомій лікарні, коли Ніна Іванівна повернулася з Мурманська 1972 року, Наталя Іванівна була головним лікарем. І з часом Коркошко стала приїжджати на медіум. Очолила найтяжчу ділянку — тоді дитяча й доросла лікарні були разом. Соловійова ж бо її ділові й професійні якості добре знала.

Мені раптом спало на думку: якщо весь світ святкує вже й День медичної сестри, чого ж це Україна пасе задніх, чекає на загальне професійне свято в червні — День медика?! І в пенсійному законодавстві білі халати всіх із усіма зрівняли під одну гребінку — нікуди не годиться така “політика”!.. Та все ж я дошукуюся бодай якоїсь традиційно похмурої нотки в монолозі головного лікаря. Нинішній час так уже призвичаїв нас до чорнухи, що мимоволі ловиш людину на недомовках із перестрахи, на справді наболілому, нотах протесту. Аж ні — оптимізм у сьомій київській лікарні, виявляється, річ фундаментальна.

— У нас багато моло-

дих, — каже Валентина Іванівна. Проходять інтернатуру по два-три інтерни. Педіатрії винятково потрібна передача досвіду. Люди, які багато працюють над собою, багато знають, мають особливий склад душі, — одне слово, особливі люди. А молодь уже звична до нових технологій, опанувала інформаційну комп’ютерну систему — це сьогоднішній, сучасний день медицини.

Взагалі гріх жалітися нам. І Печерський район Києва (наш куратор Людмила Станіславівна Кулик), і депутати райради, міськради дбають про нас. Ми їм безмежно вдячні й за устаткування (минулого року депутат міськради Попов виділив 40 тисяч гривень на медапаратуру) і за допомогу в ремонтних роботах (депутат Іванов), придбання меблів, двох машин для перевезення дитячого харчування, за матеріальну допомогу до свят... А ще й квартири виділило місто нашим медсестрам, які досі жили в гуртожитку, — це вже просто свято! І що важливо: колектив заслуговує на це. У нас працюють духовні, красиві люди. Мабуть, у педіатрії існує відбір якийсь особливий — тих людей, яким притаманні унікальні якості душі, можливо, справді володіють якимсь позитивним біополем. І Ніна Іванівна Коркошко — одна з них. Аж піввіку, ціле життя віддано дітям. Це дорого коштує. (Та недостатньо оцінюється, — мимоволі подумалося мені. І життя, і сльози, і любов — усе покладено на оltар здоров’я чужих дітей, які лікарєві, котрий день при дні, нощно й денно витягає їх із лабетів недуги, рідніші рідних подеколи).

Проте зовсім не дивує, що на медраді міста — права рука мера в київській медицині, відома особа, пан Валерій Бідний мусив утішно відзначити, звертаючись до лікарів сьомої дитячої лікарні Києва: “Ви — перший колектив, котрий ні на що не пожалівся”.

Не дивує, бо щасливі люди ті, які вміють працювати на позитиві й повертати іншим радість життя. І це попри те, що серце в’яне іноді від плачу дітей, які так панічно попервах бояться білих халатів, а потім грають у доброго доктора Айболита, у своїх палатних та дільничних лікарів, і прощаючись із дитинством, — вперто, усвідомлено йдуть у медицину.

І Ніна Іванівна Коркошко — один із численних таких взірців. Привітаймо ж її з професійним святом, із ювілеєм. Здоров’я, радості, дорога Людино, на многії літа! З роси й води!

Світлана ЙОВЕНКО

На фото:

Хто не попелів серцем, бачачи, як згорає від недуги, гасне від невисловленого, не зрозумілого йому болю маленьке дитя, — той нічого не знає про страждання. Безсилля батьків, бабусь та дідусів перед лицем найстрашнішого випробування долі — небезпекою втратити своє любе янголятко, рідну кровиночку, — покарання не знати за який гріх — найтяжче, найпекельніше.

Можна лише уявити, якою силою натури, витримки, якими мужністю й терпінням мусять бути позначені, обдаровані дитячі лікарі, котрим доводиться мати справу не лише з дітьми, а й з дітьми, що через свій малий вік не годні допомогти доктору, не розкажуть про характер болю та перебіг і початок хвороби, а й день при дні спілкуватися з родичами хворих дітей. Адже неоднораз трапляється, що й бувало в бувальцях медика вражає неадекватна реакція дорослих на стан дитини, випробування необхідних обстежень. Надричний безутішний плач малесеньких пацієнтів, ймовірно, що й не через такий уже сильний біль від ін'єкцій та процедур, а вже на саму появу в палаті чужих людей у білих халатах зумовлений страхом агресії — загроженістю для дитини тяжкою кривдою — відніманням її від мами, від її надійної опіки, захисту й лагідного тепла. Філософи цілковито серйозно ствердили б, що такий бурхливий прояв у дитини протесту проти розпорядження її тілом "чужих" — перше усвідомлення маленькою дитиною жаху насильства. Або самої тільки його загрози. Або закріпленої вже пам'яті про завданий біль, емоційно підсилений страхом його очікування.

І, отже, лікарів-педіатрів доводиться бути і винахідливим "партнером", привітним товаришем дитячків, що пізнає світ через гру, і водночас вихователем, педагогом для батьків, бабусь-дідусів, і дипломатом у не завжди простих взаєминах із ними, і, трапляється, що й "швидкою допомогою" для дорослих.

— Можна тебе оглянути? — З повагою, тримаючи дистанцію, питає лікарка кожного зі своїх малих пацієнтів, серед них і однорічну Софієчку. І у відповідь на зацікавлення дитиною не баченою досі "іграшкою" дає пограти в руках "трубочку", аби мала пересвідчилася, що дивовижний інструмент не завдасть їй лиха. Звичайна собі "цяця"...

З однією з таких ангелів милосердя мені випало познайомитися за драматичних обставин, коли понад місяць онучка перебувала на лікуванні в палаті інтенсивної терапії київської міської дитячої лікарні № 7. Софієчці щойно ви-

повнився рік, коли її спостигла біда: вірус парагрипу. На жаль, не оминуло дитя й тяжкого ускладнення на нирки. "Швидка" забрала маленьку вночі з мамою — грудне молочко заслаблій крихітці, дяка Богові, було до речі, бо пити воду дитина відмовлялася, а про їжу при тому, що температура зашкалювала до 40°, взагалі мови не було. Ін'єкції антибіотиків, крапельниці, свічки для пониження жару, обтирання оцтом, усі необхідні консультації, а попри все, як зів'яла квіточка, хилиться дитяча голівка на мамине чи татове плече — як тут рідним не втратити голову?!

І послав нам Бог за цю-

твом оплату праці санітарки (пенсії — 141 гривня) й відмінного фахівця з півніковим досвідом роботи в медицині (а Ніна Іванівна Коркошко давно має відзнаку "Отличник здравоохранения СССР"), кому, як не пресі й вільному від фальшивості офіціозу народному віче (нехай і заочному) у відкритих листах множити слова піетету й удачності, що, сподіваюся, котримсь урядом у спонуді совісного прозоріння таки нарешті будуть почуті й усвідомлені...

Діти чиновників так само смертні, як і їхні батьки, тож татусям передусім належить подбати про долі й добробут людей, які не ма-

ся, що мене, як письменниці, вразила передусім чужа українська мова київської лікарки. Звідки ж ця зразкова фонетика, лексичне багатство, впевнене володіння словом, що його в ординаторських Києва, нечасно почувеш?

А втім, про це — пізніше. Випускниця 1953 року Київського медінституту Ніна Ваденюк (Коркошко — прізвище чоловіка) познайомилася зі своїм судженим перед самим випуском. Київського чудового літа середини минулого сторіччя йшли по місту добрі знайомі — хлопець із дівчиною і, не довго думаючи, подруга вирішила прихопити на прогулянку Ніну. Заг-

саме "Запорожець за Дунаєм". Від вибору дівчини, як правило, залежить її доля. І "біографія", а, бува, що й географія...

До десятого класу цю русокусу царівну причісувала мама — таке розкішне волосся мала білявка. Мати Ніни, Наталя Михайлівна (звали, як артистку Ужвій, — усміхається пані лікарка) була з Житомира, тато Іван Якович ("як Франко!" — черга всміхатися мені) — з Луцька. Працював на залізниці в майстерні, ремонтував вагони. Взагалі ж був високого класу токарем по металу. Похований батько в Луцьку — вічна йому пам'ять!.. І от ця славна родина виховала двох дочок

в Білорусії.

Слід сказати, що п'ятдесят третього — останнього сталінського — року в медиків панувала триланкова система: лікарі працювали водночас у лікарні, поліклініці та на викликах до хворих. Так зранку, з дев'ятої, Ніна Іванівна відбувала свою нелегку вахту в стаціонарі, а з сімнадцятої до сьомої вечора ґарувала на прийомі хворих.

Дільницю — сама напросилася — їй призначили віддалену, біля аеродрому. Там люди жили в одноповерхових будинках. Поповізила на околицю! Так активно добиралась у два кінці, що й пальтечко за зиму зносила! І незчулася, як дев'ять років минуло. Уже її підвищили по службі до завідувачої поліклініки, аж тут чоловіка — старшого лейтенанта — призначають на службу в Мурманськ. Ніхто й гадки не мав, що вона дружина військового!..

На Півночі на Ніну Іванівну, ясна річ, не чекали. Довелося роботи домагатися. Та так зрештою зарекомендувала себе наша українка, що в обласній мурманській лікарні на тисячу ліжок, де сто шістьдесят було дитячих, стала згодом завідувати педіатричним відділенням для дітей старшого віку. Немовлята — це від одного місяця до одного року — то окрема парадія, а вже від року до чотирнадцяти — старше дитинство. Утім, Ніні Іванівні до сліз дитячих (і батьківських, аякже!), до болю щоденного було не звикати — гомельський дев'ятирічний досвід тут став у пригоді. Хоч бувало, що там приховувати, за важко хворих дітей душа ще й як боліла! — сама ж бо мати, — син школярик малий!..

А обслуговували тоді в Мурманську дитяче відділення усього-навсього п'ять лікарів. Вона стала попервах шостою (не зайвою!), а згодом і "першою". Недаремно ж мала ще гомельську відзнаку за особливі медичні заслуги: "Отличник здравоохранения СССР" (жартує: "У Мурманську спочатку боялася, чи не відберуть").

П'ятнадцять років прослужив на Півночі чоловік-юрист. — "Золота людина!" — каже Ніна Іванівна. Та, як відомо, військових розраховують, передислоковують за двадцять чотири години. То й повернулася, зрештою, родина на круги своя, в Україну, — якраз і син Сергій закінчив десятикласний клас, приспіла пора вчитися далі. До речі, пішов молодий Коркошко батьковим шляхом — нині вже відомий юрист-міжнародник.

А в Києві Ніна Іванівна з її активністю, любов'ю до дітей, а головне — досвідом лікарським без роботи не засиділася. Спочатку не дуже хотіли її брати, адже

Продовження на с. 14

Й ЖИТТЯ, І СЛЬОЗИ, І ЛЮБОВ...

Штрихи до портрета дитячого лікаря Ніни Іванівни КОРКОШКО у часі й просторі.

го тяжкого випробування мудру, досвідчену лікарку, завідувачку педіатричного відділення лікарні Ніну Іванівну Коркошко. Згодом я почула чимало сердечних слів на її адресу від батьків дітей. Увіч бачила, як мати чарівних сливооких близнюків Максимка й Аліси (1 рік і 4 місяці) художниця Хоруженко, аби засвідчити Ніні Іванівні свою вдячність та захоплення, поки спали діти, олівцем намалювала портрет нашої лікарки, незмінно увінчаної з молодих літ короною з русавої, — так і хочеться сказати золотой! — коси.

Ці мої нотатки так само акт вдячності чудовому професіоналові, людині, яка віддала педіатрії п'ятдесят років життя. Так, рівно піввіку. А хто ж бо більше заслуговує на слово шани, як не медики й учителі?! Перші взагалі супроводжують кожного з нас від першого нашого подиху — до останнього, тож їм передовсім доземний уклін.

Коли вже державна наша (державці!) зрівняли своїм лукавим, виключно "під себе" шитим, законодавс-

ють по п'ять помічників, подібно до команд колективного розуму наших народних обранців, не мають надбавок за "інтенсивність" гуртової праці, зате за покликком серця працюють на передньому краї страждання людського в екстремальних умовах мало не щоденного стресу. А спробуй уникни його, коли постійно береш участь у тяжких драмах! Адже голівні герої їх — Життя і Смерть — залежать від умінь лікарів, витримки, професіоналізму, здатності мобілізувати свою увагу й знання — тут не затулишся газетою, позіхаючи за читанням політичних пліток і розв'язанням кросвордів, не погуляєш, розминаючи чи буфетних тусовках!..

Тим виправданіше буде рік північного професійного ювілею Ніни Іванівни Коркошко, чудового лікаря-педіатра, якраз напередодні Дня медика повідати читачеві світлу новелу її прекрасного життя.

Наша українська столиця, на жаль, як відомо, "русскаяязычная". Зізнаю-

лянули на кафедру, подруга сказала, що хоче познайомити її з хорошим приятелем. Адже він і живе зовсім недалеко від Ніни!..

Ніна відчинила двері — ставний парубок стояв спиною до неї. Ніби відчув погляд, обернувся і — засіяв широкою усмішкою. Обличчя відкрите, очі, видно й за окулярами, сміються, — одразу виникло відчуття, що вона знає його сто років... Лірика! А ввечері старший лейтенант, юрист, випускник військового училища вже чекав нову знайому біля оперного театру. Виходить, що поєднав їх запальною пристрастю раптового кохання

для медицини. Сестра Ніни Іванівни теж медик, працювала на Волині, в Луцьку.

Призначення новоспечений військовий юрист одержав у Гомель. Сирота сиротою. І молодесенька любляча дружина, геть втративши голову (бо навів диплом свій залишила у фотоательє, що на вулиці Леніна — нині Богдана Хмельницького), вирушила за чоловіком. Звісно, нитка за голкою, як водиться в добрих родинах.

У гомельській дитячій лікарні на сто двадцять місць було п'ятдесят лікарів. Спеціалістів туди надсилали з Мінська, а тут — киянка, і подавай їй роботу

Нестоличним поетом бути важко. Маргіналіз майже повсякчасно обходить критика в компліментарних рецензіях, визначаючи “обойми”, однаке це ті “об’єкти”, на яких можна друкувати безбоязно літфейлетони і т. д., — не приїде до Києва, не вчинить скандалу... Але ж і “на місцях” працює багато обдарованих людей, чия творчість потребує розголосу, часом широкого та загального.

Я хотів би сьогодні розглянути творчість досить-таки цікавої поетеси з Тернополя Ганни Костів-Гуски в, так би мовити, свідчіді двох її останніх книг “Страсна дорога” і “Цей тихий сум вечірнього вікна”. Вийшли вони в тернопільському видавництві “Джура” відповідно 2001 і 2002 року, — як на теперішні часи, задовільним накладом: по тисячі примірників кожна. Перша збірка має назву “Духовна лірика” — вона, головним чином, про Україну; друга — просто “Лірика” — інтимний щоденник ліричного героя, а ще в ній кілька поезій, любовних, звичайно; два вільних поезії з росіянки Юлії Друніної та один із білоруски Євгенії Яніщиць.

Перша книга відкривається переднім словом “Розгадати б вічні таємниці” відомого поета Михайла Шевченка, яка, на мій погляд, є ключем до пізнання палітри художньої системи обох цих зшитків, які природно являють синтетичну й композиційну єдність.

Збірка “Страсна дорога” структурно укладена з циклів: “Тернове поле”, “Зоря Полин”, “Давидові псалми”, “...Терновий вінець буде краший, ніж царська корона...”, “Імена”, “Знайде тут прихисток душа...”, “Святий вечір у батьківській хаті”, “Таїнство Йорданської води”, “Вільховецькі образки”. І хоч назви деяких циклів ніби віддаляють од магістральної проблеми, насправді і, здавалося б, чужі тематично горизонти проектується до України. Тему такої України, яку ми бачимо повсякдень, поетеса здебільшого розв’язує в формі чесних інвектив (с. 38):

*В Україні нема України.
На українських полях — бур’яни.
І нашість нової руїни,
І тупі безголові сини.
І сплюндровані звичай, й мова.
Мов наосліп — у двері, в світі...
І шляхетність зника гонорова,
І кому на землі цій цвісти?*

Ці слова продиктовані читачеві іменем людини мужньої, з громадянською відповідальністю за долю Батьківщини, яка знову в небезпеці. Щоправда, часом поетка збивається і на загальники типу (с. 35): “Із словом Тараса — правдивим і віщим, безсмертна ти будеш в віках!” Це вже наклад-

ні витрати нехудожності. І їх не компенсують навіть численні мотто з колег по перу Тетяни Майданович, Оксани Пахльовської, Павла Гірника, Наталки Нікуліної, Романа Лубківського, класиків Василя Стуса, Ліни Костенко, Дмитра Павличка...

Цикл “Давидові псалми” одразу викликає натяк на відомі авторитети. Та це, на щастя, тільки на перший погляд. У краших віршах Ганна Костів-Гуска не просто в параметрах своєї поетики прочитує канонічні тексти, а й проказує одкровення, співмірні болям сучасності. Як на мій погляд, краще це їй вдається у верлібрах (с. 58):

*Господи!
Світло Твого лица*

ПОЕТКА У СВИЧАДІ СВОГО ДВОКНИЖЖЯ

Ганна Костів-Гуска
ЦЕЙ ТИХИЙ СУМ
ВЕЧІРНЬОГО ВІКНА

*може спалити,
бо ми грішні перед Тобою.
Ми недостойні
навіть краєчком ока
глянути на Тебе.*

Зрештою, вірш цей художньо розв’язано таким чином, що логічно сприймається і дещо несподіване резюме: “Сонце може світити і лагідно”.

Ще краще подібне суміщення образних площин їй вдається у циклі “Імена”. Це справді зіркова плеяда: Шашкевич, Шевчен-

ко, Леся Українка, Лепкий, Рильський, Стус та інші високі постаті аж до сучасників, які ще живуть у плоті, а не в бронзі. Художня реалізація задумів найповнішого довершення сягнула у вірші “Ніна Матвієнко” (с. 121):

*Цвітуть у січні цикламени,
горять вогнем на тлі вікна...
І вільно й легко так крізь мене
Пливе мелодія сумна.
Про що ви жінко? І для кого
Летить ваш голос у світі?
Кого ця пісня, мов дорога,
Покличе поле перейти.*

Їй право, хочеться істинно порівняти січневий цикламен із Бергинею нашої пісні, яку не раз били морози долі, такі звичні для всіх нас, національно свідомих українців.

А тепер переходимо до любові, засвідченої у збірці “Цей тихий сум вечірнього вікна”. На погляд рецензента, інтимна та ще, може, сугестивна лірика належать до найбільш проблематичних різновидів усієї української поезії, причому на будь-якому етапі її розвитку. Інфантилізм і банальщина — вічні супутники переважної більшості написаних у нас поезій про сокроренне людське почуття.

Чи прагне долати такі й подібні їм труднощі Ганна Костів-Гуска? Так, і досить успішно. На відміну од попередньої, ця книга

не поділена на цикли — і правильно: любов — це один щасливий або нещасливий безконечний подих. Філософію кохання вона зображає не стільки в барвистих кольорах (вони, до речі, теж часті в книжці — А. Г.), як у діалектичних рефлексіях (с. 37):

*Люблю цей світ.
І цей забутий сад.
Що все частіше
в пам’ять забігає.*

Ще ти в нім є.

*Мене уже немає.
Згубилась стежка,
що веде назад.*

Подібна тема продовжена й у вірші “Загублені літа” (с. 48):

*І того я срібноцвітна!
Травень обліта.
Серед квітня, серед квітня
Не знайду літа.*

Саме в медитаційно прочитаних виявах почуттів і досягає поетеса успіхів. А от те, що відкриває збірку й мав би стати пертоном, подибуємо (с. 3):

*Відкралася, як звір,
й перетворила світ.*

Фалеса. В оспівуванні вогню кохання досі неперевершеним залишається Володимир Маяковський: “Мама! Ваш сын прекрасно болен: у него пожар сердца!...” Як бачите, поет космічного розмаху це святе почуття конкретизував до масштабів серця, бо ж кохання — це явище дуже індивідуальне.

На чому Ганна Костів-Гуска недопрацює? Що особливо помітне у свідчіді її двокнижжя? Перш за все, дуже часто трапляється в неї скоропис — примітивне римкування. Якщо бракує техніки віршування, то вже краще вдатися подекуди до білого вірша чи верлібру, що й зроблено успішно в “Давидових псалмах”.

Галина Костів-Гуска — авторка доброго десятка книг — і відтак хотілося, щоб вона працювала сумлінніше й ретельніше.

Як можна підсумувати розгляд цих двох книг? Перед нами, звичайно, сформована поетка, з голосом визначної тональності, твори вона пише добірною мовою. Чи є в неї творчі труднощі? Так, є. Чи здоланні вони? Так, здоланні. Чи може ця поетеса мати ширший розголос? Може, хай тільки за це візьмуться тернопільські критики, яких там задосить. Бо тепер такі часи, що виданої в Тернополі книжки не купиш у Сумах.

Анатолій ГРИЗУН,
м. Суми

ДЖЕРЕЛЬНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ НАРОДНИХ ЗНАНЬ

Крім власних записів і спостережень, Максимович звертався до праць істориків, літераторів, фольклористів, використовував відомості, отримані від своїх кореспондентів-селян — носіїв фольклорної традиції. Ретельно занотовував кожний вислів, пісню, приказку, розуміючи, що ця інформація необхідна не тільки сучасникам, а й нащадкам.

Систематизуючи матеріали, він пише так званий “Народний щоденник”, до якого йшов багато років. Нарешті, в серпні 1856 року, вже мешкаючи на хуторі “Михайлова гора”, де оселився, вийшовши на пенсію, він закінчує етнографічну монографію “Дні та місяці українського селянина”. Основний зміст книги становлять записи, здійснені в селах і хуторах, розташованих над річкою Супоєм. Це, найперше, дівочі весняні ігри й танки, яких тут уміщено кілька десятків. Серед них, наприклад, “Горобей”, “Чечітка”, “Кріп”, “Дума”, “Черничка”, “Ріпка”. Ось, до прикладу, опис гри “Квіточка”: “Ставши парами спиною до спини та взявшись за руки, дівчата крутяться швидко, примовляючи: “Берегом, берегом, бережиною, десь моя квіточка під березиною. Квіточка моя дзіндзіверіва, дівчина моя да чорнобровая”.

Що означає слово “дзіндзіверіва” — читаємо у словнику Бориса Грінченка: перше — це рослина мальва; друге — завзятий, молодецький, відважний, тобто зухвалі, або зух. Знайдемо цей вираз і в

Повертаємо народу забуті й викреслені з історії імена славетних українців, заповнюємо білі плями у їх біографії та творчості, відновлюємо заборонені раніше сторінки їх творів, видаємо унікальні книги, які давно вже стали раритетами і друкувались останній раз років півтора тому. Нещодавно у видавництві “Обереги” побачила світ одна з таких праць — видатна пам’ятка вітчизняного народознавства “Дні та місяці українського селянина” Михайла Максимовича. Цей славетний історик, філолог, ботанік, фольклорист, етнограф і поет, ще навчаючись у Новгород-Сіверській гімназії і пізніше, подорожуючи Україною, коли був студентом Московського університету, з великою цікавістю спостерігав і занотовував побачене й почуте на святах, гуляннях, ярмарках. Вже в 1827 році він пише рецензію на працю Івана Кульжинського, викладача Ніжинської гімназії Вищих Наук, “Малороссійская деревня” що, до речі, мала великий вплив на ранню творчість Миколи Гоголя.

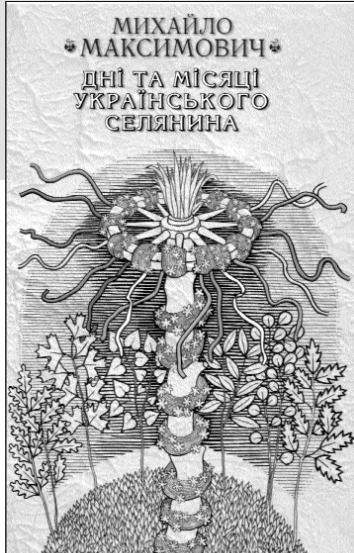
Котляревського в “Енеїді”: “Бо Тур і сам дзіндзівер-зух! Коли чи п’є — не пропиває, коли чи б’є — то вже влучає, йому людеї давить, як мух”.

Автор сам опублікував того ж року в щойно заснованому журналі слов’янофілів “Русская беседа” першу частину своєї праці “Весна”. Вдруге “Дні...” побачили світ уже після смерті вченого — в 1877 році. З передмови дізнаємося, що стурбована долею величезної рукописної спадщини Максимовича українська громада на чолі з протоієреєм Петром Лебединцевим і професором Володимиром Антоновичем звернулися до губернатора Київського, Подільського, Волинського князя Дундукова-Корсакова з проханням поклопотатися про видання творів ученого. Враховуючи суспільну значимість наукових досліджень Михайла Олександровича, клопотання підтримало Церковно-Археоло-

логічне товариство при Київській Духовній Академії, членом якої він був, і забезпечило видання другого тому творів, куди ввійшли історико-топографічні матеріали про Київські монастирі та храми, а також короткі статті про українські думи й народні пісні.

Років 10–12 тому я вперше тримала цей том у руках у відділі рідкісної книги Парламентської бібліотеки. З того часу неодноразово зверталася до неї за порадою, навіть занотувала цілі розділи з народного календаря. Хто кохається в народних звичаях і обрядах, передусім народознавці, освітяни — поспішайте. Наклад книги — сім тисяч примірників.

На мою думку, найцінніші тут унікальні тексти косарських і гребовницьких пісень, звичайно ж, із описом звичаїв і обрядів. Сьогодні вони майже втрачені — їх рідко почуєш як в активному, так і в пас-

сивному репертуарі носіїв фольклору. Хоча подекуди і збереглися, зокрема, “Ой зажурилася білая дібровонька”, котра має чимало варіантів у різних регіонах України і вважається не тільки календарною, а й побутовою. Найповніше у праці висвітлені

весняний і літній календарний цикл, а осінньо-зимовий — лише побіжно, бо автор не встиг їх допрацювати й залишив у нотатках. Проте знаходимо тут багато цікавих деталей. Наприклад, після Покрови: “Для принадування хлопців на вечорниці дівчата збирають з тридев’яти ступ пшона, варять його в новому горщиківі, купленому без торгу, використовуючи дрова з тридев’яти вороних каблучок чи заверток, і носять воду в роті з річки, намагаючись не пролити її. Заваривши кашу таким чином, закопують її в тій хаті, куди бажають, щоб приходили хлопці”.

40 сторінок займають примітки, в яких вказано використану бібліографію, пояснення, уточнення, варіанти — це ціла додаткова розвідка, що розширила і зміст, і об’єм книги. Змістовність і науковість у праці Максимовича поєднуються з бездоганністю стилю, ясністю та поетичністю мови. Чимало текстів пісень і описів обрядів подано мовою оригіналу...

Ця народознавча розвідка — лише дешифрація з багатющої спадщини професора Максимовича, яка ще чекає на своє перевидання. У 2004 році світ відзначатиме 200-річний ювілей від дня народження вченого, тож хочеться сподіватися, що ініціатива видавництва “Обереги” стане поштовхом до оприлюднення його наукової, творчої та громадської діяльності.

Ольга РУТКОВСЬКА,
народознавець

З початком Першої світової війни царська влада, спекулюючи законами військового стану, заповзлася використовувати “мазепинство” в Україні, зокрема, і в Києві. При цьому “мазепинством” проголошувалося, як свідчить у книзі “Мої спомини про недавні-минуле” Дмитро Дорошенко, “усе, що тільки виявляло собою місцеве, своєрідне, самобутнє життя”. Серед тодішніх українців побутував здогад, що і Галичину в перші місяці німецько-російської війни царська влада намагалася захопити для того, аби знищити там осередки українства. Вона не була далекою від істини.

А все ж як людину із великими потенційними можливостями науковця, дослідника “приватизувала” пані політика? Це запитання впродовж усього життя Іван Андрійович ставитиме і сам собі, і ставитимуть його через багато років слід внутрішній тюрмі НКВД Києві. Між тим, пита сформульовано не точно. Бо насправді не сама політика, що, як відомо, ніко з початку людства, не була заняттям моральним та чистим, “приватизувала”, привабила, мобілізувала талановитого ученого, а — Україна, ідея української державної незалежності. Це поняття різні — політик і патріот. Іван Феценко-Чопівський став політиком не з любові до політики, а з любові до свого знедоленого народу, хай і звучить це дещо запишано сьогодні, в часи девальвації слів і високіх понять.

— З якого часу ви почали займатися політичною діяльністю?

— Активною політичною діяльністю я почав займатися з 1917 року. До цього, ще у студентські роки, приблизно з 1904 чи 1905 рр. я належав до ряду існуючих тоді організацій, однак активною політичною діяльністю не займався.

— У чім конкретно виявлялася ваша політична діяльність до революції 1917 року?

— Починаючи з 1904 року я неодноразово виступав на різних мітингах із вимогою політичних свобод. Однак до якихось організацій чи політичних партій я не належав. У 1906 році я вступив до існуючої тоді української культурно-просвітньої організації “Просвіта”, головою якої був відомий український письменник Борис Грінченко. Приблизно у 1909 році я вступив до існуючої тоді в Київському політехнічному інституті студентської організації, що називалася “Студентська громада”.

— Що являла собою “Студентська громада”?

— “Студентська громада” — це професійна студентська організація. Об’єднувала вона тільки студентів української національності, політична їх приналежність не бралася до уваги.

— До яких інших організацій ви в той час належали?

— До 1917 року до жодних політичних організацій і партій я не належав.” (ДА СБУ, ф. 6, справа 70713, т. 1. Звичайно, допит у тюрмі НКВД 1945 року вієся на “общепонятном”, переклад — мій — В. Д.).

Як не належав до політичних партій та організацій у ті часи й багаторічний товариш Івана Андрійовича генерал-хорунжий Володимир Синклер. В еміграції Синклери і Феценки-Чопівські дружили родинами. Тим більше, що в останні десятиріччя мешкали досить близько, в польському містечку Катовиця. Софія Клепачівська-Чопівська згадує, що генерал Синклер із дружиною дуже часто гостювали й у них, у Ченстохові. Коли Іван Андрійович давав свої свідчення у Київській в’язниці, у сусідніх кабінетах слідчі допитували і Володимира Синклера, енкаведисти арештували їх майже одночасно, у березні 1945 року. Якийсь час вони сидітимуть в одній камері. Але невдовзі генерал-хорунжий Синклер захворіє, потрапить до в’язничної лікарні й там — по-

ченням Центральної Ради, закладає основи української регулярної армії...

Так ще один птах повернувся до рідного гнізда. Щоб залишитися вірним українській нації на всі десятиліття, які ще стелитиме перед ним доля. Аж до смерті в лікарняній палаті з загратованими вікнами, під невиспущим наглядом енкаведистів.

А тепер знову переговіримо наш історичний записник, уже — на шість десятиліть од початку визвольних змагань, і перенесімося знову в американське містечко Зайон, поблизу Чикаго, в березень 1979 року. На щастя для родини, про яку йдеться у цій книзі, та й для читачів цього колективного портрету, студент Принстонського університету Петро Феценко-Чопівський на декілька днів приїхав до-

Володимир ДРОЗД

ДО РІДНОГО ГНІДА!

Завершуємо, шановний читачу, публікацію кількарічної праці-подвигу письменника Володимира ДРОЗДА над історією славних просвітан Клепачівських-Чопівських “СТО ЛІТ ЛЮБОВІ. Портрет родини на тлі століття”, котрі до своїх останніх днів залишилися вірними національним ідеалам. Перша і друга подачі цієї праці, здійсненої за підтримки Фондації родини Феценків-Чопівських (США), уже побачила світ у “СП” ч. 9, стор. 10-11; ч. 12, стор. 12—13.

мре. Станеться це 16 березня 1946 року. Але до тих гірких тюремних днів — ще майже півстоліття. Ще ніщо не нагадує молодому, талановитому офіцерові Генерального штабу російської армії Володимиру Синклеру про хвороби та смерть. Життя його — тільки починається, і починається так щасливо! Скромного, ділового, небагатослівного офіцера, знавця декількох мов, завважає дядько царя і радить імператорові Миколі II запросити його як учителя царських дітей.

Майже п’ять передвоєнних років для Володимира Синклера минають у колі “царів і царят”, і хто зна, можливо, саме спостереження за прихованим від широкого людю життям в імперських палатах тодішньої найвищої російської “еліти”, сприяло формуванню у свідомості нащадка майора шведської армії цасів Карла XII і гетьмана Мазепи, англіїця за національністю Синклера демократичних, антиімперських переконань. З початком Першої світової війни офіцера, учителя царських дітей призначають на оперативну роботу в штабі найкращої в Росії гвардійської дивізії. На фронті Володимир Синклер отримує тяжке поранення, яке мучитиме його до останніх днів життя, але армію не залишає. Уже після Лютневої революції він одержує звання генерала. І тоді ж з’являється у Києві. На поклику душі — випадковостей у такому виборі не буває. Це підтвердять і наступні події, і весь сюжет його страдницького, але чесного життя. Адже по матері Синклер — українець. Гаряча українська кров переважить англійську поміркованість та обережність.

У Києві генерал стає членом комісії, яка, за дору-

дому. Приїхав до батьків і зайшов до діда Костянтина Клепачівського, нещодавно нагородженого Хрестом 60-ліття визвольної боротьби України, як, до речі, і його дружина, а Петрова бабуса — Марія Аркас-Клепачівська. Будинки, у Зайоні, що в них мешкали вже три покоління родини, стояли поруч. До діда й бабусі Петро зайшов з магнітофоном і касетами. У ті дні було записано чотири касети дідових спогадів. Збереглися — три. Своєрідна коротка енциклопедія українського життя початку двадцятого століття — ось що таке спогади Клепачівського. Можна тільки уявити, скільки знала ця людина і скільки могла згадати! Як і Марія Аркас-Клепачівська. Але молодшому поколінню, втім, як і старшому, в ті далекі сімдесяти роки, по той бік залізної завіси, по той бік океану здавалося: “А кому вже воно потрібно?” Софія, дочка Костянтина Клепачівського, признається, що не вельми переймалася долею батькового архіву після його смерті. Знову ж, те саме — а кому воно, мовляв, потрібне? Молодше покоління родини любило Україну як мрію, щиро любило. Але нікому й на думку не спадало, що через якісь десять років після смерті останнього директора Державного Банку УНР Україна постане у світі реальному — як самостійна держава, й державні музеї затято воюватимуть за кожне документальне свідчення про долю учасників українських визвольних змагань початку двадцятого століття. Втім, як не спадало на думку й нам, по цей бік залізної завіси. Можливо, для нас Україна була мрією реальнішою, але теж — мрією далекою. Спогади Костянтина Клепачівського обри-

динку урядувала. Єдино справа велася, то це у нас у Банку. Коли я прийшов, якраз прийняли Закон, записали про Український Державний Банк, призначили директора, управляючого. А Володя — отаке собі. Вештався між Києвом і Петроградом...

Не лякаймося повторів у цій книзі-портреті, адже досліджуємо історію великого народу через життєпис однієї родини, і маємо щасливо можливість глибоко осмислити кожну характерну деталь колективного портрета. Не лякаймося повторів, і ще раз згадаймо дітей Йосипа та Єфросинії Клепачівських із містечка Лохвиця на Полтавщині — напередодні визначальних подій в Україні, та й у світі. Отже, найстарша, Ліда має уже власну родину й ростить двох синів. Коли, не без її ж таки старань, у Веріку незадовго до Першої світової війни відкриваєть-

ство розпалося. Ленін підбрав владу, вважай, на вулиці. Влада валялася на вулиці. Прем’єр Керенський, надівши на себе вбрання сестри милосердя, утік за кордон. Пізніше він опинився в Америці, у Каліфорнії. А урядовці... Ага. Ленін оточив себе жидками. Об’явив, що вони — комісари. Усе взяли у свої руки ті жидки, що з ним працювали. Оголосили, що утворюється — як-то? — Червона Гвардія, для охорони порядку. Інакше кажучи, — усілякий збрід. Кожному платили денно по 15 карбованців. Це тоді, коли я одержував усього-навсього 300 карбованців місячно. Вважай, створили їм шикарні матеріальні умови. При тому, що заводи — стояли...

— Але ж — Володя?.. Що з ним?

— Почекай. А грошей — немає. Написали вони декрет, підписалися всі, разом із Леніним, до Державного Банку — видати... Я тобі оповідав. Перший день, другий день після перевороту — не видали грошей. Прийшли до висновку, що вони — не сьогодні, то завтра прийдуть, зроблять усе, що їм треба. Увечері — сходка в Державному Банку. Працівники постановляють — забастувати! У Державному Банку — 1600 працівників, на сходці було — 600. І ті 600 постановляють, що — бастуємо! Як Державний Банк прийняв постанову, що — бастує, то й у всіх інституціях Петрограда усі урядовці теж постановили, що вони — бастують. Забастували. Таким чином машина — стала! І ми забастували. Антонов-Овсієнко робив сходки, збирав урядовців і переконував: верніться на працю! Ні, не бажаємо. Не вертаються. Що там Ленін зі своєю групою...

— Діду, але що — з Володею?

— ...Значить, Ленін у сімнадцятому році зробив переворот... Чи то Володя був раніше приїхав і пробував, чи не можна знайти праці. Але щось йому не вдавалося. Бо та Центральна Рада сама десь по тих готелях жила, і в тому ж бу-

тості: знань, що їх дало епархіальне училище, яке скінчила свого часу Ліда, (раніше їх цілком вистачало для провінційних попівен, більше того, така освіта давала право учителювати в сільській школі), — вже було замало. І Ліда (заміжня жінка, мати!) вступає до Київського університету. Вступає вона десь року дванадцятого-тринадцятого, бо у буремний сімнадцятий уже захищає дипломну роботу. Більше того, зі спогадів Костянтина Йосиповича, надиктованих онукові, складається враження, що в сімнадцятім-вісімнадцятім роках його старша сестра майже постійно мешкає в Києві, й тільки після поразки українських сил, розчарована, повертається на Полтавщину. Певно, і працює вона в ті буремні роки в одній із тогочасних установ молододержави, й тісно пов’язана з українським рухом, бо у перші дні після приїзду брата з Петрограда стає його своєрідною провідницею в революційному Києві. У вирі визначних подій, у вогні революції і війни одна людина, особливо, якщо вона — не на головних ролях в історичному спектаклі, а лише — у масовках, значить так мало для могутніх космічних сил, які розбурхують океан нації, а то й усього людства, що сліди її губляться у хвилях часу вже через покоління. Тож навряд, щоб і ми, як і наші нащадки, детальніше дізналися колись про участь Ліді Йосипівни у визвольній боротьбі українців наприкінці другого десятиліття двадцятого століття. Тим більше, що у своєму подальшому житті, а воно було досить довге і проминуло в умовах тоталітарної системи, вона змушена була старанно приховувати ту участь... Втім, так зване соціальне походження Ліді Клепачівської-Феценко, дочки священика й дружини священика, не залишало, за політичного режиму, який встановився в Україні, навіть надії на успішнішу кар’єру...

На фото: Марія Клепачівська з Юрчиком Чопівським-молодшим, 1949 р.

УКРАЇНСЬКА ДАВНИНА

Останнім часом “українська давнина” (певно, з легкої руки Донцова!) знаходить усе більше тем і авторів. А на перше місце третє тисячоліття нашої доби висунуло, здається, Велесову Книгу. І тут видання кіровоградської “Степової Еллади” (Григорій Ключек. Світ “Велесової Книги”) дає тест, який беззаперечно виконає поставлені автором і Міносвіти завдання навчального посібника. Тому говоритиму по суті...

Отож, професор Ключек всупереч власному текстові (сторінки 107 і 131) мало не на кожній сторінці не лише русичів VI-II-X століть, а й усіх праукраїнців називає слов'янами. Щоб не змущувати можливого читача шукати згаданий посібник, зациту. Сторінка 107: “У тексті дощечки 38а (“Велесниги”) йдеться про інший маршрут: вийшли з краю Індського світ за очі, пройшли горами (напевно, Кавказ — Григорій Ключек)... і прийшли до Дніпра”. І сторінка 131: “Мусимо битися й життя покласти за землю нашу. А та простяглася ОД НАС ДО ПОЛЯН І ДРЕГОВИЧІВ” (виділено мною — І. Т.) — отже, за часів давніх (ще й дуже, бо то могло бути III-II тисячоліття до нашої доби), які пам'ятав — тобто знав із переказів — гіпотетичний волхв, автор Велесової Книги, праукраїнці, (справді зі сходу!) — дійшли лише до Дніпра; а за його, волхва, доби (VIII століття, плюс-мінус) виразно ще відрізняли себе від “полян і дреговичів”. Хоч, можливо, вже були знайомі зі слов'янськими мовами або ї користувалися котроюсь як своєрідною “латиною”...

Можна знайти й інші свідчення ВК про те, що русичі не вважали себе слов'янами (див. нижче). Та не тільки: більшість сучасних дослідників — українських і неукраїнських — починаючи від В. Даля (див його передмову до 4-томного словника), далі Дияконів та Іванів із Гамкрелідзе — доводять на підставі єдиного певних (поряд із нечисленними археологічними свідченнями, яким не суперечать) лінгвістичних даних, що

як мінімум до V століття нашої доби населення сучасних України й Московії не говорили по-слов'янськи. Мало того, до теж, як мінімум, VIII ст. взагалі між русичами й “слов'янами” — тобто племенами, що говорили старослов'янськими говірками — були землі, зайняті германами й угрофінами. (Цікаво, що, подібно до проф. Ключека, професори Іванів і Гамкрелідзе у своїй спільній двотомній монографії “Індоевропейська мова й індоевропейці”, довівши все це численними — 1328 сторінок, 125 др. арк.! — мовними зразками, на мапі “Взаємне розташування мов і мовних груп у Європі” теж майже? Європейської частини, від Карпат до Південного Зауралля — тобто,

комовними племенами не раніше готсько-гунського періоду, а заговорили по-слов'янськи 200-300 років по тому. Тобто не раніше VII—VIII століття нашої доби, якраз у часі “першого видання” Велесової Книги. Дуже можливо, що причиною було якраз письмо, згублене праукраїнцями десь дорогою тричотири тисячі років тому (санскрит?). Наші предки перехопили його, отже, від племен, які зі спільної анатолійської прабатьківщини рухалися до Європи західним “писемним” шляхом через Балкани, щоб осісти на довгий час між Одрою й Віслою: панонці, македонці, горвати — з яких пішли д в і (а не три!) сучасні підгрупи “слов'ян” (антська й словенська! Див. О.

СЛОВ'ЯНЩИНА — КАТЕГОРІЯ МОВОЗНАВЧА... Нотатки на берегах нового посібника Григорія Ключека

фактично за межі Європи! — відписують слов'янам; причому ця карта має відображати “початковий етап розчленування індоевропейської мовної зони”! Тобто, III-II тисячоліття д. н. д. Що це? Випадковість?)

Треба сказати, що стараннями значної кількості дослідників уже багатьох галузей науки (навіть медицини! — теорія винякового поширення індоевропейців завдяки їхньому імунітету на чуму, малярію, проказу, віспу й деякі інші інфекції, придбаного, правдоподібно, ще до приходу до Передньої Азії) поставили перепони фантазіям сучасних істориків і теологів. Отож, іранськомовні племена — нащадки анатолійських індоевропейців, що прийшли зі сходу на землі сучасної України десь початком II тисячоліття до н. д. — зіткнулися зі слов'янсь-

Царук. Українська мова серед інших слов'янських. Дніпропетровськ. Наука й освіта. 1998).

Обзивати ж слов'янами предків чуді, москви, твері, суздалі, весі, окви й усіх інших угрофінів уже подвійно невдячно, бо ці заговорили по-слов'янськи взагалі не раніше XII століття внаслідок руської колонізації — що вже й історики знати повинні...

Отож — summa sammarum! — доки професор Ключек трактує Велесову Книгу як пам'ятку літературну й історичну, її просвітнянсько-педагогічне й націотворче значення — все йде чудово. Та коли ж автор намагається коштом цієї пам'ятки поширити обрії нашого етногенезу, що йому не завжди вдається, а іноді й зовсім не вдається. Ось, наприклад, ще сторінка 63: дуже слушно констатуючи в першому

ж абзаці основоположного розділу “Загадки нашого походження” про “...один підхід — той, який будь-що намагався довести, ніби формування українського етносу відбувалося десь у межах XIV-XV століть, зараз виявилось зовсім неприйнятним”, — та вже в наступному, другому, абзаці Авторів “...зрозуміло, що походження українського народу треба (кому? — І. Т.) розглядати в тісному зв'язку з проблемами походження слов'янства”; як аргумент — два рядки з ВК (сторінка 64):

“Та то був престол руський. (Крапка! — Київ ?~ IV-IX ст...)”

Багато крові коштував той похід слов'янам.”

Якби, гадаю, пан професор мав нагоду довідатися (чи переконатися?), що праіндоевропейці — як спільні предки і праслов'ян, і орів, і праіндусів — розійшлися кожен до своєї хати своїм окремим шляхом ще IV-го й не пізніш II-го тисячоліття до н. д., то зрозумів би як і я: що Київ був престол р у с ь к и й (а не слов'янський — див. також проф. О. Боргард. Бич Божий, 5-й каган гунів і його доба); а слов'янам похід на Київ “коштував багато крові” — тобто, що слов'янізація Скіфії-Руси-України теж не легкою була справою! Не більш. Хоч і не менш...

Що ж до слов'янства, то такого народу, здається, й не було, а тепер напевно вже ніколи й не буде, незважаючи на вперті ідейно-політичні зусилля слов'янофілів і панславистів, уже хоча б тому, що слов'янщина — категорія не етнічна, а чисто мовознавча — як санскрит, пхлевзіт, грабар, койне чи іврит. Є припущення, що на якомусь етапі античного світу для елінів і римлян — а отже, й для скіфів і германів — назва “слов'яни” значила те саме, що й “німці” для сусідів: чужі, інші, незрозумілі; також значення “раб” у германських мовах (slave, Sklave) могло піти від власного етноніму, а не навпаки.

Щоправда, згадані огріхи не применшують цінності й своєчасності праці п. Ключека як непересічного світоглядного явища

● **Іван ТАЦЮК,**
с. Любівка Краснокутського

ДОСЛІДЖЕННЯ

ІСТОРІЯ, ЩО СХИЛЯЄ ДО ПОШУКУ

Оборонні споруди Києва з давніх-давен вабили ворогів і друзів. Перші прагнули будь-що зруйнувати їх, аби пограбувати прекрасне місто. Другі ж навпаки — намагалися перейняти досвід талановитих будівничих столиці русів. Отож і намагання відомого вченого й дослідника пам'яток української старовини Олеся Силина відтворити в нашій уяві історію її фортифікаційних споруд, що вилилися в ґрунтовне дослідження “Фортеці Києва VI — XIX століть”, не можуть не тішити. І даремне автор передмови Іван Салій закидає авторів неточність історичних і топографічних назв, конструктивних особливостей фортифікаційних споруд тощо — тут ще можна й посперечатися. Зате коли О. Силин твердить, що на горі Хорєвиці “у IV столітті було зведено Київський замок-фортецю”, — стор. 29 — який був удвічі більший від Краківського, то подібний ректорський недогляд може й неабияк шокувати когось із 1000 не настільки обізнаних читачів. Ясна річ, малося на оці саме VI ст! Але ж подібні неточності якраз і найбільше псують враження від надзвичайно потрібної праці.

Написана дохідливо й переконливо, книжка О. Силина не просто вводить читача в дивовижний світ еволюції оборонних споруд нашої столиці, — він демонструє їхню непересічність впливу на соціально-економічний, політичний та культурний розвиток містобудування. Чудові ілюстрації (деякі з них, мабуть, зустрічаються вперше в популярній літературі), що дають змогу чіткіше уявити собі топографію Києва та його фортець, взагалі заслуговують на щонайвищі компліменти. Молодий читач особливо буде вдячний за цей дарунок.

Правда й те, що ця книга Олеся Силина примусить як професійних дослідників історії, так і любителів-краєзнавців ще наполегливіше взятися за пошуки маловивчених фактів та матеріалів, що засвідчують її своєрідність, і прадавність оборонного комплексу Києва. Адже впродовж майже п'яти століть він тільки відновлювався й удосконалювався. Основа ж залишалася тією самою — українською, старовинною, але — на всі часи.

Можна не сумніватися, що саме за це, шановний читачу, Ви й будете особливо вдячні автору. Зрештою, для цього й писалася книга.

● **Остап СВІТЛИК**

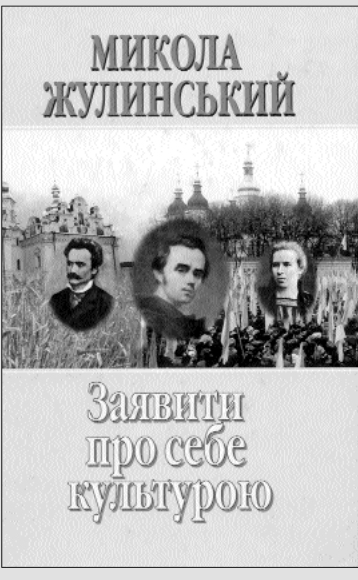
ПОЛІТИКА І КУЛЬТУРА

Глибоке усвідомлення вартостей літератури як мистецтва та своєрідної “мислительної лабораторії” є певною точкою опори, від якої автор неодноразово намагається просунутися далі, в численних варіаціях здійснюючи пошук системи цінностей, властивих українському суспільству. Наголошуючи, що культура, її рівень, орієнтальність чи західна спрямованість тощо лежить в основі політичного, філософського та мистецького вибору людини та її суспільної інтеграції, академік Жулинський здійснює детальний огляд української національної ідеї та філософської системи ідеологічних цінностей, що лежать в основі Українського державотворення.

Три рівні і три філософські системи мислення простежуються в збірнику статей Миколи Жулинського “Заявити про себе культурою”. 1-й — найближчий авторів — літературознавство, література і мистецтво як елітарна складова культури. “...представник інтелектуальної еліти повсякчасно опонує тим, хто прагне влади, хто мислить мовою політики, мовою політичної чи економічної кон'юнктури” — ця теза про елітарну роль митця в політичній боротьбі послідовно розглянута в літпортретах І. Франка та Лесі Українки, в оглядах та суто літературознавчих статтях й ґрунтовно опрацьована в численних згадках та посиланнях на літературу.

“Культура повинна дихати на повні груди. А культура дихає демократією” — це друга світоглядна система мислення автора. “Наша

Магія цих слів мимоволі пробуджує у думці статтю Еліота “Література політики”, де, дискутуючи на рівні глибоких інтелектуальних асоціацій з відомим твором Ульянова, автор переглядає вартість красномовності торі та віхи становлення мислительних цінностей консерваторів поряд із досягненнями на стежі їх вербального виразу. Приводом до цих роздумів стала поява книжки відомого літературознавця, академіка М. Г. Жулинського “Заявити про себе культурою” (Київ, в-во “Генеза”, 2001). Не створюючи суцільної монографії, в якій проблеми та аналітичні умовиводи послідовно чергуються розділ за розділом, автор усе ж у досить об'ємному збірнику статей, доповідей та виступів відкривається читачеві певною світоглядною цілісністю й послідовністю своїх громадських та політичних орієнтацій.

мета — консолідована національна держава з внутрішньою солідарністю всіх її громадян”, — пише Микола Жулинський, протиставляючи “ідеологічний одновимірності мислення і почувань” (тоталітарна система) широку розробку культурних пріоритетів, ціннісних орієнтацій, що формують суспільну солідарність окремих індивідуальностей у демократичній державі. Політологія

автора цитованого збірника сповнена енергії та пафосу особистого досвіду політичної боротьби.

3-й рівень — загальні світоглядні й філософські концепції та роздуми. “Якщо говорити про націю як про багатофункціональну систему... то навіть за умов відсутності державності українська нація зберігала життєздатність.” Питання життєздатності нації та

держави основні в філософських пошуках М. Г. Жулинського. Вважаючи недостатнім суто прагматичний підхід до проблеми, особливо в постіндустріальному суспільстві, автор замислюється над роллю і культури, і значеннєвої системи знаків (мови), і традицій, і релігії (глибше — філософії й моралі) в консолідації суспільства, в перетворенні його в державне утворення та в солідарному об'єднанні індивідуальностей в націю.

За багаторічною працею в статтях та доповідях стоїть певна стрункість зорієнтованість у складних внутрішніх процесах політичного мислення, в глибинних формотворчих процесах його, а також впливом на ті процеси філософії та мистецтва, зокрема, літератури. Автор представляє досить струнку концепцію формування суспільної солідарності, духовної незалежності, культурного й політичного самовизначення України. “Найстрашніше, що на нас може чекати, — революція” — винесено ним в заголовок однієї з доповідей. Натомість гуманізація суспільства і плекання індивідуальності академіком Жулинським розглянуті як основа державотворення в Україні.

Творення України як держави є творення українця як явища, в основі політичних, філософських та культурних орієнтацій якого лежать цінності саме українські, а не запозичені.

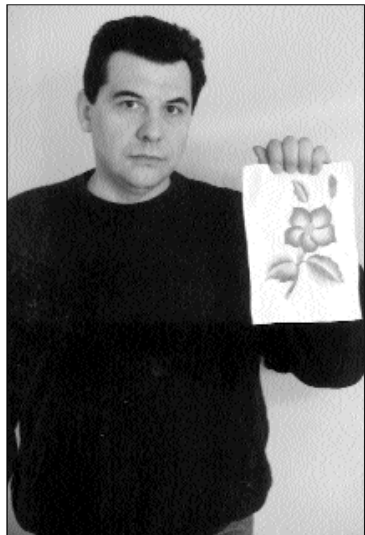
● **Аттила МОГИЛЬНИЙ**

«Інвалідом може стати кожен, — каже Роман Ашифін, президент громадської організації «ТІС» (Товариство ініціативних інвалідів столиці). — Не відвертайтеся байдуже від наших проблем, — закликає Роман. — Світ мінливий, і сьогодні ви здорова людина, а завтра, можливо, зателефонуєте до нас і попросите: «Допоможіть! Я став інвалідом...» І тоді ми повернемо вам надію...»

«ТІС» — ЦЕ НАДІЯ

Біля двоповерхового будинку з вивіскою «ТІС» кілька чоловіків та жінок граблями вигрібали газони. — Хочемо впорядкувати подвір'я, — пояснює Роман Ашифін. — Організували суботник, щоб навколо було красиво. Заходимо в приміщення товариства. — Поки що тут триває ремонт,

— каже Роман. — Скоро ми його закінчимо, і в нашому товаристві збиратимуться інваліди з усього міста. У цьому залі працюватиме магазин, де за низькими цінами інваліди зможуть купити якісні продукти харчування та різні товари. А в тих двох великих кімнатах інваліди будуть працювати, навчатися. У вільні години вони спілкуватимуться в дружньому колі, співатимуть пісні, дивитимуться кінофільми.

— Клуб знайомств у вас буде? — Обов'язково! — запевнив Роман. — Люди об'єднуються, щоб легше було долати життєві труднощі. «ТІС» створено, щоб згуртувати ініціативних інвалідів столиці, повернути їм надію на щастя, віру в свої сили. Серед інвалідів дуже багато обдарованих людей. Ось подивіться, — Роман показує вишиту серветку. Квітка, вишита гладдю, наче жива: здається, вона навіть приємно пахне. Ніна, дружина Романа, загортається у скатертину, вишиту інвалідами — червоні маки пломеніють на білому полотні, роблячи симпатичну жінку ще привабливішою. — Інвалідом стати може кожний, — каже Роман. — Межа, яка

відділяє здорову людину від хворої, мінлива, непевна, наче місячна доріжка на воді. Сьогодні ти здоровий, а завтра — інвалід. Тому не відвертайся байдуже від наших проблем: хто знає, може, скоро це будуть і твої проблеми? Наведу один сумний приклад.

...Микола Т. обіймав високу посаду, й вона негативно вплинула на його характер. Микола перестав вітатися з колишніми однокласниками, які не досягли в суспільстві такого високого рівня, як він, із презирством ставився до проблем бідних і хворих громадян. Але Бог покарав за це пихатого чиновника. Якось, повертаючись із дачі на своєму «крутому» БМВ, Микола не впорався з керуванням і врізався в дерево. Після аварії Микола став інвалідом, втратив роботу, колишні друзі забули про нього.

Тепер він їм вже не потрібен. Треба починати нове життя, до якого Микола не пристосований...

Ось інший приклад. Ганна Володимирівна О. працювала головним бухгалтером солідної фірми, мала сім'ю: коханого чоловіка та двійко діток. Але постійні нервові навантаження спричинили цукро-

вий діабет, і жінка тяжко захворіла. Її чоловік не витримав таких випробувань і залишив дружину, знайшов собі іншу жінку, молодшу, здорову. Але Ганна Володимирівна — мужня жінка, вона не впадає у відчай, лікується, зберегла роботу, сама виховує дітей.

Зоя Ш. у 20-річному віці захворіла на цукровий діабет. Хвороба не зламала дівчину, а загартувала її. Вона працює в торгівлі, навчається в інституті, наполегливо лікується. Недавно в дівчини з'явився гарний хлопець, який ко-

потреб. Ми самі заробимо на свої потреби. Основна мета нашого товариства — активне життя, суспільно корисна праця. Ми — такі ж люди, як і ви. Слабким людям Бог посилає легкі хвороби, сильним — важкі. Ми — сильні люди! Наша воля здолає всі перешкоди, допомагаючи один одному, ми будемо жити, боротися. Ми хочемо творити добро власними руками. У нас сміливі творчі плани: ми хочемо вишивати українські сорочки, національні прапори, панно, картини, вирощувати шампінйони, є й інші комерційні плани.

— Яка вам потрібна допомога? — Нам потрібні менеджери для реалізації нашої продукції, а також бізнесмени, які допоможуть налагодити виробничий процес. Якщо хтось із читачів вашої шанованої газети захоче стати членом нашого товариства або допомогти нам у нашій роботі, нехай телефонуватиме за київським телефоном: 554-22-19.

На фото: 1. Роман Ашифін показує серветку, вишиту інвалідами «ТІС». 2. Суботник по впорядкуванню території навколо товариства.

Фото автора

ЮРИДИЧНА КОНСУЛЬТАЦІЯ

ЦНОТЛИВІ ДІВЧАТА ЗАРАЗ НЕ В МОДІ?

Працюю в сільській бібліотеці, де ваша газета «Слово Просвіти» — найкращого повітря, який дихаю. Моя газета, преса, в якій працюють. Усі гарно пишуть, особливо Любов Голота, Уляна Глібчук, Леся Самійленко та Євген Голибард. На цього відчайдушного журналіста, який, мов танк, пре на корумповану владу, мабуть, продажні чиновники завели досьє. Бережіть золоте перо Євгена Голибарда, щоб, не дай Боже, не повторив цей журналіст трагічну долю Георгія Гонгадзе...

Чому пишу вам, дорогі журналісти? По-перше, хочу від імені сільської інтелігенції подякувати за вашу газету. По-друге, прошу вашого редакційного юриста надати мені консультацію. Моєму синові, якого виховую без батька, в березні виповнилося 17. Син уже другий рік зустрічається з дівчиною-школяркою. Їй лише 15, але вигляд у неї на всі 18.

Стосунки в них серйозні, можливо, навіть статевим життям живуть. На жаль, цнотливі дівчата зараз не в моді, і це, до речі, проблема, яку я прошу постійно піднімати на сторінках вашого видання. Мене непокоїть ось що. У Кримінальному кодексі є стаття 155, яка передбачає за статеві зносини з особою, що не досягла статевої зрілості, позбавлення волі до трьох років. Але не вказано, який вік вважати початком статевої зрілості, нічого не сказано про акселерацію та індивідуальні особливості дитини. Мене турбує, чи не стане мій син об'єктом шантажу? Не секрет, що дівчата зараз жорстокі, мстиві, жадібні до грошей. Було в нашому райцентрі таке, що хлопець із дівчиною зустрічалися, любилися, збиралися побратися, а потім посварилися, і вона на нього заяву написала в прокуратуру, нібито її зґвалтовано. Як мати, я мушу все передбачати, аби захистити мою дитину. Що треба знати мені й моєму синові, аби не потрапити в халепу?

Ольга Миколаївна Х.,
бібліотекарка,
Київська область

Відповідає юрист Віталій Анохін: — В Україні шлюбний вік для жінки — 17 років, для чоловіка — 18. Якщо особа не досягла шлюбного віку, але досягла статевої зрілості, інтимні зносини з нею не є кримінальними. Коли настає статевая зрілість? Особи до 14 років вважаються такими, що не досягли статевої зрілості. Питання про досягнення такої зрілості дівчини у віці від 14 до 17 вирішується в кожному конкретному випадку на підставі висновку судово-ме-

• Сторінку підготував
Олег ГУМЕНЮК

СУМНІ ПРИГОДИ БАБИ ХИМИ

80-річну бабусю, яка живе в Чорнобильській зоні, доля немилосердно випробовує на мужність. Не кожна молода людина витримає те, що пережила баба Хима...

За кілька кілометрів од кордону з Білоруссю серед чорнобильських лісів у зоні відчуження, де дозиметр постійно зашкалює, доживає віку село Паришів. Мешкають тут лише 23 самосели, в основному, літні люди, які хочуть померти в батьківських хатах і залишитися навки в рідній землі. Найзнаменітіша серед мешканців Паришів — 80-річна Євхимія Миронівна Урупа, по-сільському просто Хима. Минулого року завдяки пресі бабуся прославилася на всю Україну.

— Восени послав мені Господь випробування, — згадує баба Хима. — Якось у суботу з моїм собачкою Каштанчиком пішла я в ліс по гриби, взявши з собою шматочок хліба та кілька цукерок. Заглибившись у ліс, раптом Каштан побачив лося, погнався за ним і зник у гущавині. «Каштан, Каштан!» — гукала я, шукаючи собаку. Нарешті знайшла його, але збилася з дороги, заблукала. Стемніло, вітер завивав, наче голодний звір, холод пробирив до кісток. Куди йти? Не знаю. Чую, в темряві дикі кабани шарудять листям. Думаю собі: якщо набіжать вовки, з'їдять мене, а Каштанчика проковтнуть — навіть хвостика не залишиться. Назбирала хмизу, поклати під кущем, притулила Каштанчика до грудей, щоб тепліше було спати. Отак першу ніч провела в лісі, а наступного дня під вечір, блукаючи нехотужними стежками, натрапила на якесь покинуте село. Зайшла в порожню хату, а Каштанчик боїться туди йти: ліг на порозі та тривожно дивиться на мене, наче застерігає від чогось. Але я так натомила за день, що прилягла на ліжко й миттю заснула.

Наснилося, що бігають по мені кошенята. Прокидаюся — пацюки по мені стрибають! Як злякалась я, як заверещу! Вибігла з хати, й пішли ми з Каштанчиком далі шукати дорогу додому. Отак проблукала я по лісах із суботи по четвер, пізніше дільничний інспектор підрахував, що я пройшла 40 кілометрів. У четвер зайшла аж у Білорусь. Зголодніла баба, стомилася, ледве ногами човгає. Аж бачу: по дорозі їде трактор. Я — до тракториста, кажу йому: — Синку, баба аж із України прийшла сюди. Чотири дні нічого не їла. Не даси мені хліба?

— Беріть, мамо! — сказав хлопець і віддав мені свою торбу. А там — хліб, сало, пампушки! Наїлася баба досхочу, нагодувала Каштанчика, і з новими силами пішли ми у Комарин. А там живе мій сват. Він зателефонував в Україну, приїхали за мною і відвезли додому. Отакі мені Бог послав сумні пригоди. Бабуся сидить на ослінчику біля хати, до її ніг, взятих у чорні валяні, притулився рудий Каштанчик.

— Бабусю, як вам живеться в Чорнобильській зоні? Чому ви сюди повернулися? — Ох, важко живеться! — тяжко зітхає баба Хима. — Дітки мої померли маленькими, чоловіка теж поховала. Не прижилася я на чужині й повернулася на землю моїх батьків. Тут народилася, тут і помру. Все моє господарство — 6 курочок, 2 котики та Каштанчик. Восени заблукала в лісі, ледве жива вийшла з хащів. А позавчора ще одна біда сталася. На березі річки хтось або недопалок кинув,

мене сараю ніколи. — А якщо знайдуться добрі люди, які допоможуть вам відбудувати сарай? — Я буду молити Бога, щоб послав цим людям здоров'я. Автобус везе нас до Києва, а самотня бабуся залишається на чорному згарищі. Перехрестивши нас, баба Хима довго дивиться нам услід і махає своєю худенькою рукою...

На знімках: 1. Баба Хима та її друг Каштан. 2. Самотня бабуся на згарищі. Це все, що залишилося від сараю.

Фото автора.

P. S. Шановні читачі! Мешканка села Паришів Чорнобильської зони Євхимія Миронівна Урупа залишилася без сараю, який згорів внаслідок стихійної пожежі. Для самотньої сільської людини — це трагедія. Чи не можете ви якось допомогти самотній пенсіонерці? Зв'язок із бабою Химою можливий лише через райвідділ міліції. Пишіть за адресою: Київська область, місто Чорнобиль, райвідділ міліції, майору Бондаренку Ігорю Володимировичу.

БОЙОВЕ МИСТЕЦТВО

Продовження. Початок
у ч. 36 (152), 6—12 вересня 2002 р.,
ч. 6 (174), 5—11 лютого 2003 р.

Майстер бойового мистецтва, за якою б системою не навчався, є Майстром. Як сказано в “Думі про Колохрест”, до вершини досконалості можна йти різними дорогами, але сама вершина для всіх одна. Дати відсіч п'яному хулігану на вулиці зможе і боксер, і каратист, і дзюдоїст, і борець греко-римського стилю. Потрібно розуміти, що відрізняє одне бойове мистецтво від іншого, крім зовнішнього антуражу, ритуалу, форми, правил, організації. В кожному справжньому бойовому мистецтві своєрідною серцевиною є головна філософська ідея. Саме цим один вид двоборства відрізняється від іншого, а не якимись особливими прийомами, прийоми майже у всіх однакові. Наприклад, у Карате головна ідея — перетворити частини свого тіла на зброю (меч, молот, спис, щит і т. п.). В Кендо, навпаки, основна світоглядна думка — це вселити в метал, у меч свою душу, зріднитися з шаблюкою так, щоб вона стала частиною твого тіла чи взагалі живою істотою. Ідея таких спортивних двоборств як бокс, кікбоксинг, армреслінг у тому, щоб стати Переможцем: сильного здолати силою, швидкого швидкістю, твердого — твердістю, вправного — вправністю. В Ушу — все

но на відчутті гармонії анатомічних сил Інь—Янь. Тут треба відповісти швидкості швидкістю — силою, на жорстким, на жорстке — на хитрість — простотою, — захватом, на захват — і т. д. Сенса Дзю-до в умінні ти свою рівновагу й порушення рівноваги. Головна ж ідея Колохреста — це направлення копії вектора атаки в потрібному напрямку: на удар — ударом, на захват — контрзахватом, на кидок — контридиком, а надзавдання цього мистецтва — не стати переможцем, а залишитися непереможеним.

Тут-таки згадується стара притча про відмінність бойових мистецтв у реагуванні на ситуацію. Хто з майстрів як вчинить, коли побачить, що в нього летить кинутий камінь? Каратеїст розіб'є камінь ударом кулака, а тхеквондист ударом ноги. Майстер Ушу відіб'є вбік камінь м'яким блоком. Боксер ухилиться від каменя. Айкидока впливає камінь і миролюбно покладе його біля своїх ніг. За аналогією продовжуючи цей ряд, можна сказати, що майстер Колохреста будь-яким зі способів чи прийомів має повернути камінь із тією ж силою, по тій же

фото Валерія

ДВОЄДИНІСТЬ ДВОБОРСТВА

Навздогін попереду
розвідок протистояння
зокрема. Майстер
вого мистецтва

Б

“аморфність” нашого суспільства.

траєкторії у того, хто його кинув.

Як і кожне мистецтво, бойове мистецтво також має дві складові: філософську (концептуальну, теоретичну) і практичну (прикладну, ремісничу). Первинний сенс бойового мистецтва — це поєдинок, та практика, яка повертає до реальності. Але поєдинок — це не тільки зіткнення тіл, кінцівок, зброї, це ще й зіткнення, протистояння характерів, умів, досвіду. Поєдинок — це ще й спосіб самопізнання, випробування себе в різних ситуаціях, визначення до якого рівня ти є хазяїном свого тіла й розуму.

Чим відрізняється заняття в школі Бойового Мистецтва від майже аналогічних занять в секції рукопашного бою чи в міліцей-

ській школі? Тим самим, чим мистецтво відрізняється від ремісництва, а художник — сапожник — від шевця — художника, чим творче осмислення відрізняється від механічного накопичення прийомів. Відрізнятимуться вони й по відношенню до поразок і перемог. Для зовнішнього успіху головне — Перемога, а для накопичення мудрості, внутрішнього зростання потрібен аналіз поразок. Тому перемоги й поразки — це матеріал, із якого вибудовуються різні речі — Слава й Самопізнання. (Із Перемог — Слава, із Поразок — Самопізнання).

Справжнє бойове мистецтво базується на гармонійній рівновазі: між духовним і тілесним, між формою та змістом, між теорією і практикою.

Перетворення мистецтва в спорт — це порушення рівноваги, це опускання на нижчий щабель, на якому найвища мета — не вдосконалення, а рекорди. Після того, як дзюдо й карате перетворили на спорт, звідти пішло мистецтво, втратився їх вищий, філософський сенс. Подальший рух у бік практицизму привів ще до більшого спрощення, примітивізму. Спрощене дзюдо — це самбо. Примітивізоване карате виродилося в кікбоксинг. Всесвітньо-відомий Брюс Лі зробив спро-

Ушу. ата-древніфіо-ддій-у фі-е те-ніше-його-мер-кіно-інгів.-джа-нація-шлях-запідкова-традицій-подальших мо-і. Не менш відомого кі-айкідока Стівена Сігала-важні майстри хвалять за по-пуляризацію айкідо, але все ж серйозно не сприймають.

Оскільки Колохрест — це система розуміння рукопашного бою, це вчення про найбільш загальні закони взаємозв'язку складових конфлікту і способів його вирішення — тому Колохрест не є спортом. Немає потреби проводити змагання і першості для визначення чемпіона чи рекордсмена. Рекорди — це марнославність і суєтність. Колохрест — це інструмент самовдосконалення, а не ранжирування та рейтингування. Однак у процесі занять із вивчення Колохреста, звичайно ж, необхідні спаринги, герці, поєдинки з одним, двома, трьома, чотирма суперниками, з легким і більш жорстким контактом, навчальні бої зі зброєю і без зброї. Оскільки майстер Колохреста має “віддзеркалити” будь-які дії противника, будь-яку манеру чи стиль, в ідеалі він повинен бути універсальним солдатом. Майстер Колохреста, якщо захоче, може брати участь у змаганнях за правилами боксу чи кікбоксингу, вільної чи класичної боротьби чи навіть у боротьбі без правил. І, як сказано в “Думі”:

“І тоді почнуть творити справжній дива швидкі ноги, міцні руки, світ-голова...”

Віктор ОХРИМЕНКО.

● наставник Школи Колохреста

На фото: Клуб національних бойових мистецтв “Характер-ник”.

МАЙБУТНЄ ЧИ УТОПІЯ?

СУВЕРЕННА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА КОЗАЦЬКА СІЧ

У минулі часи Запорізька Січ була потужною військовою та політичною силою, козацькою республікою.

Згідно зі статутот “Українського козацтва”, воно — правонаступник всіх без винятку історичних гілок козацтва, які стояли на державницьких засадах, зокрема і Війська Запорізького (як низового, так і гетьманського). Тобто козацтво повинно керувати державою, і для цього вже створено українську козацьку партію. А для захисту Батьківщини повинна бути створена козацька армія, військово-морський флот і авіація. Таким чином повинні існувати три структурних підрозділи козацтва: козацька партія, козацька армія, військово-морський флот і авіація, вільне козацтво, яке працює на виробництві, в сільському господарстві, освіті, науці тощо. Очолювати все козацтво України повинен гетьман. Водночас зберігатиметься посада міністра оборони, яку повинен обіймати козак.

В українській козацькій армії, військово-морському флоті та авіації зберігатимуться посади отаманів, обозних, бунчужних, хорунжих. Всі середні й вищі військові навчальні заклади повинні бути козацькими. Необхідно затвердити звертання до старших по рангу словом “пане”. Служба в усіх родах військ — за контрактом. Необхідно створити школи козацького гарту на зразок Волинської як базу для поповнення лав військових навчальних закладів і армії.

У Суверенній Українській державі Козацька Січ зберігатиметься вищий керівний орган країни Верховна Рада, Кабінет Міністрів і посада президента.

Всі три структурних підрозділи козацтва об'єднає єдина й основна ідея — сучасний український козак. Передусім козак — це патріот, для якого Україна понад усе, це освічена людина, яка досконалим володіє українською мовою, добре знає історію козацтва й України, орієнтується в сучасній політичній ситуації. При вступі до лав козацтва кандидат насамперед складає тест, який допомагає виявити його патріотичні почуття до України.

Необхідно, щоб для кандидатів держава забезпечила навчання української мови хоча б двічі на тиждень упродовж півроку, створивши для цього безкоштовні курси при середніх навчальних закладах. Майбутніх козаків повинні навчити не тільки правильно писати, а й говорити, з тим, щоб витіснити з мови суржик.

Для втілення в життя ідеї побудови Суверенної Української держави Козацька Січ просимо Верховну Раду внести до Конституції України відповідні зміни. Просимо Івана Біласа, гетьмана “українського козацтва” очолити роботу з побудови Суверенної Української держави Козацька Січ, а всіх тих, кому не байдужа доля України приєднатися до обговорення цього питання.

● Володимир ВОЛОВОДУК,
Отaman Вінницького козацького полку ім. Івана Богуна

Володимир ЛЕБЕДЕВИЧ,
Наказний отаман реєстрового українського козацтва Вінниччини

КОЗАКИ ОБЛАШТОВУВАТИМУТЬ ЗМІЙНИЙ

У Києві пройшло засідання 2-ої великої ради ВГО “Українське реєстрове козацтво”, що було створене лише в липні минулого року. Окрім іншого, йшлося про формування протягом цього року дієздатного козацького осередку на о. Зміїному. Тут уже найближчим часом планується — і суто власними коштами! — збудувати

чоловічий монастир, еколого-природничу лабораторію, а також у більш віддаленій перспективі — можливо, навіть і готель для любителів екстремального туризму.

Отже, залишається сподіватися, що нашому козацтву вистачить і сили, і вміння, щоб виконати всі ці добровільно взяті на себе зобов'язання.

ПОДІЇ

ЛЮДИ ЗДАТНІ ПЕРЕТВОРИТИ СВІЙ СВІТ

Семінар “Молодь і культура”, що відбувся наприкінці травня в столичному національному музеї “Чорнобиль”, зібрав Правління і лідерів більшості осередків Київської обласної молодіжної громадської організації “Молода Просвіта” (котру очолює Олег Дрегалю), а також поважних у громадській активності гостей, серед яких — громадянка США українського походження, автор книги спогадів “One woman, five countries, five lives” (“Одна жінка, п’ять країн, п’ять життів”) Євгенія Сакевич Даллас, голова молодіжної організації “Українське братство” Андрій Юсов, заступник директора музею “Чорнобиль” Ганна Королевська...

Упродовж екскурсії-реквієму “Чорнобилем” учасники семінару споглядали відео- та фотохроніку трагічних подій, світлини покинутих сіл і міст, сотні фотознімків про загиблих людей, бачили сміх і відчайдушність тих, хто через кілька днів після аварії на даху реактора лопатами (!) вигрібали годинами (!) найбільш радіоактивні залишки вибуху та пожежі, слухали класичну музику і церковний спів, молилися за тих, хто помер від атома десятки років тому і за тих, хто помре від нього ж іще через десятки років...

Неординарне, молодіжне знайомство учасників з тими, хто представився раніше, поживало атмосферу семінару. Особливо вразив присутніх виступ Євгенії Сакевич Даллас із презентацією українського перекладу її автобіографічної книги, що вийшла у видавництві “Просвіта” під назвою “Не вмирає душа наша”. Розкуркулення, арешт і вивіз на Урал батьків і брата, сирітство, голод, вічне тавро “ворогів народу” (себто українських селян), жорстокість дружини брата, виживання й утвердження в Європі, за океаном...

Принцип діяльності і розвитку громадської організації стали основною темою семінару. Про ментальний громадянський організації розповідав член Правління “Молодої Просвіти” Юрій Рощенко, свій досвід створення і керівництва “Українським братством” проектував на “Молоду Просвіту” Андрій Юсов. Галина Калмикова та інші учасники семінару, врешті, виокремили основні принципи розвитку людини і громади: люди здатні перетворити свій світ; розвиток відбувається зсередини; процеси розвитку мають бути закорінені в культурі народу; рух до позитивного — головна стратегія розвитку; будьте самі тією зміною, яку ви прагнете бачити...

жаль, в Україні сьогодні жоден вуз не може дати повноцінної професійної підготовки для студентів (а потім аспірантів) за спеціальністю “єгиптологія”. Причина — не існує спеціальних програм, немає спеціалістів, немає коштів. Бо кошти на це у найближчій перспективі не виділять. Навіть єгиптологічний курс, розроблений нами для підготовки спеціалістів-єгиптологів, лежить уже два роки на кафедрі без жодного наряду на затвердження... І це при тому, що Росія проводить активну політику “вимивання мізків” з України.

Взагалі українські науковці сьогодні просто в унікальному становищі. Ми повинні передусім думати не про те, як займатися наукою, а про те, де знайти роботу, яка б давала нам гроші, щоб займатися наукою. Ми крадемо свій час, час вирішення наукових завдань, і працюємо інколи навіть не за спеціальністю (у кращому випадку — читаємо лекції, робимо переклади). Це при тому, що більшість науковців — одружені, мають сім’ї, дітей. Люди живуть із сім’ями у гуртожитках і не бачать жодної перспективи. То про яку якість наукових досліджень можна говорити?

А проте, я маю честь представляти Україну в Міжнародній асоціації єгиптологів. На щастя — хочу похвалитися — уже є в Україні два аспіранти (один — в Інституті сходознавства, інший — в Національному університеті імені Тараса Шевченка), які будуть захищати дисертації з єгиптологічної тематики. Сподіваюся, що з часом тут створиться відповідне наукове єгиптологічне середовище... Як підготувати цих людей — проблеми їх самих. Усе робиться в приватному порядку, нашим особистим ентузіазмом. До того ж ми не маємо можливості отримувати нову інформацію через періодику, бо жодна бібліотека України не підписує періодичних видань з єгиптології, не закуповуються й потрібні книжки. Окрім того, для кожного сучасного дослідника (незалежно від того, єгиптолог він чи, скажімо, фізик) необхідним є комп’ютер і доступ до мережі Інтернет. Не створено також комп’ютерну базу даних єгиптологічних пам’яток, що зберігаються в музеях України. Навіть свого каталогу немає — каталогу цих пам’яток. Сьогодні наші музеї вважаються провінційними музеями Росії, і Росія готова, на відміну від нашої держави, вкладати в них гроші. У приватному порядку вони поступово вже це роблять, і наші фонди поступово потропляються у російські каталоги та бази даних. Це просто злочин, за який мають відповідати наші високі чиновники. І це при тому, що років два тому ми подавали на грант академії наук програму опрацювання музейних колекцій в Україні. Очевидно, що ми цей грант не виграли. От вам відповідь на запитання: держава ми, чи провінційна частина Росії?.. До того ж, нам потрібні єгиптологи, спеціалісти музейної справи, тому що я одна усе це осилити не зможу.

Підготував
Олександр СОЛОНЕЦЬ

Сашко ЗУБ

Олена Олексіївна Романова — молодий український науковець. Народилася 12 грудня 1972 року в с. Ніжливих Макарівського району Київської області. Сьогодні — науковий співробітник Інституту сходознавства Національної академії наук України, кандидат історичних наук. За спеціальністю — єгиптолог (у цій науці вже 12 років). Працює в Україні. І саме цим — сучасними єгиптологічними дослідженнями в Україні (!) — практично усе сказано. **Адже вона — наразі єдиний єгиптолог, що представляє нашу державу у світовій єгиптології ХХІ століття.** Будучи першою вихованкою цієї напрочуд “вимогливої” науки за часів незалежності, пані Олена сама творить тут наукове середовище, сама купує і збирає по світу необхідну (й дуже недешеву) літературу, сама забезпечує свою участь (і представництво України) на міжнародних наукових конференціях... І це в умовах “цифрової нерівності”, в яких опинилася наша держава, в умовах відсутності житла (лише нещодавно Олену Романову після річних “ходін” поселили — і це знову тимчасово — в гуртожитку), коли її приватна, велика та дуже цінна (з ексклюзивними в Україні книжками) бібліотека немає постійного та належного місця зберігання. І це в умовах фактичної віртуальності Інституту сходознавства НАН України — не має навіть робочих місць (не говорячи про комп’ютери та інші “буржуазні” потреби) для багатьох своїх працівників...

Наразі людина, котрій немає поки що у нашій країні місця і котру вже кілька разів запрошувала працювати до себе Москва, — розповідає нам про місце України в історії згаданих досліджень, про сучасність і про перспективу.

— В Україні сьогодні займатися єгиптологією практично неможливо. Я, так би мовити, першою проходжу шлях становлення сучасного вітчизняного єгиптолога. У ХХ столітті було кілька науковців, які намагалися це підняти. Перший — **Олександр Коцейовський**, перспективний учень відомого світила Б. О. Тураєва, що закінчив Петербурзький університет, стажувався в Берліні, а потім приїхав до Одеси. Олександр Леопольдович захистив свою магістерську роботу в Харкові 1917 року, і став першим, хто переклав тексти пірамід на російську мову (українською, на жаль, досі не перекладено). За 80 років ніхто іншого перекладу з оригіналу не зробив... Друга наша наукова постать єгиптології — **Сергій Володимирович Доніч**, учень Агатангела Кримського, виходець з України. Неймовірно цікаво, що астероном згодом стає єгиптологом-філологом (окрім тих, що працюють із давньоєгипетською мовою безпосередньо, сьогодні серед єгиптологів є ще історики, мистецтвознавці, культурологи тощо). Ця людина знала понад 50 мов, але оскільки він був учнем А. Кримського, то піддався в радянській науці опалі. Проте Сергій Доніч вперше зробив переклади з давньоєгипетської на україн-

ЗОЛОТІ УКРАЇНСЬКІ МІЗКИ У ЛОМБАРДАХ НЕ ПРИЙМАЮТЬ

ську, і хоча його праці практично не друкувалися — залишилися невелика стаття цього перекладу. Окрім того, просто вражаючи його праця — це створення арабсько-єгипетського словника, який був відісланий ним у Європу... На жаль, в архівах я знайшла лише чернетку його дисертації. Це — справді дивовижна робота. Мені не вислизає знання тих мов, які використовував учений, щоб пояснити давньоєгипетську (зокрема, чимало рідкісних діалектів арабської, сирійської, вавилонської). Хотілося б теж дослідити його праці, але для цього треба підняти архіви в Одесі, Москві та Санкт-Петербурзі, витратити чимало коштів, яких немає і які наш Інститут не дає... Це один вітчизняний єгиптолог — **Марко Дмитрович Антонович** (зі славетної родини Антоновичів), який свого часу очолював Українську академію наук в екзилі, доктор наук, відомий як україніст. Але мало хто знає, що Марко Антонович починав саме як єгиптолог, будучи учнем відомого професора Карлового університету у Празі Францішка Лекса (між іншим, зараз у Празі — цілий Інститут єгиптології). Я веду постійну переписку з Марком Дмитровичем, і він, що цікаво, під час Другої світової війни займався не лише єгиптологією, але й був активним учасником руху Опору, заарештовувався гестапо, опинився після війни в Мюнхені, потім — у Канаді. Оскільки єгиптологія — справжня наука для аристократів (вимагає великих витрат), пан Марко пішов в україністику. Він залишив нам перші чудові переклади (з мовностилистичної та наукової точки зору) українською давньоєгипетських літературних творів (казок, листів до померлих, філософського твору “Суперечка розчарованого зі

своєю душею” тощо). Окрім того, Марко Антонович зробив дуже шляхетний вчинок — усю свою бібліотеку подарував нашому Інституту. Це він мені постійно допомагає консультаціями, порадами, морально і матеріально... Щодо решти науковців, які працювали в Україні — це росіянин Євген Черезов (в Ужгородському університеті) та “останній науковець” **Олег Кошовий**, який закінчив аспірантуру в Росії, але через економічні реалії пішов сьогодні у бізнес. Він був моїм першим учителем давньоєгипетської мови...

— **Як єгиптологія починалася для вас?**

— Фактично я починала з нуля, бо в Україні до щедрого дару пана Антоновича не було ані джерел, ані нової літератури, ані навчально-освітніх методик. Самостійно діставала словники, граматики, літературу. Адажує єгиптолог, окрім власне давньоєгипетської мови, має обов’язково знати англійську, французьку, німецьку мови, плюс бажане володіння сучасною арабською мовою та бажано-обов’язкові грецька й латинська мови, додатково — давньоєврейська.

— **Що ви, Олено Олексіївно, взагалі досліджуєте?**

— **Єгиптологія** — це галузь історичної науки, яка вивчає різні аспекти давньоєгипетської цивілізації. Але сказати, що ми досліджуємо тільки історію цієї цивілізації, не можна, адже ми вчимо й досліджуємо мови та закони, за якими ці мови розвивалися.

— Стародавня єгипетська цивілізація була дуже багатою, як духовно-філософськими, так і культурно-мистецькими надбаннями. Існує навіть версія, що християнські ідеї зароджувалися саме в єгипетській Александрії... Єгиптологія є пріоритетом дуже розвине-

Чи потрібна Україні наука? Чи потрібні нашій науці унікальні й дуже цінні у світі гуманітарні дослідження? Чудернацькі запитання в окремо взятій (нашій) реальності, як не дивно, набувають катастрофічного, гамлетівського звучання... А втім, будь-яка “глобальна” проблема — не лише імідж держави та зріз перспективи її розвитку. Це — конкретна людина, з конкретним життям і хистом, з потребою творчої, духовної (і навіть матеріальної) самореалізації. Як не прикро, інколи все життя на диво обдарованої та цілеспрямованої людини руйнується вщент чиновниками Вітчизни. Інколи “мізки” просто тікають, роздвоюючи, руйнуючи патріотичні почуття...

них європейських країн. Найдавніші і найбільш розвинуті єгиптологічні школи склалися у Франції (Жан Франсуа Шампольон відкрив ієрогліфи), в Німеччині, Великобританії, США, Росії, Італії. Сьогодні ця галузь розвивається в таких країнах, як Японія, Китай, В’єтнам, Туреччина, Іспанія, країни Латинської Америки... У Єгипті постійно ведуться археологічні розкопки. Оскільки це престиж держави, присутні експедиції з різних країн (з Росії, наприклад, щороку там працює дві експедиції). На жаль, української експедиції держава не може профінансувати, тому не можу сказати навіть про ймовірність перспективи таких досліджень.

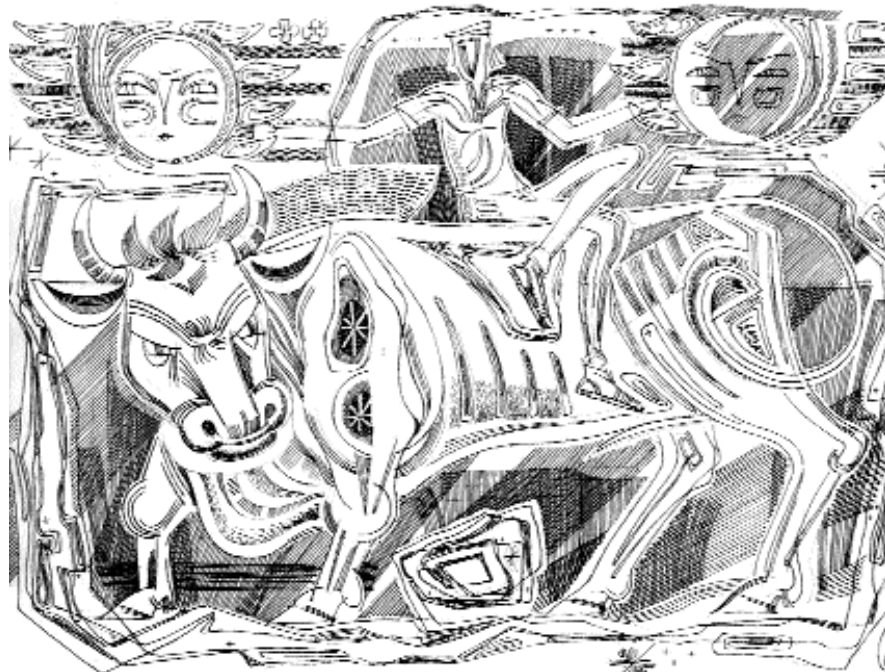
Проблема нашої історичної науки у відсутності цілих галузей досліджень. Йдеться не тільки про східні країни, а навіть про західні, європейські. Мало того, що історія жодної європейської країни практично не досліджується — сьогодні наша історична наука постала перед загрозою повної катастрофи. Програма підготовки істориків у вузах, яка затверджена Міністерством освіти і науки, на жаль, не передбачає вивчення додаткових іноземних мов, що необхідні для подальшої професійної діяльності. Кафедра історії стародавнього світу Національного університету імені Тараса Шевченка вже кілька років усіма засобами й силами намагається запровадити у навчальну програму студентів ще одну мову (це пробували зробити й деякі інші вузи), але, на жаль, безрезультатно. Наш Інститут сходознавства теж виявляв подібну ініціативу на основі запровадження навчальної програми “сходознавство” (з поєднанням історії, культури, політології та мов східних країн) — із тими ж результатами. На

ВИСТАВКА

Представлена на виставці графічна добірка художника складається з творів, що попервах і не призначалися для публічного показу. Кожен із цих делікатно мережаних аркушів подібний до пісні, наспіваної для самого себе, на єдиному подиху. Адже художник залишається митцем доти, доки він здатен хоч іноді творити для себе й невеликого кола тих, хто сповна його розуміє — цілковито без огляду на кон'юнктуру й естетичний диктат часу. Якби не Бринюкові друзі й колеги по мистецькому гурту “Святовид”, то ці твори так, певне б, і залишилися на маргінесі його життя й сучасного мистецького процесу, а деякі з них і зовсім би не народились.

Більшість із тридцяти двох експонованих композицій створено за останні два роки. В доволіному, на перший погляд, і не стримуваному жодним каноні розгортанні ліній є, проте, своя чітка логіка і внутрішня закономірність. Вони, багато в чому зумовлені поєднанням загостреної авторської екзистенції з пульсом глибинної пам'яті — родоводом, історією. У творах Бринюка легко впізнається рельєф подільського села Панівці, що неподалік Кам'янець-Подільський з розташованими на різних рівнях вулицями і парканами, викладеними з місцевого вапняка. Художник тут народився й виріс, звідси пішов у великий світ, але маленький світ села-всесвіту став мікрокосмом його творчого “я”. Тому так органічно

КАЛІГРАФІЯ ПАМ'ЯТІ

Графіка Івана Бринюка — це світ тонких, мов капіляри, ліній. Каліграфія пам'яті, чистовий її запис капілярною ручкою на папері великого формату. Світ прозорий, мов павутина, з певної відстані, та міцний і повнокровний, коли підходиш роздивитися його ближче. Збираючись в пружні композиційні спіралі, лаконічні лінії починають пульсувати соками життя. Так, певне, твориться Всесвіт — із невидимих енергетичних потоків, які в глибинах пам'яті Майстра загущуються і стають зримими.

в нього ритміка ландшафту, лад сільського життя поєднується з ритмом особистісного розмислу.

У цілій низці представлених творів Іван Бринюк — дослідник, який поринає в химерне плетиво архетипів і міфологем традиційного українства. За прикладом художників епохи бароко він намагається в композиції відтворити ієрархію впорядковану світобудову, в якій всі реєстри й верстви взаємоузгоджені як об'єми струнного собо-

ру, акорди ораторії чи розвиток театрального дійства. Бринюкові варіації на цю тему також розгортаються через простір народного свята: “Різдво іде”, зокрема сільського храмового свята — “А у нас музики”.

А ось спогад художника з раннього дитинства. Старі жінки збираються в неділю погостити між собою і переповідають одна одній свої сни. В такт оповіді поважно погойдуються голови, запнуті ретельно вив'язаними хус-

тками — міркується — на добре чи на лихе приснилося те або те. І на папір лягає перехрестя гнучких ліній: обличчя — узагальнене, наче маска, силует птаха. Вгорі динамічна сварга примушує обертатися навколо центру композиції компактні, як іконописні клейма, сюжетні начерки, розкидані на периферії аркуша. Сон — це таємниче віяння іншобуття. Спогадування також спричиняє подув із іншого багатовимірного світу. Твори Івана Бринюка про-

низані цим відчуттям, крізь них протягнута прозора нить між тут і там, вчора і сьогодні, тепер і завжди. Очевидно, що в композиціях, побудованих на мереживі асоціацій, симультанності зображуваних дій, розкутості фантазії — “Ті, що йдуть”, “Прилетіла ластівка”, “Життя іде”, “Скоро осінь” — митець активно переймається світоглядними пошуками. Але те саме можна сказати і про картини з досить традиційними, впізнаваними, конкретно біографічними для Бринюка реаліями: “Стара криниця”, “Сусіди”, “В'язка”, “У кожного свої турботи”. В цих сюжетах, підказаних сільським побутом Панівців, — кореляція миттєвого й вічного, архетипного й неповторно особистісного. Ясність і спокій лапідарних штрихів та ліній чимось невлучно нагадують то стилістику бойчуків, то рисунок Матіса чи Пікассо. Хоча це лише мимовільні рефлексії від накопичень мистецького досвіду попередників. Іван Бринюк, передусім, творить у ритмах свого часу, прагне схопити його контур — іноді досить вдало, а іноді й з натяжкою поєднуючи умовлядне та чуттєве, безпосередньо пережите. Але художник залишається ширим і наполегливим у своєму пошуку, і це робить його прозорі композиції енергетично наповненими. Коли ж на білий аркуш ляже вичерпно точна діаграма епохи, тоді, можливо, започаткується новий творчий цикл.

● Микола СКИБА

«ЕЛІТАРНЕ» НЕ ОЗНАЧАЄ

На тлі запанування в українському культурному просторі маскультурного чужоземного продукту, переважно російського виробництва або зробленого під значним впливом чи в кооперації з росіянами (численні кримінальні серіали, що далеко перевершують їхні американські аналоги за рівнем жорстокості й насильства, ідіотична поп-музика, дешева книжкова продукція, що розчиняє в собі україномовні видання, нерідко виховуючи в пересічного читача взагалі спротив до читання українською) зусилля поодиноких українських ентузіастів сприймаються іноді як духовний подвиг...

При цьому їхня праця ризикує взагалі не дістати визнання. Бо за відсутності широкої професійної мистецької критики вона витісняється на периферію культурного життя. Фактично, в Україні елітарне мистецтво стає синонімом маргінального мистецтва. А це вже тривожний симптом. Адже “елітарне” зовсім не означає “непопулярне”. Скажімо, мало хто в Америці не знає про Енді Варгола (до речі, за походженням словацького русина, а русинів, як відомо, офіційна наука в Україні вважає українцями), але ж його мистецтво розуміють далеко не всі. Те саме можна сказати про Пікассо, інших гені-

альних митців ХХ століття.

Минулого року зусиллями патріарха української модерної літератури з діаспори Богдана Бойчука вийшов перший у нашій країні альбом чудової художниці Христі Оленської. Ним же підготований до видання альбом її сестри Аркадії Оленської-Петришин, що незабаром з'явиться друком. Про молодшу з сестер Оленських, Христю, добре знають на Заході. Дасть Бог, невдовзі про Україну буде відомо світові не лише в контексті Чорнобиля й нестабільної гри в єврокубках київського “Динамо”, а і як про історичну батьківщину Оленської. Саме тому перше українське видання творів мисткині має таку вагу. Нині йдеться лише про резонанс. Про те, як культурна еліта України сприйме повернення Оленської і чи зможе належно поцінувати такий дарунок. До речі, з розмови з паном Бойчуком я довідався, що мати Христі збирається передати частину її робіт Україні. Гадаю, що з будь-якого погляду це був би правильний крок.

Докладніше про сестер Оленських можна дізнатися з їхніх альбомів. Я ж розповім лише про те, чого не можна оминути увагою. Отже, і Аркадія, і Христя прожили коротке, але насичене життя. Старшій сестрі вкоротив

віку її чоловік, що страждав на психічну хворобу. А молодша, Христя, померла, як подекуять, від зловживання наркотиками у 38-річному віці. Є у творчості Оленської-молодшої багато чого інфернального. Скажімо, на одній з фотографій, що вміщена в альбомі, Христя позує із власноруч створеною бікутерією, а в волосся її вплетена ратиця чорта. Якби знати про Оленську лише за роботами пізнього періоду, то можна уявити, що вона уклала угоду з самим дияволом, такий її твори мають дегуманізований характер. Різкі, жорстокі, потворні в естетизації потворного (перепрошую за тавтологію), її скульптури з пап'є-маше в Америці, очевидно, не могли не викликати сенсації.

Мистецтвознавець Галина Складенко досить влучно оцінює метафізичне мистецьке значення цих робіт: “Тут уже немає гумору. Скоріше сарказм, жорстока іронія, що переоцінює звичні уявлення, побутові стереотипи, властиві людям прагнення “не знати”, не помічати, не говорити про сумні й гіркі речі: про страх самотності й безвихідь старості, про жорстокість дитинства, про незворотність часу, людську слабкість і безпорадність, про те, що людське тіло — це не тільки краса й гармонія, а й біль, ка-

ліцтво й потворність...”

Ну, а Богдан Бойчук колись написав, що “рушійною силою в її працях були не безнадійність, а презирство й ненависть до самого існування...”

Слід також сказати, що сестри Оленські були залучені до культурного життя української діаспори. Вони входили до товариства, що збиралося в нью-йоркській кав'ярні “Орхідея”, а пізніше дістало назву Нью-Йоркська група. Це неформальне утворення об'єднувало українських літераторів і художників, сприяючи як особистим взаємовпливам, так і взаємному діалогу двох видів мистецтва. Не дивно, що в особі саме літераторів Нью-Йоркської групи Оленські дістали вдячних критиків, котрі й творили їм пабліситі... (Гарний приклад для наслідування, як на мене, для сучасних митців).

Отож, до нашого культурного обігу повертаються імена художників світової величини. Сподіваюся, що феномен сестер Оленських захоплюватиме наших інтелектуалів так само, як, скажімо, феномен сестер Бронте, а не залишиться просто неусвідомленим у тіні чужоземної попси...

● Костянтин КОВЕРЗНІВ

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

ВІДТІНОК НАЇВНОСТІ

30 травня в приміщенні Національної спілки народних майстрів України відкрилася виставка живопису Юрія Шмигала.

Художників, що самотужки навчалися малювати, можна умовно поділити на дві категорії. Одні — це люди з особливим, примітивним, у хорошому розумінні цього слова, світобаченням, зі своєю унікальною, даною лише їм образною системою. Це Марія Примаченко, Ніко Піросмані. У інших поступово виробляється професійне світобачення, але зі своїм неповторним відтінком наївності. Саме до цих других можна віднести Юрія Шмигала.

Ось його натюрморт “Козацький скарб”. Бандура, шабля та інша зброя, сувій паперу, перо, глечик та чаші. Тут професійна композиція, про яку художники говорять: “Не можна нічого ні додати, ні відняти”. Художник виявляє тонке відчуття кольору та світлотіні, а також вміння передавати матеріальність предметів. Кожен предмет, кожна кольорова пляма на своєму місці. Але головне, це, безперечно, образ. У “Козацькому скарбі” глядач побачить трагізм нашої минувшини, козаччини.

Живопис Ю. Шмигала широко представлений жанровими сценами, характерними для українського народного малярства. “Гопак” — весела, з характерним українським гумором картина, виконана в яскравих кольорах. На подвір'ї танцюють хлопці з дівчиною, грають довкола них музики, а один козарлюга, вже упившись, лежить під тинном.

Просякнуті ліризмом полотна “За місток ходила...” або “Вийшла, вийшла дівчинонька”... А ось і філософська картина “Я — твоя молодість”. До сивого старого козарлюги, що спирається на палицю, і котрого з одного боку вже підтримує смерть, вітається молодий козак. Він у яскравому червоному жупані, при шаблі, на норовистому гнідому коні. Пам'ятаєте, як старий Тарас Бульба змахнув сльозу, затужив за молодими козацькими роками, дивлячись на своїх молодих, повних сили синів. А на задньому плані молода жінка сповиває немовля. Художник торкається вічної філософської теми часу, минулості й циклічності життя.

Цікаво те, що в полотнах народної та історичної тематики і натюрмортах можна не впізнати пензля того самого автора. Якщо в других — у натюрмортах — живописець виявляє себе як тонкий колорист, вміло оперує світлом і тінню, то в перших він значно наївніший. Картина “Кошовий отаман Іван Сірко”, де отаман сидить в роздумах із люлькою, дуже контрастує з кольоровою гамою натюрморта “Козацький скарб”. Якщо останній у кольорі стриманий і трагічний, то полотно “Кошовий отаман...” вражає аж надто блакитним небом, контрастом кольору неба з кольором землі.

Дуже цікава картина “Чумацький шлях”. Чимось вона нагадує нічні пейзажі Куїнджі. Битим шляхом йдуть чумаки вночі. А на тлі темного неба дорогу їм вказує зоряний Чумацький шлях, довкола якого розташувалися чітко окреслені сузір'я: Скорпіон, Телець, Велика Ведмедіця. Я б сказав, що це картина-посмішка, бо навіть дорослого глядача примушує посміхнутися так щиро, з глибини душі.

● Олег ЛІСОВИЙ

“СЛОН ДОВГО ЧУХАЄТЬСЯ ПЕРЕД ПОЛЬОТОМ”

— Я пам'ятаю перший фестиваль “Червона рута” і Вас на фестивалі. Всі були переконані, що завтра чи післязавтра українська поп-музика звучатиме на всіх широтах. Тим часом вона не дуже потужно звучить на рідних теренах. Чому так сталося?

— Є відчуття гойдалки — спочатку в один бік, потім у другий. Була загальна ейфорія — як не за місяць, то за рік-два станемо Європою, все зміниться. І в Донецьку будуть українські пісні співати. А потім закон гойдалки спрацював у інший бік — настали депресія і розчарування. До речі, то було в українців у всьому світі — різка зневіра після ейфорії. Тепер гойдалка зупинилася — золота, чи псевдозолота середина, коли розумієш, що, мабуть, так і мало бути. Зміни відбуваються не так швидко, особливо з українцями. Це, взагалі то, традиційно-консервативна нація, треба багато часу, аби щось змінилося. Але є надія.

Пригадую, я був делегатом І з'їзду Руху, теж була загальна ейфорія: багато гостей, усі вставали, співали, прапорами махали. Але пам'ятаєте, наприкінці 80-х Україна знову запізнювалася — скрізь уже починалася демократія, а в нас ще був Щербинський, усі чулися — як воно буде? Один делегат із Кавказу тоді розповів анекдот про літаючих слонів. Тобто — слони взагалі не літають, але вже як полетять... І Україна — такий собі літаючий слон, дуже важкий на підйом, але коли нарешті це вдасться... Я сподіваюся, що зараз іде процес “чухання” і підйому — для другого стрибка слона в політ.

— Ви активно гастролювали наприкінці 80-х — на початку 90-х, а потім про Вас довго нічого не чули.

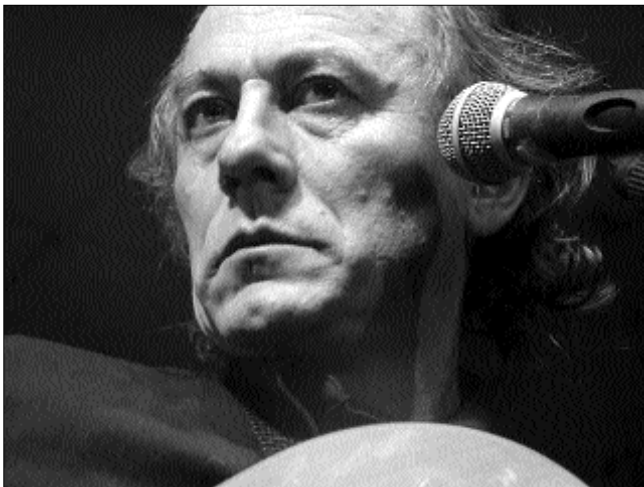
— Так вийшло, що я досить довго тоді перебував за кордоном. Поки дружина ще працювала в Торонто, зрозуміло, що і залишався там. Хоч ніколи назавжди туди не виїжджав, раз на кілька місяців приїжджав до України, щоб продовжити якісь свої справи. Врешті, й мені була потрібна певна пауза після руху гойдалки — перед тим був театр “Не журись!”, ми мали ефектні на той час вистави. Потім відчув, що настав час зупинитися, переосмислити й шукати нові шляхи. “Не журись!” утворилися спонтанно і стихійно, за рік зробили шість різних програм, ми відчували, що наш час — саме тоді. Так само стихійно наша активність пішла на спад. Хтось із “Не журись!” обрав свій власний шлях — як Тарас Чубай, що створив “Плач Єремії”. Зараз “Не журись!” існує, але вже, так би мовити, спокійніше, не так активно, як раніше.

— Героїня першої “Червоної рути” Віка Врядій зараз в Америці. Ви теж мали можливість залишитися за океаном.

— Якщо чесно, в мене взагалі немає спокуси довго затримуватися на одному місці — можливо, в мене така циганська натура, до того ж, я Близнюк за гороскопом. Мені важко залишатися довго в одній точці простору — інакше буде депресивний стан. Ідеально для мене — подорожувати світом. Раніше такої можливості не мав, тепер надолужую.

Щоб українського артиста слухали на Заході, треба провести величезну роботу. Там безліч місцевих артистів, більшість із яких — безробітні й теж мріють кудись вирватися, щоб їх почули. Тож гостям прорватися дуже важко. Та сама Віка — скільки вона старалася, навіть англійською співала...

— Ви з Вікою спілкуєтесь?

ВІКТОР МОРОЗОВ, ЯКИЙ ЖИВЕ У ТРЬОХ МІСТАХ І НЕ ЖУРИТЬСЯ

Він належить до артистів, чия популярність, даруйте за банальність — поза часом. Так само оригінальний, філософський та іронічний сьогодні, як і 10-15 (коли всі знали гурт “Арніка” шанували нарівні зі “Смерічкою”).

Недавно Морозов зробив спільний проєкт із “Мертвим півнем” — компакт-диск “Афродизіяки”, цю ж назву мав знову ж таки спільний концерт на столичній сцені. Хоч у Києві, як, врешті, і деінде, пан Віктор надовго не затримується, зупиняючись то у Львові (там родина), іноді в Кременці (там народився), або в Торонто (звідти родом дружина Мотря). Все ж таки одного разу його вдалося зустріти на Хрещатику...

— У вересні її бачила моя дружина — у Вашингтоні були акції пам'яті Гіі Гонгадзе. Мотря там була. Віка розповіла, що живе у Нью-Йорку, а працювати їздить до українського ресторану десь у Філадельфії. Якоїсь агенції у неї нема.

— Звучить драматично.

— З того, що чув — вона мріє приїхати в Україну на гастролі. Зрозуміло, їй трохи сумно — тут мала славу першої рок-зірки, там її мало хто знає. Але, знаючи неспокійну Вічину натуру, не думаю, що вона змириться з сьогодинішнім станом речей. Я сподіваюся, ми про неї ще почуємо.

“АРНІКА” ВЕДЕ ДО АПТЕКИ Й ДО ВІДРАХУВАННЯ З УНІВЕРСИТЕТУ

— Ви й Віка розпочинали рок у Львові, який тоді переслідували.

— Ми з Вікою починали з групи “Арніка”. У “Арніки” було багато проблем, надто у 1972 р. Ми щойно утворилися і поїхали на популярний тоді Всесоюзний конкурс “Алло, ми шукаємо таланти!”. Зональний тур відбувався в Чернівцях. Виїжджали і не мали назви групи. Чому стали “Арнікою”? Були самодіяльним колективом, який грав біг-біт, працювали при Львівському аптекоуправлінні, син його завідувачої в нас співав. Знайшли собі тепле містечко. Думали — що б зробити, щоб назва пасувала до аптекоуправління? До Чернівців із нами їхав один тодішній працівник, тепер його начальником, пан Зініха. Він запропонував “Арніку” — лікарська рослина, яка росте в Карпатах. В народі її називають “кріпкостій” — важлива рослина для чоловіків, а в народній медицині застосовувалася для запобігання вагітності.

У Чернівцях перемогли “Арніка” й “Смерічка”. На той час я вже був знайомий із Назаром Яремчуком, із Василем Зінкевичем, Володею Івасюком. Тоді зійшлися ближче. Разом поїхали до Москви на фінал і там теж перемогли.

Поверталися до Львова й думали як нас будуть зустрічати з квітами й оркестром. Зустрічали зовсім інакше. Саме у 1972 почалися повальні арешти інтелігенції, письменників. Крім музики, я тоді бавився ще й літературою. Зі своїми друзями, сьогодні — поважними літераторами — робили рукописний журнал “Скриня”, не політичний, то був андеграунд, ми не шанували офіційно визнану літературу. Цього було досить, щоб нас усіх покидали з університету. Мене так і не поновили, до речі. А якщо журнал знаходили під час обшуку... Я вилетів з останнього курсу — до закінчення вузу лишалося 2 місяці. Це була одна причина. Друга — що на фіналі в Москві ми співали пісню “Чорна рілля, ізорана”, у Львові дізналися, що ця пісня страшенно націоналістична, заборонена. Я став невідомим за кордон, про виступи по радіо чи телебаченню треба було забути. Найгірше було те, що не можна було перемішуватися.

“Арніка” грала й по весіллях. Виходила заміж донька секретаря парткому університету, почули, що я там маю грати — заборонили. Абсурдні ситуації були. Хіба на танцях нам дозволяли виступати.

— Зате доля зводила Вас зі справжніми митцями.

— Я іноді приходив до Володимира Івасюка, він свої нові пісні награвав. Одного разу сказав: “Вікторе, давай разом пісню напишемо”. Я не розумів — як разом: він уже відомий композитор був, а я тільки робив перші спро-

би. Він починав на піаніно фразу, а я продовжував. Ясно, що з того нічого не вийшло, вірніше, вийшла суто його пісня, здається, це був “Кленовий вогонь”, мого там нічого не було. Я вже потім зрозумів — можливо, таким чином він хотів якось мене підтримати, показати — якщо ми разом можемо творити, то в мене буде впевненість у власних силах. Це для мене була дуже важлива подія. Інсценізацією, таким акторським етюдом Івасюк мені дуже допоміг.

Ще цікаво було — минулого року я познайомився з Паолом Коельо, книжки якого перекладаю, це було в Москві. Я з дружиною спеціально їздив на книжковий ярмарок, щоб із ним познайомитися. Він теж починав не як літератор, а як музикант, хіппував, їздив із рок-групою по гастролях, теж мав проблеми з університетом, бо вони видавали якийсь часопис — усе майже, як у мене. В його рідній Бразилії була хунта, його й ув'язнювали, і в психіатрику кидали. Коли ми розмовляли, побачив, що в нього на руці витатуюваний метелик. Коельо розповів цікаву історію: вони з дружиною не мають обручок, але вирішили навічно себе поєднати однаковим татуюванням. Обручку можна знати, а метелика — ні. Дуже символічно — як і метелик, людина з гусені має перетворитися на прекрасну крилату істоту.

— Крім музики, Ви настільки зацікавилися “Гаррі Поттером”, що переклали його на українську. Ваш переклад визнали значно кращим од російського.

— Спочатку я перекладав Паоло Коельо — “Алхіміка” та інші твори, а потім подумав, що в Україні є чималенька ніша — бракує літератури для підлітків, і оригінальної, і

перекладної. І я вирішив щось для цих читачів перекласти. Взявся за “Хроніки Нарнії” Льюїса, відому класику. Саме тоді на Заході з'явився “Гаррі Поттер”. Була ідея фікс — перекласти перший том, поки ще немає російської версії, діти в Харкові чи Донецьку будуть читати українську. Шкода, що не вдалося цю ідею здійснити з двох причин — по-перше, в Україні тоді ніхто не чув, що таке Гаррі Поттер, це був 2000 рік. По-друге — українські видавництва важко переконати, все дуже повільно вирішувалося. Потім, коли Іван Малкович, директор видавництва “А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га”, теж захопився цією ідеєю, він, як християнин, мав певний внутрішній острах — тоді були чутки, що “Гаррі Поттер” пов'язаний із чаклунством, сатанізмом, усіма такими поганими речами. Нарешті, треба було отримати авторські права на переклад — переговори з англійським видавництвом тривали майже рік.

— Коли приїжджаєте до Львова, відчуваєте, що він уже не такий, як раніше? Зanedbanіший, зросійщений.

— Тут спрацює певний стереотип — чомусь Львів вважався найбільш українським містом. Хоча насправді ніколи таким не був. Львів завжди був досить космополітичним містом упродовж усієї історії, там перепліталися нації і культури, в цьому є певний шарм. Навіть вулиці називалися Вірменська, Сербська, Староєврейська, Руска.

Коли почали говорити, що Львів — це українське місто, то було видавання бажаного за дійсне. Він не був таким ні в першій половині минулого сторіччя, бо тоді це було польське місто, ні в другій — бо тоді була русифікація, ще більша, ніж тепер. На початку 1990-х Львів став більш українським — євреї та росіяни просто перелякалися й перефарбувалися. Всі стали такими патріотами, українцями. А тепер бачать — усе спокійно, і все повернулося назад. Ще один момент, я так само над цим довго думав: що ж таке, чимдалі більше російської мови у Львові — тут, напевне, такий собі опір проти чогось офіційного. Українська стала офіційною, і коли молодь дивиться на ті, перепрошую, офіційні рила, які по телебаченню державною говорять, хоч видно, наскільки це для них штучно, в молодих людей виникає бажання — на знак протесту говорити російською. Все має бути природним, і має минути час. Найкраще було б, якби українською заговорили брати Клички, Андрій Шевченко (який, до речі, неймовірно швидко вивчив італійську мову) чи відома фотомодель. Тоді зрозуміли б, що українська — це престижно. Дуже повільно все змінюється...

— Ваш спільний проєкт із “Мертвим півнем” — чия була ідея?

— Михайла Барбари. Ми святкували день народження Тараса Чубая, Мисько вибрав момент, коли я був трохи розслаблений, веселий і на все погоджувався: “Вікторе, давай зробимо щось разом”. — “Та хоч зараз!” Наступного дня я про все забув, але Мисько нагадав, і не було як відкрутитись. А все почалося з того, що він колись почув записи “Арніки”, особливо йому сподобалися ті, що зроблені в арт-роковому стилі — на вірші П.Тичини або Ф. Г. Лорки — ми робили такі цікаві серйозні речі. Ідея була, щоб ці давні пісні оновити сучасними аранжуваннями. Так воно все пішло — і вийшов альбом “Афродизіяки”.

● Людмила ПУСТЕЛЬНИК

Фото з сайту Віктора Морозова

П'ять років тому вперше в Україні було відкрите відділення "Літературна творчість" в Інституті філології Київського Національного університету ім. Тараса Шевченка. Хтось зіронізує: "Хіба можна навчити бути письменником?"...

Про особливості спеціальності "Літературна творчість" я дізнавалась у викладачів кафедри теорії літератури й компаративістики, бо саме вона випускає таких спеціалістів. У розмові беруть участь завідувач кафедри професор М. К. Наєнко, а також професор О. Г. Астаф'єв.

Михайло Кузьмович Наєнко: Ідея відкриття цього відділення народилася років сім тому. Разом із тодішнім Головою Спілки письменників України Юрієм Мушкетиком ми десь у 1996-1997 роках побували в ректораті й висловили ідею про відкриття такої спеціальності. Після розпаду Радянського Союзу Літературний інститут ім. М. Горького продовжував запрошувати до себе початкуючих літераторів із України, але СПУ відмовляла йому, бо навряд чи в Росії "вчили" б на українських письменників. Тому я, як тодішній декан філологічного факультету, разом із Юрієм Мушкетиком розуміли, що "Літературна творчість" має бути відкрита в нас як окрема спеціальність.

Цього року ми матимемо перший випуск фахівців відділення "Літературна творчість".

— **А як добираються кадри викладацького складу?**

М. Н.: Спецкурси в нас читали (або продовжують читати) такі

Студент — явище вічне та невичерпне. Фах і покликання, стан тіла й душі, похвала та лайка. "Майбутня еліта" перед великим стрибком у велике майбутнє "відривається", виражається, студіює життя якнайрізноманітніше. Перша школа самовираження — творчість... Творчість стає професією. Про це сьогодні розповідатимуть та розпитуватимуть не хто інший, а самі студенти. Усе це — їхня творчість.

ЧИ МОЖНА НАВЧИТИ БУТИ ПИСЬМЕННИКОМ?

відомі письменники, як Юрій Мушкетик, Василь Фольварочний, Валерій Шевчук, Володимир Яворівський, Оксана Забужко, Раїса Іванченко, Етері Басарія, Роман Іваничук, Віктор Кордун, Ігор Кравченко, Юрій Ярмиш, Олексій Дмитренко, Василь Юхимович (нині вже покійний) та інші. "Телемистецтво" читала Неля Даниленко, "Кінорежисуру" — Тарас Ткаченко, "Літературну періодику" — Віталій Святовець, "Риторичку" — народний артист України Анатолій Паламаренко.

— **Яка подальша доля студентів цього відділення?**

М. Н.: Це залежить од того, що вміє робити випускник. Людина з вищою філологічною освітою може працювати в усіх сферах філології, якщо ж абітурієнт вибрав собі спеціальність "Літературна творчість", то він має займатися насамперед творчістю. Взагалі останні п'ять років наш університет випускає фахівців із так званими вільними дипломами. Є проект про Національний університет, у якому говориться, що 70-80 % випускників держава береється працевлаштувати. Але коли ці проекти будуть втілюватися в життя?..

— **Що б Ви хотіли змінити або доповнити надалі в цьому відділенні?**

М. Н.: В майбутньому, очевидно, ми будемо ділити студентів за жанрами, тобто — на поетів і прозаїків, що дасть змогу активніше працювати з ними в цьому, вужчому, руслі. Драматургів ми, напевне, об'єднаємо з прозаїками. На жаль, зараз мало початківців, які б писали саме п'єси. Можливо, активізує інтерес до жанру драматургії Василь Фольварочний, який почав читати курс драматургічної творчості.

Олександр Григорович Астаф'єв: Хотілося б, щоб викладачі, а й діаспорні письменники, зарубіжні митці, лауреати премій (чому б і не Нобелівської?). Причому це мають бути люди різних естетичних смаків, світоглядів, уподобань, представники різних літературних течій: від реалізму до авангарду. Але тут виникають проблеми з оплатою...

— **Чи матимуть ваші студенти пільги при вступі до Національної спілки письменників України?**

М. Н.: Ні. Перевага надається тому письменнику, який показує

себе справжнім творцем; він може не мати спеціальної освіти, але випускати у світ прекрасні твори.

Уже кілька наших студентів саме з цього відділення стали членами Спілки письменників. Це — Олесь Лященко, Олесь Мамчич, Олександр Стусенко й Олег Здорик, студенти сучасних четвертих-п'ятих курсів. Їх прийнято до СПУ не "за пільгами", а за те, що вже нині виявляють літературний талант.

— **Які у вас побажання для студентів?**

М. Н.: Бажаю їм бути талановитими і йти у велику літературу "семимильними кроками". А також виробляти свій індивідуальний почерк. Ми усвідомлюємо, що "навчити на письменника" фактично неможливо, тому завдання нашого відділення — не стільки навчити писати, скільки огранити талант, дати йому ази творчості минулого (бо в літературі залишаються ті, які мають свій, неповторний голос). І, звичайно, доносити правду, істину про свою епоху, про свій час.

Розмовляла випускниця відділення "Літературна творчість" Інституту філології
Ніна ДУЗІНКЕВИЧ

Наталка БІДА

Народилася 1981 р. у селі Воскресенка Запорізької області. З 1998 р. навчаюся в Київському Національному університеті імені Тараса Шевченка. Люблю поезію, живопис, події і писати листи додому.

ІДЕЇ НЕНАПИСАНОГО РОМАНУ

*

Ти зникаєш суєту,
П'яною ходою
Розтинаючи
Хвилі
Килима
Ти витрачаєш купу енергії,
Силкуючись сподобатись
Тиші
Ти вживаєш у їжу
Розум

*

Плинно стікають уста із помад
Плинно не з'являється метода
оригінально вигадувати вірші
Плинно втомлююсь їх не писати
Плинно виводжу вдих із тебе
Не поспішаю

*

Втисни жменю гарячих
вій у
моє промерзле
тіло

І відійди

Я збережу
Тавро
На собі
На дітях
На

*

За рихтуванням
одягу твого
Опилююся
золотом розтертого
єства
й виношую
собор поганський
у
власній плоті
вливаючи
Ти в Я

*

Лист-уришок
цитований
із текстів
власних
пам'ятей
і
необґрунтованих
інтуїтивних
намагань
зрозуміти
логіку
збігу подій

Отче наш,
Ти,
Що єси на небесі...
Най святитси
Імя Твоє,
Най буде
Воля Твоя...
Во віки віків
Амінь.

Церква. Служба Божа. Вогонь загоряється і ... гасне. Все перемишується: день із ніччю.

— Я люблю Тебе Господи! Ти єдиний, — вона вклоняється, цілує ікону і встає з колін. — Ідемо додому.

Вже пізно, — коло дверей знову повертається, хреститься і, виходячи, виносить із собою святість неділі.

Вже й справді пізно. Так завжди закінчує службу отець Василь.

На дворі літо. Ґазди посідали собі на лавочку біля церкви та й мудрують: "Може дасть їм Бог сего літа гарні жнива, а може — гей, гей! — знову уперіщить градом. Як тогорішну пшеницю побило!?"

Баба Катерина прибирає в церкві: задуває та й заносить свічки, розстеляє верети, витирає церковне начиння.

— Вчора їм казала свій не-

Ніна ДУЗІНКЕВИЧ

НЕДІЛЯ, або З НЕДІЛЕЮ ВАС, ЛЮДИ ДОБРІ!

вістці помий вікна, помий вікна! — не помила. Боєси роботи, як вогню. А малий чисто віфолотень. Взяв вчора таку файну бабу (хліб) та й поніс хлопцем аби горівку запивали. То всьо го вчит отої Марійки Штифанишиної Богдан. То єго робота.

Бабу слухав, притакуючи їй, паламар — старий, сивий, із кострюбатим носом і великими страшними бровами дід Павло.

— Як то файно було за нашої молодости. Було рано в церкву файно си зберемо, мама причеше, чисту сорочку дасть. А квіток начепимоси!

Слухай, Павле! — баба так монотонно говорила, що дід, чекаючи коли вже можна буде закрити церкву, задрімав. А тут раптом на тобі — баба щось ще з нього хоче.

— Що хоч?

— Та ти знаєш, що Палагина Оксана привеласи якогосьси з міста.

Дід такої новини не чув:

— Так що?

Баба зовсім не звертала увагу на дідові відповіді, а говорила собі далі:

— Та бігме! Ади вчора була м їм у Федорової Дуньки, тої, знаєш, що коло кладки живе. Вна ми трохи родичков є. Так вна казала, що такий високий, трохи циба-тий, ще й якусь борідку має. Каже, що файний, але я м його не виділа.

— Має гроші? — дід виявився практиком.

— Та відей, бо купив і такі ковтки, що мають по два камінці в кожному, то так си світєт, що ну, — баба від того захоплення аж руками сплеснула. Ні сержок, ні камінців вона не бачила, але її

розказувала Федорова Дунька.

— Кажеш, кульчики купив. Гм? — дід явно був задоволений таким ходом розмови. Він трохи побоювався язикатої баби. Але...

— Слухай, а що твоя внука — ота, Славкова — не ходит до церкви. Я ї якостьу виділа, та в такі красні сукенци, що гей-гей. Гріх тобі сі жаліти, файну внуку маєш, коло сина живеш, син всьо дбає. Та й невістка кажуть, нічо. А то правда, що вна вчора молоко перевернула с піт корови. Гій, гій — я вже скільки років коло корови си знаходила, а такого трафунку ще зі мною не було.

Дід почав вовтузитися на місці. Він зовсім не любив обговорювати людей, особливо членів своєї родини.

Баба була добрим психологом. Помітивши, що її слухач уже нервує, швидко змінила тему:

— Ти си вчора їздив на базар?

— А що?

— Та я ті виділа, як йшов їс на гостинець, та таку торбу на плечах їс тєг.

Дід мовчав.

Баба продовжувала:

— Чи то ти своїй Ганнусі знов ніс до Томачі. Ото доньку маєш. Ніби твоя, а насінне бозна звідки таке. Та то ти і твоя жінка такі чесні, до церкви ходет. А вна? Мій Василь колісь сі на неї задивлев, хотів си ї жинити. Не дала. Прости, Павле, що таке говорю. Файна, то файна, та й голос файний має, але не ґаздиня. Ади зразу видно по дівці, яка буде.

Дід устав. Підійшов до ікон, почав молитися. Баба замовкла, бо не можна було, коли чоловік молиться, говорити.

Перехрестився ще раз. Поці-

лував іконку, взяв хліб:

— Ну що, пішли?

— Ой-ой-ой! Як мене мої плечі болет. Вчора м взяла фасоль торішнєх тай хотіла змолотити. Та вже не могу, ой не могу, — Катерина засовувала свої шухляди, де клала гроші, замикала (хоч кожного разу мала сказати, що "не боїтси злодія"), зачиняла комірчину.

Павло чекав уже на дворі. За цей час він встигав набити люльку і випустити перші хмарки диму.

Нарешті з дверей церкви показувалася постать баби Катерини — ще на ходу щось шепочучи, чи жуючи — і вони разом йшли додому.

Жили на одній вулиці. Разом гралися в дитинстві, разом дівуалося-парубкувалося, потім і кумами стали. Одним словом — сусіди.

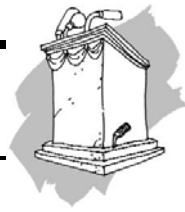
Дід Павло давно звик до бабиного язика. А вона знала, що не любить дід, коли чіпають його онуку, та ще доньку, яка в місті. Знала, та під'юджувала деколи діда, щоб той понервувався. А дід любив слухати бабині теревені, теревені "польського радіо", як прозвала бабу Катерину на селі молодь.

Отак вони йшли. Дві згорблені постаті в літньому промінні сонця. Грубі руки, нехитрий убір, проста мова — вони знали одне одного з півслова.

Ішли. А надворі був час обіду. Час відпочинку і ... спогадів.

На піску гралися діти. А мені, як у старі добрі часи, хотілося лише сказати:

— З неділею Вас, люди добрі!

— **Пане Олександр, нині ви є координатором Асоціації громадських організацій Полтавщини демократичного спрямування, одним із лідерів коаліції “Свобода вибору”. Чи вдалося здійснити те, що уявляли собі, коли йшли на перші мітинги з синьо-жовтими прапорами?**

— На жаль, не вдалося. Здобутків дуже мало. Чому я так категорично відповідаю? Бо не можу стверджувати, що ми виборили Незалежність, оскільки Радянський Союз уже розвалився сам. Радянська система існувала тільки за рахунок нафтодоларів. І цю колосальну кризу Горбачов перетворив у пристойний розвал Союзу. Звичайно, і ми доклали до цього рук. Без масових мітингів, формування опозиції, нічого б не змінилось. Була думка жити в незалежній, демократичній Україні. А сьогодні ми ще живемо тільки в якомусь незалежному уламку Радянського Союзу. І саме тому не маємо тих здобутків, на які так сподівалися.

— **Які причини цього?**

— На мій погляд, низький рівень свідомості багатьох людей в Україні. Я кажу про Україну, але це стосується республік усього Союзу, за винятком хіба що республік Прибалтики.

— **Ви, очевидно, маєте на увазі самоідентифікацію національної свідомості?**

— Так, саме це. Самоідентифікація кожної людини в національному плані — це дуже важливо. Тоді людина і діє відповідно. Естонці, латвійці, литовці все життя усвідомлювати себе націоналами, представниками певної нації, тому вони відразу взялися вперто розбудовувати свої держави, не оглядаючись на те, що було за часів Радянського Союзу. А ми? У нас цього не відбулося. Ще й донині багато хто оглядається назад.

— **Чи не допомогла нам у цьому наша рідна влада, яку, до речі, ми самі обирали? У який спосіб вона зуміла взяти все під свій контроль, повністю знехтувавши народними інтересами, інтересами нації?**

— Влада, що зуміла швидко оговтатися після поразки, якраз і використала інертність, невизначеність багатьох українців, можливість дешево купувати народ, привчений до найвищої цінності — ліверної ковбаси за копійки, тобто до мінімуму. І коли я дізнаюся, що в деяких округах, як, наприклад, у нас, народний депутат Веревський макуху людям роздавав, купуючи

так голоси виборців, то це продовження отого “ліверного” менталітету. Взагалі-то, це демонструє передусім політичний і моральний рівень цього депутата. Але ж і люди... Якщо беруть — то чого б і не дати, маючи з того політичну вигоду. Він до тієї макухи, кажуть, ще по пляшці олії додавав. Ось сьогодні ми й пожинаємо плоди ганебного явища. Люди не можуть вибратися з багна, в яке потрапили з власної волі.

— **А може біда в тому, що в нас немає мудрого лідера нації? Чи він був, а ми його не розгледіли, проспали?**

— Лідер мусить бути, насамперед, у власній голові. Коли його там

Олександр КЕЛИМ: «ЛИШЕ ВИБОРИ ЗМІНЯТЬ СИСТЕМУ ВЛАДИ»

Давно хотів зустрітися з відомим громадським діячем Полтавщини Олександром Келимом. І ось нещодавно випала така нагода. Разом із членами Центру правозахисту, що діє в області, він прибув на дводенний семінар у Шишаки. У перервах між засіданнями він відповів на мої запитання.

ся?

— ...На вибори. І тільки на них. Бути трохи мудрішими, відповідальнішими й виграти їх. Щоб змінити систему влади і саму владу.

— **Поділіться, будь ласка, думками щодо пропозицій гаранта.**

— Ідея не нова, бо про потребу реформи вже було багато балачок і у Верховній Раді, і серед політикуму. Але в такому вигляді проводити реформу, як запропонував Кучма, звичайно, не слід. Розумієте, нині він мусить пропонувати щось радикальне, щоб ще на якийсь час утриматися при владі. Тому й виникла ідея реформи. Я думаю, що вона йде не так від нього, як від його адміністрації, від Медведчука. Гадаю, есдекам вдалося переконати його, що це життєво необхідно для діючої влади. Але ті пропозиції до принципових політичних реформ не мають ніякого стосунку. Найголовнішим повинно бути утвердження відповідальної влади. А в пропо-

зиціях цього зовсім немає. Знову влада розірвана, він залишає розірваним Кабінет Міністрів — силовиків призначає президент, решту міністрів — Верховна Рада. Де ж передача більших повноважень парламенту? Ключові міністри — в нього. Немає ніякого пояснення про губернаторів, не пропонує обирати їх...

— **Але все-таки, гадаю, в президентських пропозиціях є й позитив. Він дуже примітивно й грубо відкрив карти...**

— Так. Краплена колода розіклася, і ці карти, можна сказати, засвітилися, всі побачили, що й до чого. Сьогодні парадоксальна ситуація: хіба наш уряд має владу, якщо губернаторів призначає президент? Причому губернаторів з такими повноваженнями, якими вони наділені. Було б зовсім інакше, якби вони мали такі ж повноваження, як у цивілізованих країнах, де справді місцева влада перебуває в руках місцевого самоврядування, а

економічна влада — в уряді. Посади губернатора (чи їх обирають, чи призначають, не так важливо) — це тільки контроль за дотриманням законності. Все! Ніякого втручання в економічні справи, ніяких поїздок зі світою по області, бо це не його функції.

— **Який розвиток подій в Україні ви можете спрогнозувати? Що нас очікує?**

— Мені здається, Кучма не наважиться на референдум, бо це буде відверте порушення Конституції України. Та й народ, знаєте, прозирає... Але псевдомасовість, що надавалася цьому “обговоренню”... Наприклад, передають, що в Одесі сотні тисяч чоловік підтримують ініціативи президента. Звичайно, це “липа”, бо все в тому “одобрямсі” шите білими нитками. Але ЗМІ надають цьому грим достовірності, що начебто так і є. Знову ж таки, з єдиною метою: переконати цей затурканий народ у тому, що начебто він сам цю маячню підтримує. Хоч він нічого і ніяк (говорю про загал) не чув про ці “рехворми”.

— **Пане Олександр, на демократичні сили нині лягає величезна історична відповідальність. Як їх об’єднати? Бо нас губить, якщо вже досі не погубило оте сумнозвісне “гетьманство”. Що робити? Не сміється — це не лєнінська цитата.**

— На жаль, на демократичні сили дуже впливає те, про що ми говорили на початку розмови — відсутність самоідентифікації в національному розумінні. Серед них, як не прикро, це також присутнє. “Україна — понад усе!” — це не стало смислом їхнього життя, навпаки, можна прослідкувати багато особистих інтересів. Треба докласти всіх зусиль, щоб змінити цю владу. А потім розберемося, хто є хто серед опозиції. Я не згодний з тими, хто каже, що праві не повинні йти поруч із лівими. Мені не раз закидали цей докір у Полтаві. Але ліві сьогодні — теж опозиція, щоправда, ситуативна. І тому ми повинні бути разом, щоб змінити владу. Думаю, коли разом зробити щось добре, то тоді легко про все домовитися.

Ярослав ПРОЦЬ,
смет Шишаки, Полтавська обл.

ДВА КАНДИДАТИ, ОДНА ОПОЗИЦІЯ

Лідер БЮТ може піти на президентські вибори самостійно — такий зміст її недавньої заяви в інтерв’ю “Дзеркалу тижня”. Бо з В.Ющенком вони наразі так і не домовилися про “елементарне взаєморозуміння і елементарну взаємодію”. Тому, якщо в середовищі опозиції не відбудуться переговори про висування єдиного кандидата, кандидатом від БЮТ стане Ю.Тимошенко...

Керівник “Нашої України” був, як завжди, дипломатичним, коментуючи для “Української правди” слова Юлії Володимирівни: “Приходить час визначення для всіх. У тому числі і для Юлії Володимирівни. Я знаю, що для неї це визначення складне. Нелегке. Але це річ, яка залежить тільки від неї. І вона цей вибір повинна зробити.

Безумовно, у політичному об’єднанні демократичних сил ми бачимо Блок Юлії Володимирівни Тимошенко. Тому що у нас практично немає розходжень відносно цілей і способів досягнення того, як змінити владу. Це була офіційна пропозиція, і вона залишається такою. Якщо треба якогось іншого характеру пропози-

ція — я готовий зробити це ще раз, для Юлії Володимирівни: я її разом з іншими політичними партнерами хотів би бачити в одному залі, коли ми проводимо форуми демократичних сил, коли виробляємо концепцію, як змінити владу, як перемогти на виборах. Те, що я говорив у березні, залишається в силі і зараз”.

— **Відомо, що Ю.Тимошенко хотіла б отримати посаду прем’єр-міністра після того, як Президентом буде обрано Вас.**

— Якщо ми починатимемо дискусію з портфелів — це перший спосіб, як не допустити порозуміння і не сформувати коаліцію. Не з цього треба починати. На перший план повинні бути поставлені державницькі інтереси — як нам знайти спільну програму. І ця програма приведе до розуміння спільної команди й вирішення корпоративних інтересів.

Підготувала
Людмила ПУСТЕЛЬНИК

ЩО ВИ ЧИТАЄТЕ ПРО ПОЛІТИКУ?

ЗВОРОТНИЙ ЗВ’ЯЗОК

Є в українських виборів початок, немає у них кінця. Ідучи назустріч черговій кампанії, “Слово Просвіти” не може обійтися без допомоги своїх читачів, водночас — наших співавторів. Нас цікавить, які саме друковані видання і чому допомагають Вам, шановний читачу, визначитися у політичних симпатіях. Для цього пропонуємо відповісти на низку запитань, а відтак надіслати відповіді нам із поміткою на конверті “Анкета-вибори”. Гарантуємо повну конфіденційність цієї інформації, а також те, що вона виявиться дуже важливою для відділу політики “Слова Просвіти” у висвітленні передвиборчої кампанії. **Для десятих респондентів, яких визначить жеребкування, передбачені нагороди.** Анкети приймаються до 1 жовтня 2003 року. Заздалегідь дякуємо і з нетерпінням чекаємо Вашого листа!

1. Які друковані видання Ви читаете? (Оберіть довільну кількість відповідей).

А) місцеві державні (газети міської, районної, обласної ради чи адміністрації);
Б) місцеві недержавні;
В) всеукраїнські державні;
Г) всеукраїнські недержавні;
Д) опозиційні.

2. Яким із друкованих видань Ви довіряєте? (Оберіть не більше двох варіантів відповідей).

А) місцевим державним;
Б) місцевим недержавним;

В) всеукраїнським державним;
Г) всеукраїнським недержавним;
Д) опозиційним.

3. Чи позначається на Вашій довірі до видання його мова? Якщо так, то вкажіть, яка саме:

А) українська;
Б) російська;
В) мова національної меншини, що компактно проживає у Вашій місцевості.

4. Читаючи газети, чи можете Ви зробити висновок, що президентська кампанія вже розпочалася? Що спонукало Вас так думати?

5. Чи впливатиме позиція видань, які Ви читаете, на Ваше рішення під час голосування?

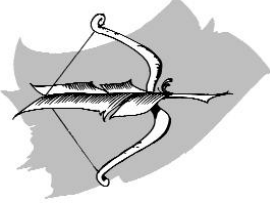
6. Чи впливатиме позиція видань, яким Ви довіряєте, на Ваше рішення під час голосування?

7. За кого Ви проголосували на минулих виборах?

8. Яка саме інформація про кандидата вплинула на Ваше рішення під час голосування?

А) критична/схвальна інформація про кандидата у державних виданнях (вкажіть, яких саме);
Б) критична/схвальна інформація про кандидата у недержавних виданнях (вкажіть, яких саме);

В) критична/схвальна інформація в опозиційній пресі.

ШУРФ РОЗБРАТУ НА ПОРОЗІ ХРАМУ, або ЯК У ПОЛТАВІ Б'ЮТЬ ПРАВОСЛАВНИХ УКРАЇНЦІВ

“Увага! Доступ заборонено!” —
табличка перед дверима храму

ЯКИЙ СУД, ТАКА СПРАВА

Є гірка іронія долі в тому, що протокол про свій перехід під длань Московського патріарха священник Стефан Водяник і староста громади Сергій Знаменський та їхні родичі й наближені, які входять до церковної десятки, оформили днем 22 травня 2002 року. Того дня отець Стефан разом з іншими священниками УПЦ Київського патріархату служив святкову літургію на храмовому святі, адже 22 травня — весняного Миколи, шановане українським народом свято; а в другій половині дня отець Стефан відслужив панахиду біля пам'ятника Тарасові Шевченку, де виступив (яке фарисейство!) з палкою промовою, бо ж 22 травня — день повернення в Україну праху нашого національного генія, який залишив нам заповіт любити Україну і не бути “рабами, підніжками, гряззю Москви”. Поставити 22 травня підпис у протокол про потаємну зраду — це або крайній цинізм, або, що ймовірніше, протокол оформлявся пізніше.

Майже рік триває розгляд цієї справи в судах. На сьогоднішній ситуація така: Апеляційний суд Полтавської області повернув справу на новий розгляд у той же Октябський суд, який відмовив громаді УПЦ КП у її позові до Знаменського й Знаменської. Вони перешкоджають законним власникам користуватися храмом. Щоправда, справа тепер розглядатиметься в колегіальному складі, тож є певна надія, що три судді не нароблять таких помилок, як наробив (з доброго дива!) шановний суддя Валерій Бурбак. Він, як ідеться в ухвалі колегії суддів судової палати з цивільних справ Апеляційного суду, “постановив рішення з порушенням вимог матеріального та процесуального права”.

Колегія суддів “вважає, що висновок суду першої інстанції про те, що відбувся перехід релігійної громади Свято-Миколаївської УПЦ КП м. Полтави до Полтавської єпархії УПЦ, не відповідає обставинам справи та не підтверджений доказами... Рішення про перехід... від 22.05.2002 р. прийняте не на загальних зборах громади (парафії), а на зборах фіксованих членів парафії в кількості 10 осіб. Суд першої інстанції не дав належної оцінки цим обставинам і постановив рішення з порушенням норм матеріального права”.

Чи то втративши стовідсоткову впевненість у тому, що судді й далі будуть порушувати

Наша газета писала про конфлікт навколо Миколаївської церкви в Полтаві, який виник через те, що десять чоловік із громади проголосили себе єдиними власниками церкви, так звані “фіксовані члени”, і зажадали перейти з Київського патріархату до Московського прихопивши з собою храм і виставивши за двері решту громади, яка налічує понад сотню віруючих. Тобто маємо небезпечний прецедент, по суті, приватизації церкви кількома особами. Можливо, саме на Свято-Миколаївській церкві відпрацьовується схема такої приватизації, яка дає змогу повністю зігнорувати волю віруючих, усунути їх від вирішення майнових справ, питань про канонічне підпорядкування, мову богослужіння і т. д.

ти норми матеріального і процесуального права, чи то просто продовжуючи виконання кимось давно затвердженого сценарію розпалювання міжконфесійної ворожнечі в Полтаві, яка тривалий час жила без таких протистоянь, але річний цю своєю зради колишній голова громади Сергій Знаменський і клірик Полтавської єпархії (Московського патріархату) Стефан Водяник відзначили побиттям своїх братів у Христі, а до недавня — і по парафії. Цікаво, що з обласного УМВС негайно у світ полетіла інформація про це побиття, але з таким трактуванням, що конфлікт, мовляв, стався через те, що віруючі УПЦ Київського патріархату прийшли не на свою годину. Насправді все було з точністю до навпаки: Стефан

Водяник і Сергій Знаменський привели на 8-му годину, коли починається служба громади УПЦ КП, тих самих добре тренованих молодиків, з якими рік тому робили спробу захопити храм.

СВІДЧАТЬ ПОТЕРПІЛІ

З повідомлення прес-центру Полтавської єпархії Київського патріархату:

18 травня 2003 р. біля Свято-Миколаївської церкви м. Полтава сталася обурлива подія — злочинне побиття віруючих Свято-Миколаївської громади м. Полтави УПЦ Київського патріархату представниками Московського патріархату в Україні. З благословення і під прямим керівництвом клірика Полтавської єпархії УПЦ Московського патріархату Стефана Водяника та на чолі зі Знаменським С.А. група тренованих молодих людей у кількості близько 20 чоловік стала обливати холодною водою і бити старих людей і жінок, священника і парафіян Свято-Миколаївської громади м. Полтави УПЦ Київського Патріархату, які прийшли, як завжди, в неділю на 8-у годину ранку на богослужіння до церкви.

Прийшовши до церкви, парафіяни побачили ґрунт перед зачиненими дверима церкви і викопану глибоку яму, обгороджену мотузкою, з написом: “Увага! Доступ заборонено”.

У зв'язку з поширенням неправдивої інформації звертаємо увагу, що громада Свято-Миколаївської церкви УПЦ Київського патріархату протягом року проводить богослужіння щонеділі о 8-й годині ранку і щочетверга о 10-й годині ранку. Графік проведення богослужіння доведений до управління у справах релігій облдержадміністрації. Не раз громада узгоджувала час богослужіння з державними органами, щоб уникнути сутичок із представниками Московського патріархату, та цього разу вони на чолі з Водяником та Знаменським взагалі почали проганяти віруючих УПЦ Київського патріархату з церковного подвір'я. Незважаючи на це, Свято-Миколаївська громада м. Полтави Української Православної Церкви Київського Патріархату, яка згідно з юридичними документами є власни-

ком споруди церкви, не хотіла відмовлятися від своїх конституційних прав правити службу Богу. Тоді Знаменський почав обливати парафіян холодною водою з відра, а очолювані ним молодики, які до цього часу ховалися в підсобному приміщенні, в кількості 15—20 чоловік, почали штовхати і збивати з ніг, бити руками і ногами вірних Свято-Миколаївської громади Української Православної Церкви Київського патріархату м. Полтави. Знаменський і Водяник закликали до побиття парафіян, викрикували, щоб ми забиралися з церковного подвір'я і ніколи більше сюди не приходили. Як наслідок, постраждали члени Свято-Миколаївської громади Української Православної Церкви Київського патріархату. Було нанесено тяжкі тілесні ушкодження А. М. Ричинді, В. А. Хорощак, а також понад 20 чоловік отримали легкі тілесні ушкодження. Слід зауважити, що на богослужінні були присутні переважно жінки, люди похилого віку, яким завдано перш за все сильного морального потрясіння.

Вважаємо, що ця акція спланована Знаменським і Водяником і спрямована на залякування вірних Української Православної Церкви Київського патріархату, зрив богослужіння та знищення громади.

Звертаємося до керівництва області і міста з проханням вжити заходів для вирішення довготривалого конфлікту навколо Свято-Миколаївського храму м. Полтави, до правоохоронних органів — притягнути винних у нанесенні тілесних ушкоджень до кримінальної та адміністративної відповідальності.

Прес-центр Полтавської єпархії УПЦ Київського патріархату.

На прес-конференції у підсобному приміщенні на подвір'ї Свято-Миколаївської церкви, де зробили собі осідок перекинчики, жур-

Андрій Михайлович Ричинда (ліворуч)
і Микола Іванович Саєнко не могли сподіватися,
що їх поб'ють під час богослужіння

налістам зачитали звернення чи заяву (але чому не дали її), в якій однією з причин подій 18 травня назване “зростаюче обурення наших парафіян з приводу систематичної наруги над їхніми релігійними почуттями, бо святі канони забороняють еретикам і розкольникам перебувати на території храму”.

Цікаво, що підпис під цим зверненням нам прочитали так: “Настоятель і громада Свято-Миколаївської церкви міста Полтави”. Саме так — навіть без слова “православної”, не те що “української”. І то, мабуть, не випадково. Група Знаменського-Водяника сьогодні існує у вигляді дволикого Януса: не

раз доводилося чути від Знаменського і на суді, і на прес-конференціях, що у них подвійне підпорядкування — канонічно підпорядковані Московському патріархату, а юридично — громада Київського патріархату.

Давно вже Київський патріархат вимів мітлою промосковських перебіжчиків зі свого кліру і вірних. Давно у Свято-Миколаївській громаді УПЦ КП новий староста і новий священник. А Знаменський з Водяником продовжують утримувати печатку і розповідають, що юридично вони — громада Київського патріархату. Бо, бачте, Київському патріархату належить храм, який дуже хочеться відібрати в українських православних. У чинках Видяника й Знаменського — ось де ересь і розкольництво, лицемірство й зрада, а не там, де люди, свято дотримуючись канонів православ'я, хочуть славити Бога українською мовою і мати патріарший престол у Києві, а не підкорятися чужим патріархам.

Ось що розповідають парафіяни Свято-Миколаївської української православної церкви Київського патріархату.

Андрій РИЧИНДА, інвалід війни, ветеран праці:

“Чекаючи початку богослужіння, я сидів біля паркану, коли дивлюся, Знаменський побіг у ту підсобку, де вони сидять, несе відро води і виливає на жінок. Мабуть, це було сигналом, бо відразу з півтора десятка чоловік, такі здоровані, яких не бачили, щоб вони ходили в цю церкву, кинулися на людей. Не встиг я й п'яти кроків ступнути, як один з них обома руками турнув мене в груди, то я не те що впав, а в повітрі летів, вдарився об асфальт. Гуля отакенна, вся голова в крові. Викликали “швидку”. Тут і міліція приїхала. Вона куди й поділася, ота банда. Мене спочатку в міліцейську машину посадили, я хустинкою рану прикрив, потім “швидка” прибула, надали першу допомогу, відвезли в першу лікарню, де зробили рентген і зашили рану”.

Микола САЄНКО, пенсіонер:

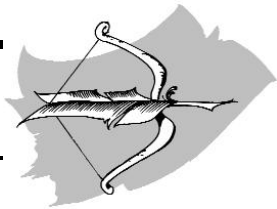
“Я, як усі, потрапив під душ із холодної води, відскочив. Але яким чином опинився на землі біля виходу з подвір'я церкви — не знаю, певно, удари були такими професійними, що відразу втрачав свідомість. Потім почала бити ногами.

А ми ж нікому не заважали. Всі стояли мирно, та на нас накинута банда. Знаменський дав знак, ця команда й почала бити людей. Вони спеціально збиралися робити побиття людей. Бо чого їм раптом приїжджати на восьму годину, коли вони завжди служать о 10-й? І відра води понабірали. І Стефаній та інший священник Московського патріархату вели провокаційні розмови про те, що це їхня канонічна територія, а ми маємо забиратися геть. Знаменського і Стефанія судити треба за те, що вони роблять з людьми.”

Петро КОЛОТІЙ, робітник:

“Ще служба не почалася, священник наш отець Олександр одягався до неї, аж тут Степан Водяник виходить з хрестом і каже, що тут територія канонічної церкви, і ніхто, крім канонічних, не має права тут перебувати. Частина наших парафіян стояла ближче до ями, частина в кутку двору. Аж тут Знаменський, одне, друге відро води виливає на людей. Далі кинулися бити і виштовхувати з подвір'я парафіян треновані молодики. Одну жіночку так до землі притисли, що я ледве встиг її врятувати. Обірвали мені всю пазуху на сорочці, і опинився я за двором на тротуарі. Тут з'явилася міліція, і нападники відступили туди, звідки вискочили. Найбільш агресивних встигли забрати в машину, але, мабуть, швидко відпустили. Я сказав: “Ви ж хоч документи у них подивіться, особи встановіть”. “Та ми займаємося”, — відповіли”.

Закінчення на с. 4

Закінчення. Початок на с. 3

Анастасія КОБІКОВА, учителька-пенсіонерка:

“Водяник і Знаменський нас ображали. Ідїть, мовляв, геть, бо тут наша канонічна територія. Стефан сказав: немає такого патріарха Мстислава, немає такого священика, як Дедюхін. Я підходила, всовіщала: “Як Вам не соромно, ви ж нами ще недавно керували як священик Київського патріархату!” Мені жінки наші кажуть: “Відійдїть, це провокація”. Пізніше я зрозуміла, що то таки справді була добре спланована провокація. Моя думка щодо цих подій така: Кучма проголосив рік Росії в Україні (воно триста років Росії в Україні було, а тепер треба ще рік пережити), — то цей рік буде для нас, українців, дуже важким, треба триматися на висоті і бути готовими відстоювати всі свої цінності, духовні й матеріальні. Дуже складне становище. Воно буде змінено тільки тоді, коли буде змінено владу, коли її очолить людина, котра буде українською за духом і визнає все, що дороге для українського народу. А поки що священики УПЦ МП служать так, як було за Радянського Союзу: хоч Московська церква тоді й заборонялася, але вона використовувалася, бо добре діяла на людей, утримуючи їх у порі антиукраїнській владі”.

“ГАНЬБЛЯТЬ УСЕ УКРАЇНСЬКЕ, НАШУ СВЯТУ ЦЕРКВУ, НАШУ МОВУ...”

Ці свідчення парафіян прозвучали не тільки в інтерв’ю вашому кореспондентові, а й на прес-конференції в Полтавській єпархії УПЦ КП. Та дехто з побитих 18 травня не зміг би на неї прийти, навіть якби дуже хотів. У Василя Хорошака, приміром, від “канонічних” братів — гостра закрита черепно-мозкова травма, струс головного мозку. За що? Тільки за те, що піднімав із землі дідуся Ричинду.

Настоятель Свято-Миколаївської церкви Олександр Дедюхін підкреслив, що протягом цілого року громада приходила на недільні служби о 8-й годині ранку, як те було узгоджено після конфлікту в травні минулого року. Тому те, що вчинили Водяник і Знаменський, є грубою провокацією з використанням методів кримінального світу.

— А почалося все коли? — запитує протоієрей Микола Храпач. — Коли прийшов новий архієрей Московського патріархату єпископ Филип. До цього ми всі хвалилися, що на Полтавщині серйозних релігійних сутічок немає. Хоча влада за 10 років незалежності збудувала тут 60 храмів Московського патріархату і жодного — Київського. Коли буваш у районах, люди сприймають українську мову, богослужіння зі слюзами на очах. Як можна позбавляти їх української церкви, залишати в духовному полоні Москви? Це недалекоглядна політика, яка приведе до тяжких наслідків.

“ДУЖЕ ШВИДКО ТАК ЗВАНІ ОПОНЕНТИ БУЛИ ВИТІСНЕНІ ЗА ЦЕРКОВНУ ОГОРОЖУ”...

А ось що розповіли самі ініціатори конфлікту.

о. Стефан:

“Ми звернулися до спеціалістів з Полтавського технічного університету, які нам дали висновки, рекомендації. І цей шурф, який був викопаний, був потрібним для того, щоб досліджувати стан фундаментів. Тому що спора простоює і ніякі роботи не виконуються... Шурф був викопаний у суботу... В неділю прийшли наші опоненти для того, щоб провести там своє молитовне зібрання. Але, на жаль, людьми, які прийшли, цей шурф був сприйнятий як особиста образа. Це було сприйнято як провокація. Звичайно, я вимушений був тоді підійти і намагався заспокоїти цих людей. Але це не дало жодного результату. І тоді, коли я вже повертався до храму, то обурені наші прихожани зустріли мене на шляху. І тут, замість того, щоб порадити, що нарешті хоч щось почало робитися з метою збереження храму, починається обурення, випади агресивні. Звичайно, це обурило наших парафіян. Коли я намагався підійти до опонентів, щоб пояснити: їхнє перебування тут тільки збільшує напруженість. Я зіслався на святі канони і нагадав, що... еретикам і розкольникам неможливо перебувати на терито-

ШУРФ РОЗБРАТУ НА ПОРОЗІ ХРАМУ, або ЯК У ПОЛТАВІ Б’ЮТЬ ПРАВОСЛАВНИХ УКРАЇНЦІВ

рії храму. Коли я це сказав і закликав до покаяння у гріхові розколу, ці люди мене обступили... Невідомо хто дав ляпаса по щоці...”

Сергій ЗНАМЕНСЬКИЙ:

“Хрін вдарила мене в сонячне сплетіння, від чого я просто скорчився... І дуже швидко так звані опоненти були витіснені за церковну огорожу... Я бачив, як падали люди перед моїми очима в той момент, коли наші парафіяни тільки підходили до них...”

НЕБЕЗПЕЧНИЙ ФУНДАМЕНТ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ЦЕРКВИ

Пікантну подробицю — ляпас зрадливому пастиреві, який своїм парафіянам у сини годився, а “кинув” їх, як заправський шахрай, — підтвердити чи заперечити під час інтерв’ю громади УПЦ КП не вдалося. Але якби такий ляпас був, то, мабуть же, отець Стефан мав підставити кривдниць-бабусі і другу щоку. Так велів Христос. Замість цього горе-пастир дає зелене світло молодикам, можливо, вишколеним у школі східних єдиноборств. Нею керує підприємець, що входить до складу тих десяти “фіксованих членів”, які хочуть “зафіксувати” за собою пам’ятку архітектури і святиню всіх ширих українців Полтави.

А храмове свято Миколаївської Української Православної Церкви Київського патріархату таки відбулося! Водосвятний молебень.

Отже, священик Московського патріархату проголошує територію церкви УПЦ Київського патріархату своєю “канонічною” територією і напускає бойовиків, яких називає своїми парафіянами, і вони женуть українців із двору церкви, не зупиняючись перед насильством. Що це? Випробування м’язів перед іншими, більш важливими штурмами? (Чи одного разу так само найманці не приймуть вигнати українців із приміщення парламенту, чи зі святої Софії, чи взагалі з нашої землі? Найвищі посадовці нашої держави, які вирішили віддати на поталу “канонічним” хуліганам церкву Київського патріархату, мають високі шанси завтра й самим опинитися вигнаними московським ведмедем зі своєї хатки, що скраю).

Ще одна деталь, на яку слід звернути увагу: незареєстрована, не маючи жодних прав на церкву УПЦ КП, громада Знаменського, що перейшла до УПЦ (Московського патріархату), викопує яму перед входом до Свято-Миколаївської церкви. Стефан Водяник на прес-конференції повідомив, що вони “звернулися до спеціалістів з Полтавського технічного університету, які дали висновки, рекомендації”. Але ні слова не сказав про дозволи від відповідних служб на проведення таких робіт, як копання шурфів. Таких дозволів на сьогодні нема (хіба будуть оформлені заднім числом), та й не можуть бути вони одержані кимось, окрім законного власника споруди — громади УПЦ КП. Тим часом самовільне шурфотворення біля цього храму — дуже небезпечно.

Говорить Валерій Трегубов, кандидат технічних наук, доцент Полтавського технічного університету:

“Схил, де стоїть Свято-Миколаївська українська православна церква Київського патріархату, дуже зсувонебезпечний. Тому будь-які земляні роботи на цьому схилі повинні бути обґрунтовані відповідною проектною документацією, яку б виконали ті фахівці, які займаються зсувами, фундаментами, основою, дренажами. Складність у чому? Оця вся територія була засипана 1,5–2 метрами насипного ґрунту. Дуже небезпечно його чіпати. І промивини тут є, і карсти від водогонів. Зачепає — і може, приміром, поповзти в ярк передня стіна, бо вона стоїть на найгірших фундаментах. Але з того боку теж небезпечно, там урвище, а через те, що в 1960-і роки були заміти, зачепили подільські луки, припинився природний дренаж підземних вод цього плато вниз, струмки почали шукати собі іншого виходу, розмивати схили. І вони почали зсуватися. Для зміцнення цих схилів потрібні значні кошти. Тому проблема Миколаївської церкви — це насправді цілий комплекс проблем. Я не кажу про політичну чи ідеологічну проблему — те, що сталося в травні минулого року, — це велика ганьба для тих людей, які це зробили. Але ж сам храм у такому стані, що тут треба, щоб або з’явився потужний меценат, або щоб про нього подбали ті люди, які за своїми державними посада-

говорив Христос, ніхто не відніме від нас. Отець нагадав ті обставини, за яких були перенесені з Мир Лікійських у Бар мощі Святого Миколая. Це було до певної міри викрадення мощей італійцями після того, як Святий Миколай явився у сні одному священику в Барі.

— Чому Господь це допустив? На той час Візантійська імперія, на території якої було місто Мири, майже повністю була окупована мусульманами-агарянами. Християнські святині опинилися в небезпеці. Уся імперія — від імператора до останнього злидаря — занурилася у гріхи. Можновладці займалися інтригами, у них були постійні перевороти та вбивства, а звичайні люди забули про Бога, про церкву, погрузили у повсякденних справах. Тому одна з найвеличніших православних столиць світу була кілька разів зруйнована. Ніколи б мощі Святого Миколая не були перенесені з Мир, якби люди зберігали їх благочестиво. Згадуються слова “Об’явлення св. Іоана Богослова”: “Тримай, що ти маєш, щоб твого віця ніхто не забрав”. Ті люди забули про свій вінець. Охоронці мощей Святого Миколая не заперечували італійцям, а двоє навіть поїхали з ними. І люди міста Мир плакали, але нічого не робили.

Тодішня ситуація у Візантійській імперії багато чим нагадує мені ситуацію в Україні.

Навіть щодо мощей: ми знаємо, що недавно були випадки, коли ценці Києво-Печерської лаври вивозили мощі печерських святих у Росію. Ніколи б мощі не були перенесені, якби люди були гідні їх зберігати. І від нас ніколи не будуть забрані наші святині, якщо ми будемо їх любити. “Тримай те, що ти маєш, щоб твого віця ніхто не забрав. Переможця зроблю стовпом у храмі Бога мого”, — говорить Ангел в “Об’явленні”.

Те, що відбувається з церквою, — дуже важка хвороба, але кожна хвороба має сприйматися так, щоб наші душі очистилися. Усе це ми переживемо, і наші святині належатимуть українському народові!

Секретар єпархіального управління митрофорний протоієрей Микола Храпач наголосив на тому, що Святитель Миколай вчить нас бути ревними християнами, щоб жодна сила не збила нас із праведного шляху.

— На великій землі Руси-України є, була і буде Українська православна церква Київського патріархату з Патріархом у нашому стольному Києві, який дав життя Православ’ю в усій Східній Європі. В тому числі дав життя і нашій церкві-посестрі — Московському патріархатові. На жаль, вона, як одна з найвоюючійших церков світу, не може переступити через власну гордість і привітати відродження українського православ’я в Україні і за 12 років не спромоглася відпустити українську церкву, дати їй повну незалежність, що і є причиною протистояння, яке триває в усій Україні і в нашому святому, Богом береженому місті Полтаві. Якби Московський патріархат не втручався, ми б знайшли порозуміння і давно б мали Помісну Православну Церкву. Та, на жаль, політика блокам’яної інша. Вона хоче зібрати “канонічні” території. Про які канонічні території йдеться? Вселенський патріарх підтвердив, що визнає територію Київської митрополії в тих межах, що існувала до того часу, коли вона була силоміць, без згоди арієреїв і пастви, приєднана до Москви. Не хоче Москва, не хоче великодержавний шовінізм, щоб в Україні був мир і злагода, щоб між православними панувала любов. Згадую слова нашого владика Євсевія, котрий завжди говорить: “Болі владика Филипа — мої болі”. Бог там, де любов. Ми будемо молитися, щоб Господь врозумив тих, що посягають на наш храм. Хай вони зляться, ображають нас, а ми будемо за них молитися. Бог їм суддя. Але від цієї святині ми не відступимося. І не дозволимо нікому топтати її, провокувати розбрат копанням оцих ям. Знаєте, для чого вона викопана? Щоб ми не увійшли до свого храму! Але наш храм нам поверне Господь!

...Ці слова сьогодні повторює в Полтаві кожен, кому дорога справедливість, хто не хоче, щоб наші святині були приватизовані сумнівними людьми.

ми повинні дбати про збереження пам’яток архітектури.”

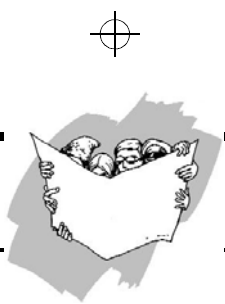
“ХРАМ НАМ ПОВЕРНЕ ГОСПОДЬ...”

З великою тривогою чекали в Полтаві 22 травня, храмового свята Миколаївської церкви. Напередодні у заступника голови облдержадміністрації відбулася нарада, де обговорювали, яким буде порядок богослужінь, щоб не провокувати сутички. Громада УПЦ КП готова була навіть поступитися годинною і раніше звільнити подвір’я церкви для УПЦ (Московського патріархату). Та Знаменський і Водяник на компроміс не йшли, теж хотіли привести свою громаду зранку. Заступник голови облдержадміністрації Олексій Нестуля сказав, що в такому випадку доведеться розділяти дві громади міліцейським кордоном. Нам невідомо, які ще додаткові переговори відбулися, але вранці громада УПЦ Київського патріархату безперешкодно, без провокацій з боку УПЦ (МП) відслужила водосвятний молебень і літургію.

Спочатку люди почувалися дещо скуто, та невдовзі всіх захопила шира молитва, краса церковного співу, велич спілкування з Богом. Святу літургію служили митрофорний протоієрей, секретар Полтавської єпархії УПЦ КП Микола Храпач, настоятель Свято-Миколаївської церкви о. Олександр Дедюхін, отці Василь Патрош, Микола Ціко, Григорій Кислий, Юрій Кулик, Богдан Себій, Євген Носенко.

У проповіді настоятель храму ієрей Олександр привітав парафіян із храмовим святом і подякував усім, хто прийшов розділити радість з парафіянами церкви, ту радість, яку,

● Ганна ДЕНИСКО, м. Полтава

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

ЗАКОЛОТ — НЕ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ, АЛЕ...

Пробудити, як і просвітити народні маси до висот патріотизму й усвідомлення обов'язку національного державотворення — це не стільки справа часу, скільки його марнування.

Маси тому й називаються масами, що вони безликі, інертні й терплячі. Їм легше вкласти в голову міфи, ніж пробудити совість і свідомість, які потребують значних зусиль, сміливості та волі. Маси радше змиряються зі своїм становищем, ніж збунтуються.

От і нині, перебуваючи за межею виживання, вони чекають змін на краще, сподіваючись на диво, хоча останні події в Україні все частіше спонукають до усвідомлення безперспективності та марності таких сподівань.

Чи за таких умов не може статися, що невдоволення мас переросте у відчай, за яким — сплеск гніву, стихійний бунт, заколот, як крайня форма протесту на захист своїх прав?

Тоді все залежатиме від уміння влади поводити себе стримано й толерантно, від уміння опозиції реагувати адекватно, готовності передового авангарду народу, наявності. Проводиря та Божої волі.

Слово *переворот* у всіх нині асоціюється з жовтневим заколотом більшовиків 1917 року. І, мабуть, не заколоту чекає прогресивна частина нації. Ми — не Польща, де ця форма зміни влади стала всенародною через відому організацію "Солідарність". Сподіватися на те, що в нас вийде хоча б щось подібне до Польщі — шансів мало. Ми голодні, озлоблені, люмпенізовані, зашляковані ілюзіями...

І все-таки лідери опозиції мають вирішити головне тактичне завдання: організувати народ через підготовку мас до виборів, чого по-справжньому досі не робила жодна партія України.

Іван ПОСІКАН.

м. Новомосковськ, Дніпропетровська обл.

ТЕЛЕГРАФНО

«...БУВ БИ АГРЕСИВНІШИМ»

Відповідаю на Вашу анкету: Іван, вища, економіст, не належу.

Стиль "плачу" не подобається: "Закрили українську школу". Ну й що? Закриють ще одну. Треба наступати. Ми маємо право на це: "За закриття української школи пана Гузенка до...! Бо він порушив ст. 10 Конституції, а тому злочинець і ворог України!"

Мені подобаються матеріали на сторінку, розворот. У них є що читати, думати, жити. Вам краще вдається історія, спогади про видатних українців минулого і сучасників, про українську справу, мову...

Не міняв би тематики. Але був би "агресивнішим".

У мене передплата до кінця 2003 року, не потрібно спонсорів. Ми з бабусею багаті: маємо по 140 грн., трьох доньок, четверо внуків, двоє правнуків. Живемо. Хай і Вам щастить!

Іван ПІТ

ВИ І «СЛОВО ПРОСВІТИ»

Під таким заголовком у числі № 20 від 14—20 травня 2003 року подано звернення нашої редакції до читачів. Ми запропонували читачам висловитися щодо нашого тижневика. Йдеться, звичайно, не про заохочення до дифіраблів на нашу адресу, а про певну інвентаризацію наслідків наших зусиль.

Якщо інвентаризацію майна — стільців, столів, устаткування тощо — слід проводити в кожному господарстві не рідше як раз на рік, то як же важливіше проводити хоча б раз на півроку позитивну інвентаризацію наших стосунків, шановні читачі. Будь-які нормальні стосунки слід **підтримувати й розвивати**, враховуючи інтенції кожної зі сторін, зміцнюючи **партнерство** сторін, **корегуючи** стосунки згідно з пропозиціями зацікавлених **осіб**, навіть якщо цих осіб тисячі. Бо для нас є важливим **кожен** читач, **кожна** думка, **кожне** слово, яке ми подаємо один одному. Бо на слові (і на "Слові Просвіти") едناهاмося.

Сердечно дякуємо всім, хто відгукнувся на нашу анкету. Повторюємо її ще раз для тих, хто з якихось причин не зміг на неї відгукнутися раніше. Бажаємо, щоб Ваші висловлювання, критичні зауваження і пропозиції допомогли нам у подальшій роботі, спрямованій на вдосконалення нашого спільного творива — "Слова Просвіти".

Починаючи від цього числа тижневика регулярно подаватимемо короткий огляд Ваших відповідей на анкету та фрагменти Ваших листів. Ми б дуже хотіли, щоб ми з Вами й надалі поважали право кожної людини на власну думку, власне слово й цим збагачували наше спільне "Слово Просвіти".

Шануймося!

1. Розкажіть про себе (ім'я, освіта, професія, належність до "Просвіти") _____

2. Як і коли Ви стали нашим читачем:

☐ постійний читач (передплата, купуєте газету).

☐ разом із Вами газету читає сім'я (кількість людей _____).

☐ Вам знайома підшивка в бібліотеці (просимо відгукнутися бібліотекарів і розповісти про попит на газету).

☐ читаєте час від часу.

☐ Вам потрапили до рук кілька чисел.

3. Ви рекомендуєте своїм друзям передплатити "СП"? Ви наш пропагандист і симпатик? Як організувати спільну передплатну кампанію? _____

4. Коротко характеризуйте тижневик:

• назвіть улюблені рубрики _____

• стиль газети (назвіть авторів) _____

• Чи задовольняє Вас глибина аналітики, проблеми, адресність публікацій?

• Виставте оцінки за оформлення _____

ПАРТНЕРСТВО

верстку _____, фотографії _____

• Що нам вдається найкраще? _____

• Чого бракує? _____

• Від чого слід відмовитися? Не соромтеся бути різними. _____

5. Коли б редактором були Ви, то _____

• У Вашому селі, місті, області є теми, які слід негайно висвітлити у "Слові Просвіти". Назвіть їх _____

• Ви знаєте авторів, яких треба залучити _____

• Персоналії, які однозначно мають з'явитися на шпальтах "СП" _____

• Ви б докорінно змінили тематику газети на _____

6. Чи продовжите передплату на друге півріччя 2003 року? Якщо ні, то чому? _____

7. Ви потребуєте спонсорів для передплати на тижневик і надсилаєте нам своє прохання про це _____

Будемо вдячні за Вашу відвертість, яка сприятиме покращенню творчої діяльності редакційного колективу та наших постійних авторів!

ФОТО НА КОНКУРС ДЛЯ ЧИТАЧІВ

Фото Г. Оборської

За найкращий підпис до цього знімку редакція нагороджує компакт-диск

ВОНА Й ЧИСЛА НЕ РОЗУМІЄ...

Ви й без мене знаєте, що означає "Слово Просвіти" для людей, які люблять Україну, вболівають за її мову, культуру, майбутнє. Звичайно, не про таку Україну ми мріяли. А тут, у глибинці, далеко від столиці все значно сумніше і трагічніше. Але ось трапляються й дивні випадки з оптимістичним забарвленням.

Вчора прийшла до санаторію "Авангард" на прийом до стоматолога й мимоволі стала свідком розмови двох жінок про українську мову. Одна з них, із півдня чи зі сходу була налаштована доброзичливо і заспокоювала другу — з Севастополя, яка обурювалася тим, що скрізь чути лише українську мову, якої во-

СПОСТЕРЕЖЕННЯ

на зовсім не розуміє. Мало не плакала від того, що навіть на переговорному пункті оператор оголошувала номер кабінки українською, а вона не розуміла. Уявляєте?! А я зраділа, бо вбачаю в цьому факті перші прояви того майбутнього, коли українці будуть у себе вдома, серед своїх, а всі інші також вивчать українську і в такий спосіб шануватимуть націю, серед якої вони живуть.

Світлана КИЇВСЬКА,

м. Немирів, Вінницької обл.

ТАКА «РЕВОЛЮЦІЯ» НЕБЕЗПЕЧНА

Відомо, що вивчення української державної мови в Україні завжди і скрізь (а поготів — у східних і південних областях) відбувається не без труднощів (часом штучно створених). Тому викликає велике занепокоєння ще й той факт, що чужу іноземну мову примушують студіювати малюків-другокласників. Мовляв, чим менший вік дитини, тим кращі в неї будуть успіхи. Цю тезу, очевидно, вигадали в позаминулому столітті гувернантки російських поміщиків (котрі в своїх країнах, як відомо, нерідко були куховарками, швачками тощо). Але вона помилкова, бо вік у процесі вивчення іноземної мови не має великого значення. У пресі неодноразово сповіщається, що в університетах успішно вчать люди пенсійного віку. Не є винятком з-поміж інших і такий предмет, як

ПРО МОВУ

іноземна мова.

А от запроваджувати її в другому класі не варто. Бо, ледве переступивши поріг школи, малюк потрапляє ніби на іншу планету. Все в нього тут у житті нове: і підручник, і лінійка, і парт, й азбука української мови, з якою йому слід упоратися. А тут на нього раптом звалюють ще одну азбуку, ще одну граматику в той час, коли він ще рідну не засвоїв. Це шкідливо для дитячої психіки, навіть небезпечно! Слід негайно відмовитися від цього "революційного" задуму.

Юрій ЗАЛЕТА,

учитель, м. Рівне

ГУРТУЙМОСЯ ДОВКОЛА ІДЕЇ!

Я отримую патріотичну газету "Слово Просвіти" і використовую публікації в агітації та пропаганді національної ідеї. Я вважаю, що кожен член "Просвіти", а передплатник поготів, повинен повсякчасно активно поширювати серед рідних, друзів, знайомих і сусідів ідею національної єдності, свідомості й любові до України. І передусім цю національну справу повинна проводити українська інтелігенція, яка відповідальна за моральний і політичний стан суспільства.

На жаль, сьогоднішня влада в Україні більше схожа на окупаційну владу, ніж на українську. Особливо це відчувається на східних теренах України, де вона має значний вплив. Тому сьогодні потрібно особливо звернути увагу на східні регіони України, де тліє великий потенціал національного духу, де до сьогодні населення ще не визначилося, не поляризувалося і з великою недовірою ставиться до будь-якої пропаганди й агітації. Адже на 12-му році неза-

лежності на території східної України скрізь — у державних установах, на всіх каналах телебачення — звучить тільки "россійський мовний". Вся преса і художня та технічна література — теж мовою північного сусіда. То в якій країні ми живемо? У Російській колонії чи московській губернії? Задообре-ні українськими символами, — гербом, прапором й гімном, ми стали глухими, сліпими і німими. Нас роз'єднують на дрібні партійки і громадські організації, засто-

АКТИВНИЙ ЧИТАЧ

сувавши підступні технології розбрату.

Президент бідкався, що національна ідея не спрацювала. А що він, як гарант Конституції, зробив, щоб національна ідея запалила серця, і пробудила дух українців? Сьогодні ця ідея не має державної підтримки, і шойно вона десь зажевріє, заіскриться, то одразу брутально й безжалісно гаситься відповідними каральними органами.

Василь МАРКОВИЧ,

м. Запоріжжя

СЛОВО

Просвіти

У КСЕРОКОПІЇ?!

Число № 19 “Слова Просвіти” від 7—13 травня так і не доставили мені, хоч цей номер, як я встановив, був уже в Умані 10 травня. Ходив, щоб розібратися у відділ доставки 15 травня. Пообіцяли знайти, тому що поштарці його не давали. Ввечері того ж дня принесли вже 20 число від 14—20 травня. Мені здається, що через їхню безвідповідальність та безголов’я того № 19 “СП” вони вже не доставлять і не вибачаться. Бо такі ситуації стають уже закономірними.

Все ж хотілося б прочитати це “зникле” число № 19 “Слова Просвіти”. А той похід до пошти додав болю моему хворому серцю і руйнації нервових клітин.

...Ще раз ходив до вузла зв’язку. Заступник начальника пообіцяв зробити мені ксерокопію “зниклого” тижневика. Не уявляю — “Слово Просвіти” в копії...(!)

Валерій НАГАЄВСЬКИЙ,
м. Умань

ВІД РЕДАКЦІЇ: Ми вживаємо певних заходів, щоб з’ясувати питання, поставлене читачем, особливо, стосовно саме “СП” № 19 від 7—13 травня. До того ж маємо деякі підстави припускати, що ситуація, в якій опинився п. Валерій, не єдина. І тому дуже просимо всіх читачів, які не отримали числа № 19 “СП” повідомити нам про це.

Принягдіно інформуюмо, що серед інших матеріалів у числі № 19 були й такі: “Хто врятує Лавру?” (про руйнування заповідника московськими ченцями), “Право мати право” (катування застосовують міліціонери), “Слідство веде СБУ”, “З міліцією на Ви, але без страху”, Анатолій Дімаров “Спокута” та інші чесні й документально засвідчені публікації.

Фот. Г. Оборської

СЛОВО ПРАВДИ

Надсилаю допис “Слово Правди”, який хотілося бачити надрукованим у нашій райгазеті “Кролевецький вісник”. Але кількарізові звернення з цього приводу були зустрінуті дивною, як на наш погляд, заявою:

— Це реклама. Платить 50 грн. Рекламуєте і “Слово Просвіти”, і банк “Аваль”. Інакше не надрукуємо.

Наше пояснення, що вчителі і пенсіонери (не персональні!), просвітяни взагалі, не мають на це коштів, — не допомогло. А так хочеться, щоб ця інформація дійшла до наших людей. Тому просимо цей допис надрукувати в “Слові Просвіти” з відповідним коментарем.

Хотілося мені приїхати і розказати про це живим словом. Але прикута я до домішки, бо рука (ліва) в гіпсі, дуже болить. Підсковзнула на центральній вулиці міста — перелом із вивихом і зміщенням.

Але в депресію впадати ніколи. Читати, писати, багато просвітянських справ можна робити і однією рукою.

Пишу це від імені всіх наших просвітян. Всі вони одержують “Слово Просвіти”. Газета їм дуже подобається. Ні в яке порівняння не йде з

Фот. Г. Оборської

Наша газета — багатофункціональна: і до читання, і до пересування

місцевими. Та й з багатьма центральними, на жаль.

Вчителі української мови та історії захоплюються статтями Любові Голоти. Ці статті хоч і висвітлюють складні теми, але дуже легко читаються. Така в них красива та образна мова.

Ніна ВІТУШКО,
голова міського товариства
● “Просвіта” імені Тараса Шевченка

Вчителі, студенти, молодь, всі, хто прагне розумного, доброго, вічного Слова, мають у цьому році можливість постійно читати щотижневу газету “Слово Просвіти”. Впродовж усього 2003 року вона надходитиме в усі школи і профтехучилища міста і району, в усі позашкільні заклади і центральну райбібліотеку.

ЛЮБИМО ВИМОГЛИВОГО...

НАШЕ КОЛО

Любимо, бо мусимо. Мусимо, бо сподіваємося на те, що наші слова, які щодня пишемо в чергове число тижневика, і наші справи, що ними намагаємося додати внеску до загальної боротьби за торжество правди в Україні, знайдуть відгук у серцях читачів.

Як бачимо з читацької пошти, знаходять. Агроном-пенсіонер В. Нагаєвський, лікар С. Київська, староста хору М. Дудчак, економіст-пенсіонер І. Піт, кандидат технічних наук А. Гавриленко, вчитель історії М. Лещенко, інженер-будівельник В. Маркович у своїх листах до редакції не лише оцінюють працю журналістів і дизайнерів газети, але й пропонують своє бачення нашого творчого продукту, збагачують нас цікавою інформацією. Зокрема пан Микола Дудчак з с. Яблунів Івано-Франківської області заінтригував нас повідомленням про те, що в селі Текуча знаходиться поховання сестри папи Пія IX, а наш активний дописувач В. Нагаєвський із Умані Черкаської області вимагає більшої гостроти політичних статей і частішої присутності на шпальтах тижневика думок Ю. Тимошенка, Б. Тарасюка, В. Яворівського, інших активістів опозиції.

Цілком слушною є пропозиція пана Василя Марковича із Запоріжжя: приділяти більше уваги стану шкільництва у східних і південних регіонах України та відмовитись од публікації безідейних матеріалів, які не прищеплюють читачам почуття національної гідності (як приклад, п. Мар-

кович посилається на інтерв’ю з В. Коржем).

Для нас було не тільки приємно, а й дуже важливо довідатися, що, наприклад, сім примірників “Слова Просвіти”, що їх регулярно отримують зазначені вище представники, читають 20 осіб (!) Якщо кожен 7 примірників регулярно читають 20 осіб, то це вже постійно діюча читацька конференція! Конферуйте на добре здоров’я, тільки не сваріться, особливо на теми політики. Бо навіщо? Адже практично кожен із читачів, хто надіслав відповідь на нашу анкету, вказав, що серед його улюблених розділів “Слова Просвіти” — рубрика “Мова єдина”.

Отож і єднаймося в мові та в усьому, що з мовою пов’язано. А це вже питання не стільки політики згори, скільки національної свідомості знизу, нашого індивідуального здорового світогляду.

Пані Теофанія Калитовська зі Львова (між іншим, вона прилучилася до розповсюдження “СП” на двадцять читачів у східних районах України) уточнює: “На мою думку, треба більше пропонувати здоровий спосіб життя. Просвітяни повинні не палити цигарок і давати приклад тверезого, безалкогольного сплкування”.

Цілком слушно, пані Теофаніє! Просвітяни — вчителі, бібліотекарі, кіоскери, продавці книжок, усі, кому болить справа національного відродження — мають починати просвітництво народу з себе. І з себе починаймо вимагати.

● Євген ГОЛИБАРД

КОРОТКИМ РЯДКОМ

Улюблені рубрики: “До дже-
реп”, “Мова єдина”, “Суспільство
і ми”. Стиль газети — правдивий:
Річ не в тім, настільки

гарна мова,
Річ у тім, наскільки
не брехня”

Вдячний Вам за Ваше под-
вижництво. Найкраще Вам вда-
ється не бути хохлами.
Анатолій ГАВРИЛЕНКО,
канд. тех. наук, Харків

Ваш тижневик мав би вихо-
дити мільйонним тиражем, щоб
його читали у кожному селі і шко-
лі. Стиль публікацій — інтеліген-
тний. Найкраще Вам вдаються
етнографічні статті. Треба рішуче
виступати проти антиукраїнської
адміністрації.

Микола ЛЕЩЕНКО,
учитель історії, с. Сергіївка,
Дніпропетровської обл.

Улюблені публікації — ті, що
висвітлюють визвольну боротьбу
українського народу, героїв Укра-
їни. Стиль газети — нормальний.
Треба ширше подавати матеріа-
ли про стан справ у школах на
сході України.

Василь МАРКОВИЧ,
м. Запоріжжя

Хочу побажати всім вам —
працівникам “Слова Просвіти” —
здоров’я і витримки в боротьбі за
українську ідею. Адже й зараз ак-
туальні слова героя драми Л. Ук-
раїнки: “Важка, мій сину, україн-
ська справа...”

Валентина СИДОРУК,
Одеська обл.

ІЛЛІЧІВСЬКУ...

Дякую пану П. Мовчану за са-
мовіддану боротьбу за рідну мо-
ву, за національну ідею. Розумію,
скільки сил і здоров’я це в нього
забирає, та єдина втіха: це пот-
рібно Україні.

У нашому славному місті Іл-
лічівську на кожному кроці пору-
шується ст. 10 Конституції Украї-
ни. Назви вулиць — Леніна, К.
Маркса — нізащо не хоче перей-
меновувати наш “прогресивний”
мер пан Хмельнюк. Свята, крім
Дня незалежності, проводяться
російською мовою, із вкраплен-
ням української, а портові заходи
— виключно російською. У порту
шість дошкільних закладів, із них
два — з українською мовою ви-
ховання. Та українська там зву-
чить тільки на заняттях та при-
сутня в діловодстві частково.
Все це “заслуга” завідувачої ДДЗ
Н. В. Кузнецової.

У діловодстві державна мова
присутня десь на 50 %. Причому
виробилися подвійні стандарти:
на Київ — державною, а доку-
менти місцевого значення — ро-
сійською, бо спілкування дер-
жавних службовців — виключно
російською, хоч і звертайся до
них українською. У цій справі від-
чуваються навіть “два кроки на-
зад”, бо років 6—7 тому активні-
ше вивчалась і впроваджувалась
у всі сфери життя державна мо-
ва. Наприклад, у торговельних
точках намагалися писати ціни-
ки, спілкуватися державною мо-
вою, а нині цей процес згорнули.
Новий супермаркет у нашому
місті називається “Таврія В”. Що
казати, коли прокурор міста пи-
ше листа російською мовою!

Всі установи й підприємства
нашого міста орієнтовані на мос-
ковські або промосковські видан-
ня: “Комсомольская правда”,
“Московский комсомолец”,
“Труд”, “Известия”, “Аргументы и
факты” тощо. У порту цього року
за вказівкою помічника началь-
ника порту В. В. Щедрина навіть
газета “Голос України” передпла-
чена російськомовна.

Інформаційний простір в Іллі-
чівську спрямований на прини-
ження українців. Судить самі: в
ТБ тільки деякі новини зчитують-
ся з інтернету українською мо-
вою (2—3 хв.) — і все. Радіо —
російськомовне. Єдина міська
газета “Черноморский маяк” —
російськомовна, за винятком що-
мільйонної сторінки “рідне слово”.
(Ось і ставлення до рідного сло-
ва!) “Просвіта” неодноразово
зверталася до міського голови,
до міськради з пропозицією роз-
почати перехід газети на держав-
ну мову, або відкрити нову, укра-
їномовну газету. На що нам іро-
нічно відповідають: “Відкривайте
свою газету, ми не проти!” Місь-
кий голова В. Я. Хмельнюк ще в
1997 році, зустрічаючись із учи-
телями гімназії, на запитання, ко-
ли в Іллічівську засоби масової
інформації будуть державною
мовою, безпардонно заявив:
“Ніколи! Поки я здесь...” Ось
так.

Валентина СИДОРУК,
с. Молодіжне, Одеська обл.

ДІТИ — НЕ ЛИШЕ МАЙБУТНЄ, А Й НАШЕ СЬОГОДЕННЯ

Першого червня у столиці дитяче свято таки стало незабутньою подією для тих дітей, що потрапили в Національний палац "Україна", де пощастило побувати й мені. Повернулася додому під враженням і в роздумах про те, чому цей світ та воля Бога бувають прихильними далеко не до всіх. Скрізь є бідні та багаті. На сьогодні ми вже добре знаємо, що й ті, й інші плачуть. Але мало хто погоджується з тим, що не всі багаті хочуть бачити поруч із собою бідних та озлоблених, яких, на жаль, у нас чимало. Озлобленість викликана ще й почуттям несправедливості, яке панує в нашому сучасному суспільстві, яке, на жаль, дає можливість за гроші вчити не найрозумніших, і за ті ж гроші виявляти не найталановитіших. Та все ж, під враженням від побаченого в той день у найкращому концертному палаці держави, почну свою розповідь про подію з позитивних моментів у житті наших дітей. Щось таки робиться, бо і на вулиці біля палацу, і в холах я побачила дивовижні речі. Майже на кожному кроці за столиками сиділи діти, які старанно щось майстрували або навчали інших. Це були вироби з соломи, вишивка, ліплення, витинанки, всі різновиди народного промислу, які зараз почали викладатись у крашких школах столиці. Більше скажу — стає модним розписувати писанки, вишивати, майструвати Дідухів та Павуків тощо. Тобто все, що було заборонено, відроджується, але найцікавіше, що люди пострадянської доби абсолютно байдужі до цих джерельних течій, а діти органічно засвоюють їх і навіть спроможні надати цим нині модним течіям сучасного шарму. Навколо столиків, за якими сиділи молоді майстри, юрбилися зграйки дітей. Все це відбувалося перед концертом, що звучав згодом.

Після кожного видовища, яке присвячене дитячим серцям, хочеться вигукнути: "Браво!" Після концерту, організаторами якого був колектив фестивалю "Таврійські ігри" — не кричалося. Було просто світло й радісно на душі, бо навколо були сотні щасливих і зачарованих дитячих облич, які не відразу після завершення дійства на сцені полишили залу палацу. А це, повірте, не просто, бо у холі їх чекали ще й подарунки для кож-

ного присутнього. За подарунками вони йшли якісь особливо схвильовані, бо... Ну таки ж добре було в залі: побачити й почути своїх ровесників, що майстерно виступали на сцені. Комусь, певна, що схотілося стати схожим на цих маленьких артистів. Концертну програму складали представники усіх регіонів України. Відкрили її житомиряни — юна співачка Юлія Соловйова та дитячий хореографічний колектив "Сонечко". Були артисти з Ново-Українки, Керчі, Алушти, Харкова, Миколаєва, Чернівців, Луцька, села Ново-Петрівка. Юні зірочки — лауреати та дипломанти міжнародних та всеукраїнських конкурсів.

Ансамбль акробатичного рок-н-ролу з м. Павлограда, сучасної хореографії "Фенікс" (Запоріжжя) чи шоу-балет "Аліса" (Керч), ансамбль танцю "Міленіум" (Алушта) — всі ці колективи можуть стати окрасою будь-якої концертної програми, а учасники концерту, що був присвячений Дню захисту дітей, подарували виступи своїм ровесникам. Акція з боку учасників була добродійною, адже серед присутніх у залі дітей не багато було так званих благополучних. Запрошення отримали діти, що живуть у дитбудинках, діти-інваліди, дісталося трохи і безпритульним, які на той час були у відповідних закладах. У залі, я помітила, були і батьки, і діти зовсім не з найбагатших категорій населення. Для цих людей відкриттям стали лауреати того ж фестивалю "Чорноморські ігри", який уже впродовж багатьох років проводить фестиваль "Таврійські ігри" у Скадовську. Оксана Грицай на сьогодні вже має сценічне ім'я Ніка Ньютон і продюсерську агенцію, з якою підписала контракт, і яку всі знають як ту, що створила Ані Лорак. Маленька співачка Татуся з Миколаєва була зворушливою до сліз, але й вона вже відома серед дітей, які цікавляться естрадою. Цікава співачка з Керчі Ірина Розенфельд із піснею "Кришталевий лелека", можливо, вперше на сцені палацу "Україна", але запам'ятається багатьом. І так можна сказати про

кожного учасника концертної програми, яка стала невеличким внеском дітей, що зголосилися створити свято для своїх ровесників. Отак я йшла і думала про те, що довелося побачити й почути в залі та навколо столичного палацу "Україна". Вийшла й відразу ж зустріла вже до болю знайому дівчинку, що завжди просить милостиню у тих, хто виходить із концерту. Пригостила її цукерками і запитала: "А ти чому не попросилася на концерт? Тобі б не відмовили, якщо чомо попросити не гроші, а пройти туди." Дівчинка обвела мене професійним поглядом і вимовила: "Туди нам не можна." І мерщій побігла геть, до іншого, в кого почала просити милостиню.

Тут мені пригадалися статистичні дані, які я почула від Голови Державного комітету України у справах сім'ї та молоді Валентини Довженко: "У нас 100 тисяч дітей-сиріт при живих батьках..." Мабуть, при тих живих, які від життя тільки беруть. Адже вміння ділитися з ближнім прищеплюється з дитинства. Отаке подумалося, коли довелося побувати на справжньому святі, що його створили самі діти для своїх ровесників. Не без підтримки, звичайно, людей, які вчать таких речей дітей на власному прикладі.

● **Леся САМІЛЕНКО**

НОВИНИ ВІД «ГЕРМЕС-TV»

Новина для тих, хто не певен, що не святі горщики ліплять. Телевізійна студія "Гермес-TV", яку музична громада знає як студію, що виробляє музичну програму "Тинди-Ринди", вже протягом року дуже активно знімає не лише документальні фільми, що були продемонстровані на УТ-1 та інших каналах, а й кліпи.

Що стосується фільмів, то вони, звичайно, майже комерційні, тобто під замовника. Замовниками були як політики, так і митці. Що стосується політиків, то тут СДПУ(о), як пам'ятаєте, колись вирішило приєднати до культури свої зусилля й організували славнозвісну акцію "Культурні герої". От про них і було знято одноіменну документальну стрічку.

Фільм "Астра" був присвячений життю і творчості однієї з найодіозніших і водночас найзагадковіших актрис України, яка співає. Та є в доробку гермесівців і фільми більш серйозні. По-перше, це "Книжковий світ "Орфей", що розповідає про всі проблеми вітчизняного книговиробництва й "Нова традиція" — фільм, що відкриває нове ім'я вже немолодої людини, прекрасного журналіста і, як з'ясувалося, ще й композитора Юрія Парасунька. Головний редактор журналу "Україна" написав із десяток не найгірших пісень, які співають не останні з моїкан, а одні з найскравіших зірок української естради. Інеш, Леонід Сандуленко, Олександр Василенко, Віктор Шпортько, Астра та інші стали героями романтичного й водночас документального кіно. Вийшло непогано й далі творчій групі "Гермес-TV" запропонували зняти кліп. А за ним — наступний. І таких на сьогодні вже чотири.

У колекції Каріни Плай з'явився "Колинебудь..." (дивна назва). Каріна завжди прагнула бути оригінальною та звабливою.

Криворізька група "Аероплан" у час бойових дій у Кувейті, розповіла про свою подорож туди та висловила своє ставлення до війни у кліпі "Дальня дорога".

"Кому вниз" довели бідну маму до того, що вона... Як ви думаєте назвали ці готисти свою нову творчу сторінку? "Мама виє..."

А зараз іде робота над кліпом для молоді рівненської співачки Оленки Сінчук, яка вже досить відома в музичних колах і є лауреатом не одного міжнародного та всеукраїнського конкурсу. Кліп має умовну назву "Там", а побачити його ви зможете в нас, у програмі "Тинди-Ринди" найближчим часом.

А творять ці фільми та кліпи симпатичні та дуже творчі люди: режисер Сергій Жданов, його помічник — Василь Рибальченко, оператори Володимир Безпальчий, Олександр Чесноков та Дмитро Жданов. Продюсує — Андрій Золотуха.

ДЕНЬ УКРАЇНСЬКО-КОРЕЙСЬКОЇ ДРУЖБИ

Фото Г. Оборської

Для тих, хто не знав, що 15 квітня — день народження Кім-Ір Сена, цікаво, мабуть знати, що саме в цей день корейський народ святкує День Сонця. А на свято, як і заведено не лише в

титулованих співаків світу Олександр Василенко повернувся з традиційного корейського фестивалю "Дружба", що завжди відбувається у День Сонця, скромно кажучи, задоволені. Ще б пак! Олександрові знову пофортунило, чи то поталанило завоювати місце під сонцем, бо привіз додому не

НАШІ З-ЗА КОРДОНУ

лише гарний настрій, а й нагороди цього фестивалю. Диплом та золотий кубок віднині прикрашають його колекцію нагород. А учасники Театру бального танцю зібрали врожай нагород, тобто разом узятих їх аж сім. І за майстерність, і за костюми, і за... Варто нагадати, що минулого року саме цей колектив і на цьому ж фестивалі отримав Гран-прі. Цього року такої нагороди не присудили нікому і наш, український співак має одну з найвищих.

Тож і ми, колектив редакції тижневика "Слово Просвіти" вітаємо "Людину планети", як часто називають Олександра Василенка й зичимо йому щедрих нагород і високих перемог, про які журналісти газети повідомлятимуть наших читачів.

● **Лариса БЕЗСМЕРТНА**

Хороший настрій — запорука успіху

СЛОВО Просвіти

Засновник Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка.
Реєстраційне свідоцтво КВ № 4066 від 02.03.2000 р.

Головний редактор Любов Голота.
Шеф-редактор Павло Мовчан.
Редколегія: Л. Голота, Я. Гоян, П. Мовчан, А. Погрібний, О. Пономарів, І. Юшук.
Комп'ютерна верстка:
Ірина Шевчук, Олег Бесський та Іван Сак.

Адреса редакції: Завулок Музейний, 8, Київ-1, 01001.
Тел./факс 228-01-30. E-mail: slovoprosvity@ukrpost.net
http://www.prosvita.com.ua
Передплатний індекс 30617.

Редакція листується з читачами тільки на сторінках газети і надіслані рукописи та світлини не повертає. Залишає за собою право редагування та скорочення текстів.